॥ श्रीदत्तात्रेयकल्पः ॥

अनमोल प्रकाशन, पुणे २.

॥ श्रीदत्तात्रेयकल्पः ॥

अनमोल प्रकाशन, पुणे २.

मूल्य पन्नास रुपये

प्रकाशक : मो. द. नांबुरकर
अनमोल प्रकाशन,
६८३ बुधवार पेठ, पुणे ४११००२.

प्रथमावृत्ती ऑक्टोबर १९९१ (विजया दशमी)
पुनर्मुद्रण डिसेंबर १९९८ (दत्तजयंती)

मुद्रक : वैभव बर्वे
श्री वेदविद्या मुद्रणालय प्रा. लि.
४१ बुधवार पेठ, जोगेश्वरी लेन, पुणे ४११००२.

दत्तात्रेयकल्पस्य अनुक्रमणिका लिख्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ आसनविधिः प्रारभ्यते ॥ ईश्वर उवाच—आसनानि पृथग्वक्ष्ये शृणु वाचस्पतेऽधुना ॥ स्वस्तिकं गोमुखं पद्मं वीरं सिंहासनं तथा ॥ १ ॥ भद्रं मुक्तासनं चैव मयूरासनमेव च ॥ सुखासनसमाख्यां च नवमं मुनिपुंगव ॥२॥ जानूर्वोरंतरे विप्र कृत्वा पादतळे उभे ॥ समग्रीव-शिरः-कायः स्वस्तिकं परिचक्षते ॥ ३ ॥

टीका—यम-नियमानुक्त्वा क्रमप्राप्तमासनं बृहस्पतिंप्रति वक्तुमीश्वरः प्रतिजानीते आसनानीति ॥ तानि नव तावदुद्दिश्यति गोमुखमित्यादिना ॥१॥२॥ स्वस्तिकस्य लक्षणमाह । जानूर्वोरिति ॥ दक्षिणजानूरुमध्ये वामपादतळं । वामजानूरुमध्ये दक्षिणपादतळं विन्यस्य ऋजुकाय उपविशेदेतत्स्वस्तिकमासनमित्यर्थः ॥ ३ ॥

वामे दक्षिणगुल्फं तु पृष्ठपार्श्वे निवेशयेत् ॥ दक्षिणेपि तथा सव्यं गोमुखं परिचक्षते ॥ ४ ॥ अंगुष्ठावपि गृण्हीयाध्धस्ताभ्यां व्युत्क्रमेण तु ॥ ऊर्वोरुपरि विप्रेंद्र कृत्वा पादतलद्वयं ॥ ५ ॥ पद्मासनं भवेदेतत्पापरोगभयापहं ॥ दक्षिणोत्तरपादं तु सव्ये ऊरूणि विन्यसेत् ॥ ६ ॥

टीका—गोमुखासनलक्षणमाह । वाम इति ॥ सव्ये-वामे तस्मिन् पृष्ठे पार्श्वे दक्षिणगुल्फं दक्षिणे च पृष्ठे-पार्श्वे सव्यं वामं विन्यसेदेतद्गोमुखमासनं॥४॥ अंगुष्ठावपीति ॥ दक्षिणस्योरोरुपरि वामपादतळं विन्यस्य तदीयमंगुष्टं पश्चि-मपथागतेन वामहस्तेन गृण्हीयादेवं वामस्य ऊरोरुपरि न्यस्तस्य दक्षिणपा-दतळस्य अंगुष्टं पश्चिमपथागतेन दक्षिणहस्तेन गृण्हीयादेतत्पद्मासनमुक्तफ-लदमित्यर्थः ॥ ५ ॥ वीरासनलक्षणमाह । दक्षिणेति ॥ दक्षिणमुत्तरपादं नाम पादाग्रं सव्ये-वामोरौ विन्यसेदेतच्चोपलक्षणं ॥ ६ ॥

दक्षिणोत्तरपादं तु दक्षिणोरूणि विन्यसेत् ॥ ऋजुकायः सुखा-
सीनो वीरासनमुदाहृतं ॥ ७ ॥ गुल्फौ तु वृषणस्याधः सीवन्याः
पार्श्वयोःक्षिपेत् ॥ दक्षिणं सव्यगुल्फेन वामं दक्षिणगुल्फतः॥८॥
हस्तौ च जान्वोःसंस्थाप्य स्वांगुलीश्च प्रसार्य च ॥ नासाग्रं च
निरीक्षेत भवेत्सिंहासनं हि तत् ॥९॥ पार्श्वपादौ च पाणिभ्यां
दृढं बध्वा सुनिश्चलं॥ भद्रासनं भवेदेतद्विषरोगविनाशनं॥१०॥

टीका—सव्ये वामं दक्षिणोरौ एतद्वीरासनं। आगमेचोभयमुक्तं॥ ऊर्वोरुपरि
कुर्वंति पादौ वीरंचेति ॥ ७ ॥ सिंहासनलक्षणमाह । गुल्फाविति ॥ सीवन्या
वामपार्श्वे दक्षिणगुल्फं दक्षिणपार्श्वे च वामगुल्फं प्रसारितांगुलिहस्तौ
जानूर्ध्वं न्यस्य नासाग्रदर्शनं सिंहासनं ॥८॥ ॥९॥ भद्रासनलक्षणं व्यनक्ति ।
पार्श्व इति ॥ सीवन्या वामपार्श्वे वामगुल्फं दक्षिणपार्श्वे दक्षिणगुल्फं

निष्पीड्य सीवनीं सूक्ष्मां दक्षिणोत्तरगुल्फतः ॥ वामं वामेन गु-
ल्फेन मुक्तासनमिदं भवेत् ॥ ११ ॥ मेढ्रोपरि विनिक्षिप्य सव्यं
गुल्फंततोपरि ॥ गुल्फांतरं च संक्षिप्य मुक्तासनमिदं भवेत् १२
कूर्पराग्रौ मुनिःश्रेष्ठ निक्षिपेन्नाभिपार्श्वयोः ॥ भूम्यां पादतळद्वंद्वं
निक्षिप्यैकाग्रमानसः ॥ १३ ॥ समुन्नताशिरःपादो दंडवद्व्योम्नि
संस्थितः ॥ मयूरासनमेतत्स्यात्सर्वपापप्रणाशनं ॥१४॥

यथा भवति तथा पादतळे परस्पराभिमुखे सीवन्या अधस्ताद्विनिवेश्य
दक्षिणोरुं दक्षिणपाणिना वामोरुं वामपाणिना सम्यक् निपीड्य अत्रस्थानं
भद्रासनमित्यर्थः ॥ १० ॥ सीवन्या अधस्ताद्वामो गुल्फस्तस्याधस्तादक्षिण
अथवा मेढ्रस्योपरि सव्यो गुल्फः, तस्योपरि दक्षिण इति द्वेधा मुक्तासनमाह ।
निष्पीड्य सीवनीमिति ॥११॥१२॥ कूर्पराविति ॥ तथा चागमे–भूम्याम्

एनकेन प्रकारेण सुखं धैर्यं च जायते ॥ तत्सुखासनमित्युक्तमशक्तस्तत्समाश्रयेत् ॥ १५ ॥ आसनं विजितं येन जितं तेन जगत्त्रयं ॥ आसनं सकलं प्रोक्तं मुने वेदविदां वर ॥१६॥ अनेन विधिना युक्तः प्राणायामं सदा कुरु ॥ १७ ॥ इति श्रीस्कंदे सूतसंहितायां टीकायां आसननिरूपणं नाम पंचदशोध्यायः ॥

पादतळे कृत्वा कूर्परौ नाभिपार्श्वगौ ॥ समुन्नतशिरःपादं दंडवव्द्योमसंश्रयं ॥ कुर्याद्देहमिति प्रोक्तं मयूरं पापनाशनं ॥ १३ ॥ १४ ॥ एनकेनेति । तथाच पातंजलं सूत्रं 'सुस्थिरं सुखमासनम्' इति ॥१५॥ जगत्त्रयमिति ॥ आसनजयस्य चित्तैकाग्रहेतुत्वाच्छीतोष्णादिद्वंद्वैरनुपघाताच्च ॥ आसनपातांजलिः ॥ ततो द्वंद्वानभिघात इति ॥१६॥ अनेनेति ॥ आसनवतैव हि प्राणायामः कर्तव्य इत्याहुः ॥ विधिनेति ॥ श्वास-प्रश्वासयोर्गतिविच्छेदः प्राणायामः ॥ १७ ॥

अथ देवीभागवतोक्त आसनविधिः—

पद्मासनं स्वस्तिकं च भद्रं वज्रासनं तथा ॥ वीरासनमिति प्रोक्तं क्रमादासनपंचकम् ॥ १ ॥ ऊर्वोरुपरि विन्यस्य सम्यक् पादतले उभे ॥ अंगुष्ठौ च निबध्नीयाद्धस्ताभ्यां व्युत्क्रमात्ततः ॥ ॥ २ ॥ पद्मासनमिति प्रोक्तं योगिनां हृदयङ्गमम् ॥ जानूर्वोरन्तरे सम्यक् कृत्वा पादतले उभे ॥३॥ ऋजुकायो विशेद्योगी स्वस्तिकं परिचक्षते ॥ सीवन्याः पार्श्वयोर्न्यस्य गुल्फयुग्मं सुनिश्चितः ॥ ४ ॥ वृषणाधः पाद-पार्ष्णि-पाणिभ्यां परिबंधयेत् ॥ भद्रासनमिति प्रोक्तं योगिभिः परिपूजितम् ॥५॥ ऊर्वौ पादं क्रमान्न्यस्य जान्वोः प्रत्यङ्मुखाङ्गुली ॥ करौ विदध्यादाख्यातं वज्रासनमनुत्तमम् ॥६॥ एकपादमधः कृत्वा विन्यस्योरु तथोत्तरे ॥ ऋजुकायो विशेद्योगी वीरासनमनुत्तमम् ॥७॥ इति

अथ श्रीविभूतिधारणविधिः

श्रीदत्तमूर्तये नमः ॥ अस्य श्रीविभूतिधारणमंत्रस्य पिप्पलाद ऋषये नमः शिरसि ॥ गायत्रीच्छंदसे नमः मुखे ॥ रुद्रदेवतायै नमः हृदये ॥ भस्मधारणे विनियोगः ॥ वामकरे विभूतिं गृहीत्वा दक्षिणकरेण पिधाय ॥ ॐ जातवेदसेत्यग्निः ॥ अग्निरिति भस्म ॥ जलमिति भस्म ॥ स्थलमिति भस्म ॥ वायुरिति भस्म ॥ व्योमेति भस्म ॥ काल-दिङ्-मनश्चक्षुंषिसर्वं ँ हवाइदं भस्म ॥ त्र्यायुषंजमदग्ने ॥ कश्यपस्यायुषं शतायुषं बलायुषं ॥ ॐ मानस्तोकेतनयेमानआयौमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतोनमसाविधेमते ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहिधियोयोनःप्रचोदयात् ॥ ॐ हौं जूं

सः ॐ भूर्भुवः स्वः ॥ ॐ त्रियंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्धनं ॥
उर्वारुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ॐ सुवः भुवः भूः
ॐ सः जूं हौं ॥ ॐ सद्योजातंप्रपद्यामि सद्योजातायवैनमः ॥
भवोभवेनाति भवोभवस्व मां भवोद्भवाय नमः ॥ ॐ वामदेवाय॰
मनोन्मनाय नमः ॥ तत्पुरुषाय विद्महे । महादेवाय धीमहि ।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ ॐ ईशानः सर्वविद्यानाम् ईश्वरः
सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु
सदाशिवोम् ॥ ॐ ऋतꣳसत्य परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिंगलम् ॥
उर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपं नमोनमः ॥ ॐ योरुद्रोअग्नौ॰ नमो-
अस्तु ॥ इति द्वादशमंत्रैरभिमंत्र्य ॥ ॐ आपोहिष्ठा॰ चनः ॥
इत्यभिषिंच ॥ विश्वंभूतंभुवनं॰ नमोअस्तु ॥ इति मर्दयित्वा

अंगुष्ठाग्रे मूलं लिखित्वा ॥ मध्यमानामिका चैव तर्जनी च त्रिपुंड्रके॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च त्रिपुंड्रस्याधिदेवताः ॥ वर्तुलेन भवेव्द्याधिर्दीर्घेण च तपःक्षमम् ॥ षडंगुलप्रमाणेन तिर्यक्पुंड्र समाचरेत् ॥ दीप्तचंडाय नमः ॥ ललाटमध्ये रेखां कृत्वा मूल-विद्यां शिरसि ॥ ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ऐं वद वद वाग्वादिनी ऐं क्लीं क्लिन्ने क्लेदिनि क्लेदय महाक्षोभं कुरु कुरु क्लीं सौः महाक्षोभं कुरु कुरु सौः ह्सौं दीप्पिन्यै नमः ललाटे ॥ ॐ नमो भगवति ज्वाला-मालिनी देवी सर्वभूतसंहारकारके जातवेदसि ज्वलंतिज्वलंति ज्वलज्वल प्रज्वलप्रज्वल हुंहुंहु रंरंरं हुंफट् स्वाहा ॥ गले ॥ ॐ ह्रीं उत्तिष्ठ पुरुषि किं स्वपिषि भयं मे समुपस्थितं यदि शक्य-मशक्यं वा तन्मे भगवति शमय स्वाहा ॥ ॐ ह्रीं वन्हिवासिन्यै

नमः ॥ ह्रदये ॥ ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुंडायै विच्चेस्वाहा ॥ नाभौ ॥
ॐ स्त्रूं सहस्त्रार हुं फटू स्वाहा ॥ ऊरुमूलयोः ॥ ॐ श्लीं पशु हुं
फटू स्वाहा जान्वोः ॥ ॐ ह्रीं स्फुरस्फुर प्रस्फुर घोरघोरतरत-
नुरूप चटचट प्रचटप्रचट कहकह वमवम बंधबंध घातय
घातय हुंफटू स्वाहा ॥ इति गुल्फयोः ॥ ॐ ऐं ॐ ह्रीं क्लीं क्ष्रौं
श्रीं ॥ उग्रं वीरं महाविष्णुं ज्वलंतं सर्वतोमुखम् ॥ नृसिंहं भीषणं
भद्रं मृत्योर्मृत्युं नमाम्यहम् ॥ इति बाव्होः ॥ क्ष्रौं ॐ नमो भग-
वते नृसिंहाय ज्वालामालिने दीप्तदंष्ट्रायाग्निनेत्राय सर्वरक्षोघ्नाय
सर्वभूतविनाशाय सर्वज्वरविनाशाय दहदह पचपच रक्षरक्ष
हुंफट् स्वाहा ॥ इति कूर्परयोः ॥ उत्तिष्ठ पुरुष हरित-पिंगल-लोहि-
ताक्ष देहि मे दापय स्वाहा ॥ मणिबंधयोः ॥ ॐ ह्रीं ह्रौं नमः

शिवाय महाशरभाय ॐ ह्रीं ह्रौं नमः शिवायै महाशरभ्यै विघ्नशांत्यै नमः ॥ सर्वांगे ॥ अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं लृं ॡं एं ऐं ओं औं अं अः कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं ॥ इति मातृकायाः सर्वसंधिषु विन्यसेत् ॥ इति विभूतिधारणविधिः समाप्ता ॥

प्राणायामविधिः

श्रीगणेशायनमः ॥ पचांगुलीभिर्नासाग्रं पीडयेत्प्रणवेन वै ॥ पूरयेत्सर्वपापघ्नं ॥ वानप्रस्थगृहस्थयोः ॥ १ ॥ कनिष्ठानामिका-भ्यां च अंगुष्टं च तृतीयकं ॥ प्राणायामं समुन्नेयं मध्यमं तर्जनीं विना ॥ २ ॥ कनिष्ठानामिकांगुष्टे यती च ब्रह्मचारिणाम् ॥

अथ श्रीदत्तकल्पः प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः॥ किरातरूपी भगवान् कदाचिद्गिरिजापतिः॥ कदाचिदिष्टलाभेषु पार्वत्या पृष्ट ईश्वरः ॥ १ ॥ त्वत्तःश्रुतानि सर्वाणि मंत्रजालानि कृत्स्नशः ॥ आदावभ्रमतीमंत्रः तत्पश्चाद्भद्रसावती ॥ २ ॥ ततो धूमावतीमंत्रः ततो वाराहिको मनुः ॥ मंत्रोपि बगळो मुख्यो सर्वमंत्रोत्तमो मनुः ॥ ३ ॥ अष्टधायाक्षिणीमंत्रास्सांगोपांगास्समीरिताः ॥ कार्तवीर्यार्जुनस्यापि मंत्रास्सांगमुदीरिताः॥४॥ अपेक्षा वर्तते श्रोतुं दत्तात्रेयस्य योगिनः॥ मंत्रान् फलप्रदांच्छीघ्रान्नियमैर्बहुळैर्विना ॥५॥ शबररूपी शंकर उवाच–शृणु वक्ष्यामि शबरी कबरीभरशोभिते ॥ समाहितमना भूत्वा समाकर्णय तन्मनून् ॥ ६ ॥ न वै नियमबाहुल्यं तर्पणस्य

बाहुल्यं तर्पणस्य च ॥ पूर्वसेवाप्रयासो वा नास्ति नास्त्येव सर्वदा ॥ ७ ॥ सर्वदा ध्यानयोगेन ब्राह्मणानां च भोजनात् ॥ सर्वत्र तन्मयज्ञानात्तस्य चारित्रकीर्तनात् ॥ ८ ॥ मंत्रसिद्धि-र्भवेच्छीघ्रं वांछितार्थप्रदायिनी ॥ द्वादशाक्षरमंत्रश्च प्रोक्तः स्यात् षोडशाक्षरः ॥ ९ ॥ षडक्षरमनुः पश्चात्तत एकाक्षरो मनुः ॥ अष्टाक्षरमनुः पश्चाद्विंशद्वर्णमनुस्तथा ॥ १० ॥ अनुष्टुभं ततः पश्चान्मालामंत्रस्ततःपरम् ॥ एवमष्टविधा मंत्रा दत्तात्रेयस्य योगिनः ॥ ११ ॥ शीघ्रमिष्टार्थदातारस्तत्रापि च कलौयुगे ॥ भोगीभवेत्सुभोगी च चिरजीवी च जायते ॥ १२ ॥ तन्मंत्र-जापको मर्त्यः अणिमाद्यष्टसिद्धिमान् ॥ अंजनाकर्षणादृश्या दृश्यवादौपयास्थितिम् ॥ १३ ॥ दूरश्रुतिं दूरदृष्टिं सुदूरगमनं

तथा ॥ साक्षान्मधुमती शक्तिः प्रसन्नस्य प्रयच्छति ॥ १४ ॥ पाताळलोकसंचारो बिलसित्धा प्रजायते ॥ महिम्ना खेचरत्वा-दिसंचारः सर्वकामदः ॥ १५ ॥ सर्वत्र सर्वदा सर्वं वेत्ति ज्ञान-प्रभावतः ॥ सप्तकोटिमहामंत्राः कलान्नार्हंति षोडशीम् ॥ १६ ॥ इंद्रादयः प्रसन्नाः स्युः व्यासादिमुनिपुंगवाः ॥ शक्तयश्च चतुः-षष्टि प्रसन्नाःस्युः क्रमक्रमात् ॥ १७ ॥ त्रयस्त्रिंशत्कोटिदेवाः प्रसन्नाः स्युस्ततःपरम् ॥ शंभुः-स्वयंभुर्विष्णूनां सन्निधौ च दिनंचरेत् ॥ १८ ॥ नरःस्त्रियोनुधावंति मोहितास्त्रिविधा स्त्रियः॥ कार्यसित्धिमहिम्ना यो भवेत् षोडशवर्षवान् ॥ १९ ॥ नासाध्यं विद्यते तस्य त्रिषु लोकेषु दुर्लभम् ॥ यशस्वी महिमोपेतो जीवे दाचंद्रतारकम्॥२०॥हेमाविद्याराजविद्या घुटिकासिद्धिसिद्धयः ॥

दत्तात्रेयमनुर्यस्य तस्य सिध्द्यंत्यसंशयः॥२१॥श्रीपार्वत्युवाच-
द्वादशार्णमनोद्धारमाचक्ष्व मम शंकर॥ श्रीशंकर उवाच-आदौ
प्रणवमुच्चार्य पाशबीजमथोद्धरेत्॥ २२ ॥ हृल्लेखामुद्धरेत्पश्चात्त-
त्पश्चान्मदनांकुशः॥ एहीति पदमुच्चार्य दत्तात्रेयस्ततः परम्
॥ २३ ॥ वन्हिजायां ततः पश्चान्मंत्रोयं द्वादशाक्षरः ॥
मंत्रराज इति ख्यातो दत्तात्रेयस्य योगिनः ॥ २४ ॥ उद्धार-
ज्ञानमात्रेण सर्वं सिध्यति मंत्रिणः॥ पार्वत्युवाच-जपः कियान्
कियान् होमः तर्पणं कियदुच्यते॥ ब्राह्मणाः कति भोक्तव्याः
समाचक्ष्व सविस्तरम्॥२५॥ शंकर उवाच-द्वादशाक्षरसंख्या-
कजपात्सिध्यत्ययं मनुः ॥ चातुर्वर्णाधिकारोयं दत्तात्रेयमनु-
र्भवेत्॥ २६ ॥ गुरूपदेशमात्रेण मंत्रसिद्धिर्भवेध्द्रुवम् ॥ सिद्धः-

साध्यस्सुसिद्धारिः शोधना नात्र विद्यते ॥ २७ ॥ पुस्तकं लिखितं दृष्ट्वा कृत्वानुज्ञापुरःसरम् ॥ जप्तव्योयं महामंत्रः शीघ्रं सिध्यति पार्वति ॥ २८ ॥ अर्क १२ संख्या सहस्रस्य होम-संख्या प्रकीर्तिता ॥ साज्यपायसहोमेन वैष्णवाग्निसमाचरेत् ॥ २९ ॥ होमायाः पूर्वसेवायाः काम्यहोम इहोच्यते ॥ आज्यं त्रिमधुरोपेतं वश्यजालादिकर्माणि ॥ ३० ॥ पारिभद्रस्य पत्राणि तैलाक्तानि निरोधने ॥ विभीतपल्लवैरुष्ट्रारोमभिश्वाटनं भवेत् ॥ ३१ ॥ ग्रहधूमेन सिद्धार्थैर्बीजैः कार्पाससंभवैः ॥ लशुनापिष्टसंयुक्तैः पापकर्मप्रणाशनम् ॥ ३२ ॥ लवणं मधुरद्रव्ययुक्तमाकृष्टकारणम् ॥ हरिद्राहरिताळैश्च दुष्टसंस्तंभनं भवेत् ॥ ३३ ॥ अष्टद्रव्यै रोचनाद्यैः शीघ्रं दारिद्र्यनाशनम् ॥

रक्तैश्च दूर्वमंदारकुसुमैर्मधुसंयुतैः ॥ ३४ ॥ राजवश्यं भवेच्छीघ्रं यावज्जीवार्थदायकम् ॥ भूतशांतिर्गुग्गुलाभिः रामठेनाथवा भवेत् ॥ ३५ ॥ अपामार्गवटाहोमात्पंचगव्यसमन्वितात् ॥ कृत्यास्सर्वे विनश्यंति व्याधयोपि महाग्रहः ॥ ३६ ॥ दूर्वांकुर-मृतावल्लीकांडानि चतुरंगुलम् ॥ गोघृतानि नियुक्तानि सर्वरो-गप्रशांतये ॥ ३७ ॥ एरंडकांडैराज्याक्तैः गणवश्यः प्रजायते ॥ ब्रह्मवृक्षसमिद्भिस्तु द्विजवश्यः प्रजायते ॥ ३८ ॥ चूतपल्लवहो-मेन वेश्यावश्यं प्रजायते ॥ सिध्यंति सर्वकर्माणि गवामाज्यैस्तु रोचनैः ॥ ३९ ॥ सिध्यंति रक्तवस्त्राणि जपाकुसुमहोमतः ॥ चांपेयकुसुमैः पीतैः केतकीकुसुमैस्तथा ॥ ४० ॥ विष्णुक्रांति-प्रसूनैश्च नीलवस्त्राणि साधयेत् ॥ तत्तद्वर्णप्रसूनैश्च तत्तद्वर्णसु-

स्वागमः ॥ ४१ ॥ ये ये यद्यद्यथा चित्रे भावयेत्तत्तथा भवेत् ॥ शृणु गुह्यतरं लोके षट्कर्मविधिसाधनम् ॥ ४२ ॥ वश्ये तु चतुरस्त्रं स्यादाकर्षे तु त्रिकोणकम् ॥ स्तंभने वर्तुळं देवी षट्कोणं नाशनं स्मृतं ॥ ४३ ॥ पंचकोणं च विद्वेषे तथैवोच्चाटने स्मृतम् ॥ ज्ञात्वा त्रिवर्षपर्यंतं पापकर्माणि निष्ठितम् ॥ ४४ ॥ तथा प्रयोगं कुर्वीत तथापि नहि मारणम् ॥ देव-ब्राह्मण-बाल स्त्री-धन-धान्य-पशुक्षयम् ॥ ४५ ॥ एतदेकस्य राष्ट्रस्य परदेशाधिपेनचेत् ॥ तदा तन्मारणं कुर्याद्गो-ब्राह्मणहिताय वै ॥ ४६ ॥ द्वेषमात्रेण कर्तव्यं स्वयमेव विनश्यति ॥ दत्तात्रेयस्स भक्ताय शांतस्सर्वहितैषिणे ॥ ४७ ॥ परघातं नकुर्वीत दयामेव प्रकुर्वते ॥ कोपे कदाचिज्जातेपि शांतिमायाति तत्क्षणात् ॥ ४८ ॥

दत्तात्रेयो महायोगी शांतिमेव प्रयच्छति ॥ कोपेनतीव्रयोगः स्यात्तस्य कोपो नविद्यते ॥ ४९ ॥ दत्तात्रेयसमो भूत्वा योगी चरति मंत्रवान् ॥ प्रयोगमंत्रसामर्थ्यं ज्ञापनार्थमुदीरितम्॥५०॥ तर्पणस्य च वै संख्या सहस्त्रं द्विशतोत्तरम् ॥ शतं विंशति संयुक्तं संख्या स्याद्विजभोजने ॥ ५१ ॥ मंत्रसिद्धिर्भवेदेव जपात्धोमाच्च तर्पणात् ॥ ब्राह्मणानां भोजनैर्वा शीघ्रं स्यान्मंत्रसाधनम् ॥ ५२ ॥ स्पर्शादिमोक्षपर्यंतं जप्त्वा हवनभोजनैः ॥ मंत्रसिध्धिर्भवेत्सद्यो तन्मयज्ञानतोपि वा ॥ ५३ ॥ श्रीपार्वत्युवाच—यंत्रोत्धारः कथं तस्य वद विस्तरतो विभो ॥ पूजाविधानमप्यस्य सम्यग्वद महेश्वर ॥ ५४ ॥ ईश्वर उवाच—यंत्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि सावधानमना श्रृणु ॥ आदौ

वृत्तं समालिख्य चतुरस्रं ततःपरम् ॥ ५५ ॥ ततः पश्चा-
दष्टदळं विलिखेद्भूपुरं ततः ॥ वेदादिं विलिखेद्वृत्ते तद्बीजं प्रण-
वांतरे ॥ ५६ ॥ चतुर्दळेषु चत्वारि वेदादीनि समालिखेत् ॥
एह्यादीन्यष्टबीजानि दळेष्वष्टसु विन्यसेत् ॥ ५७ ॥ तत्संधौ
सर्वमंत्राणां समंतात्परिपूरयेत् ॥ अकारादिक्षकारांतैर्बीजवन्मा-
तृकाक्षरैः ॥ ५८ ॥ अनुलोम-विलोमाभ्यां वेष्टयेच्च दळाष्टकम् ॥
भूपुरं वेष्टयेद्बीजैर्भूबीजैर्दशभिः पृथक् ॥ ५९ ॥ वृत्तं तु प्रणवे-
नैव वेष्टयेच्च प्रयत्नतः ॥ चतुर्दळं वेष्टयेच्च बीजैः पाश-गजां-
कुशैः ॥ ६० ॥ एतद्यंत्रं मया प्रोक्तं रहस्यं सांप्रदायकम् ॥
एतद्यंत्रस्य महिमा वर्ण्यते शृणु पार्वति ॥ ६१ ॥ श्रीपार्व-
त्युवाच—वर्ण्यतां महिमा पश्चात्पूर्वं बीजाक्षरं वद ॥ द्वादशाक्षर-

मंत्रस्य न्यास-ध्यानं च किं वद ॥ ६२ ॥ शंकर उवाच--बीजोद्धारं प्रवक्ष्यामि दत्तात्रेयस्य योगिनः ॥ दक्षिणामूर्तिबीजं च रामबीजेन संयुतम् ॥ ६३ ॥ मिळित्वैकाक्षरं ज्ञेयं बिंदु-नाद-कलान्वितं ॥ एतद्बीजं मया प्रोक्तं ब्रह्मा-विष्णु-शिवात्मकम् ॥६४॥ वेदव्यासेन कथितं प्रकारांतरमुच्यते ॥ दत्तस्यादिर्महाग्राह्याः आत्रेयस्यादिमः स्मृतः ॥ ६५ ॥ तत्रस्थ रेफसंयुक्तं कळा निधिसमन्वितम्॥दत्त्रात्रेयाक्षरं प्रोक्तं साक्षाद्विष्णवात्मकं महत् ॥ ॥ ६६ ॥ बीजोद्धारो मया प्रोक्तो नदेयो यस्यकस्याचित् ॥ द्वादशाक्षरमंत्रस्य न्यासं वक्ष्यामि तच्छृणु ॥ ६७ ॥ द्वाभ्यां द्वाभ्यां पुनर्द्वाभ्यां चतुर्भिश्च ततःपरम् ॥ पुनर्द्वाभ्यां प्रकुर्वीत पंचांगन्यास ईरितः ॥ ६८ ॥ उपयुक्तेन बीजेन षडंगान्यथवा

क्रियाः ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा ततो ध्यानं समाचरेत् ॥६९॥ श्लोकम् ॥ व्याख्यामुद्रां करसरसिजे दक्षिणे संदधानो जानून्यस्तापरकरसरो जातवामोन्नतांगः ॥ न्यासध्यानात्सुखपरवशादर्धमामीलिताक्षो दत्तात्रेयो भसितधवळः पातु नः कृत्तिवासाः॥ ॥ १ ॥ एवं ध्यात्वा समाधाय चित्तचिंतितदायिनम् ॥ सप्तावरणसंयुक्तं दत्तात्रेयं प्रपूजयेत् ॥ ७० ॥ तत्रावरणमाद्यं स्यादंगैः षड्भिर्यथाक्रमात् ॥ वन्हीशरक्षो-वाय्वादीन् पृष्ठेष्वंगानि पुजयेत् ॥७१॥ ऋग्यजुःसामाथर्वैश्च इतिहास-पुराणकैः॥ मीमांसया च न्यायेन द्वितीयावरणं यजेत् ॥ ७२ ॥ सरस्वती गणपतिः शुकश्चापि सुमंतुना ॥ जैमिन्याख्येन मुनिना वैशंपायनमौनिना ॥ ७३ ॥ पैलेन गोभिलेनापि तृतीयावरणं

यजेत् ॥ कश्यपोत्रिर्भरद्वाजः विश्वामित्रश्च गौतमैः ॥ ७४ ॥ जमदग्निवासिष्ठाभ्यां व्यासेन च चतुर्थकम् ॥ अणिमा महिमा चैव गरिमा लघिमा तथा ॥ ७५ ॥ प्राप्तिः प्राकाम्यमीशित्वं विशित्वं पंचमे यजेत् ॥ मत्स्येंद्रकं दळेंद्रं च गोरक्षं गोगणेश्वरम् ॥ ७६ ॥ नागार्जुनं मेवनादं भुजंगं कुरुनायकम् ॥ यजेदरुणवीर्याख्यान् नंदनाथपुरःसरान् ॥ ७७ ॥ षष्ठ्यावरणे सिद्धान्नवनाथान्सभैरवान् ॥ इंद्राग्नि-यम-नैर्ऋत्य-वरुणानिल-यक्षपान् ॥ ७८ ॥ ईशानं च यजेद्दिक्षु सप्तमावरणे सुधीः ॥ सप्तावरणसंयुक्तं दत्तात्रेयं मुनीश्वरम् ॥ ७९ ॥ सकृध्यायन्नर्चयन्वा योगी भवति मंत्रवित् ॥ ध्यानभेदात्फलं भिन्नं ध्यानभेदान्वदामि ते ॥ ८० ॥ जपापुष्पारुणाकारो जटापल्लवशो-

भितः ॥ तांबुलांचन्मुखीसाक्षाद्ब्रह्मास्त्रो वश्यकृद्युवा ॥८१॥ शूलं दोर्भ्यां समादाय भित्वा दिक्षु विनिक्षिपेत् ॥ नानावर्णश्च भृकुटीः क्रूरास्यो द्वेषकारकः ॥ वाय्वस्थः कृष्णरूपस्थः तमेवं चालयन्यजेत् ॥ ८२ ॥ ज्याघातैः पादघातैश्च शत्रोरुच्चाटकारकः ॥ तिष्ठन् जानुयुगेनैव नम्रपाणियुगे समे ॥ ८३ ॥ कंठे बध्वा रिपून् हंता ध्येयः कर्मणि मारणे ॥ सपाशांकुशमध्यस्थो रक्तनानाविभूषणम् ॥ ८४ ॥ साध्यं नयंतं भिन्नाग्रे छायेवाकृष्टकर्मणि ॥ पीतं पीतांकुशं पीतपुष्पं पीतविभूषणम् ॥ ८५ ॥ पीतालेपं द्विषड्जिव्हाधरं स्तंभकरं स्मरेत् ॥ श्रीपार्वत्युवाच— पूर्वं त्वया यंत्रराजं तद्यंत्राधिक्यकीर्तनम् ॥ ८६ ॥ तत्सर्वं सम्यगाचक्ष्व सर्वे जीवंतु जंतवः ॥ शिव उवाच—एतद्यंत्रस्य

माहात्म्यं नाहं शक्नोमि वर्णितुम् ॥ ८७ ॥ तथापि किंचिद्व
क्ष्यामि यथा ज्ञातं यथा श्रुतम् ॥ वेदव्यासेन कथितं तत्सर्वं
कथयामि ते ॥ ८८ ॥ भुर्जे वा ताडपत्रे वा पाषाणे वा वटेऽपि
वा ॥ रजते वा सुवर्णे वा नागे वा वंगकेऽपि वा ॥ ८९ ॥
महीतले वा भित्तौ वा यंत्रं सांगं समालिखेत् ॥ अष्टगंधैरष्टापि-
ष्टैरष्टद्रव्यैः सितेतरैः ॥ ९० ॥ रक्तश्वेतैश्चित्रवर्णैस्तत्र पत्रस्व-
रूपतः ॥ सांप्रदायं गुरुमुखात्सम्यग्ज्ञात्वा समालिखेत् ॥९१॥
नयुक्तितो नैव मत्या कुर्यात्कृत्वाऽशुभं व्रजेत् ॥ गुरुहीनं च
यत्किंचिन्नकर्तव्यं कदाचन ॥ ९२ ॥ कलशे निक्षिपेद्यंत्रं क्षीर-
मध्येऽथवा जले ॥ तज्जलात्सेचनात्क्षीरपानादस्य फलं शृणु ॥
॥ ९३ ॥ गुदरोगान्नाभिरोगानाक्षिरोगांश्च त्वद्गतान् ॥ कंठरो-

गान् दंतरोगान् श्रोत्ररोगान् दृगाश्रितान् ॥ ९४ ॥ नासा-
रोगान् कर्णरोगान् शिरोरोगान् त्वचाश्रितान् ॥ त्वग्रोगो रक्त-
रोगो वा मांसरोगास्थिरोगकाः ॥ ९५ ॥ मज्जारोगाश्च मेदो
वा शुक्ररोगाविदुर्भवाः ॥ नश्यंति सकलान् रोगान् सत्यमेत-
द्वदामि ते ॥९६॥ भूचराः खेचराश्चापि यक्ष-रक्ष-पिशाचकाः ॥
ब्रह्मराक्षस-वेताळाः कूष्मांडा भैरवादयः ॥ ९७ ॥ उक्तानुक्ताश्च
सर्वे वै अथर्वणसमुद्भवाः ॥ यंत्रधारणमात्रेण सर्वे नश्यंत्यसंश-
यम् ॥ ९८ ॥ हस्त्यश्वरथपादातं यंत्रयुग्मं च दर्शनात् ॥
पलायंते क्षणेनैव या वंध्या पुत्रवद्भवेत् ॥ ९९ ॥ सर्वशांतिकरं
पुण्यं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ सर्वकामप्रदं चापि सर्वोपद्रवनाश-
नम् ॥१००॥ राजानो दासतां यांति शत्रवो मित्रतां गताः ॥

वन्हयः शीततां यांति दत्तात्रेयः प्रसीदति ॥ १०१ ॥ वृत्त-षट्कोणाष्टपत्रचतुष्टाशाश्रिसुस्वरैः ॥ प्राणं दद्यात्धनं द्द्यान्मानं दद्यादथापि वा ॥ १०२ ॥ पुत्रान् दद्यात्पशून्दद्यान्नदद्यात् षोडशाक्षरम् ॥ अवाच्यमपि वक्ष्यामि त्वमर्धांगं ममापि यत् ॥ ॥ १०३ ॥ दरिद्रायातिशांताय नित्यधर्मपराय च ॥ प्राण-हिंसाविहीनाय सर्वजीवदयाळवे ॥ १०४ ॥ राग-द्वेषविहीनाय परस्त्रीविमुखात्मने ॥ मंत्रे गुरौ देवतायां विश्वासाधरशालिने॥ ॥ १०५ ॥ षोडशाक्षरमंत्रोयं देयोन्यस्मै कदाचन ॥ तारमादिं समुच्चार्य ततोवाग्भवमुच्चरेत् ॥ १०६ ॥ कामबीजं त्रिधा कुर्या-ज्जातित्रितयसंयुतम् ॥ भुवने श्रीं तथा कुर्यात्तत्तु जातित्रया-न्वितम् ॥ १०७ ॥ चंद्रबीजं विसर्गांतं नवमं परिकीर्तितम् ॥

ॐ दत्तात्रेयसंभवे ॥ तारवाग्भवबीजाभ्यां द्वाभ्यां त्हृदयमाचरेत् ॥१०८॥ कामबीजैस्त्रिभिः शिर्षं हृल्लेखाभिस्त्रिभिः शिखाम् ॥ चंद्रबीजेन कवचं अस्त्रं दत्तादिसप्तभिः ॥ १०९ ॥ एवं पंचांगकं न्यासं कृत्वा ध्यानं समाचरेत् ॥ अथ ध्यानं प्रवक्ष्यामि सर्वकामफलप्रदम् ॥ ११० ॥ येन विज्ञानमात्रेण सिद्धिः स्यात्सर्वसंपदः ॥ ध्यानं—मंदारमूले मणिपीठसंस्थं सुवर्णदानैकनिबद्धदीक्षम् ॥ ध्यायेत्परीतैः नवनाथसिध्दैः दारिद्र्यदावानलदेवमेघैः ॥१११॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं मंत्राक्षरसहस्रकं ॥ ११२ ॥ तद्दशांशो भवेत्धोमः तद्दशांशं तु तर्पणम् ॥ तद्दशांशं भोजनं च मंत्रसिद्धिः प्रजायते ॥ ११३ ॥ सिद्धिसिद्धिर्भवेत्तस्य नरसिद्धिः प्रजायते ॥ ये चरंति च सर्वत्र चिरजीवी भवन्ति च ॥

एवं सावरणं ध्यायेत्सर्वं सिध्यति तत्क्षणात् ॥ १२७ ॥ उच्चरे-न्मनसा मंत्रं सर्वदा सर्वकामदम् ॥ नारायणो जगत्कर्ता वेत्ति माहात्म्यमस्य वै ॥ १२८ ॥ बहुना किं प्रलापेन नास्ति तत्स-दृशो मनुः ॥ सर्वं होमादिकं कार्यं द्वादशाक्षरमंत्रवत् ॥ १२९ ॥ यंत्रमस्य प्रवक्ष्यामि त्रिकोणं पूर्वमालिखेत् ॥ षट्कोणं विलिखे-त्पश्चात्त्रिकोणे प्रणवं लिखेत् ॥ १३० ॥ षट्कोणे मंत्रमखिलं तत्संधिष्वंगमंत्रकान् ॥ एतद्यंत्रस्य माहात्म्यं वेत्ति हैहयनायकः ॥१३१॥ एतन्मंत्रेण यंत्रेण कार्तवीर्यो महानभूत् ॥ एतद्यंत्रं वि-निक्षिप्तं जलस्य स्नान-पानतः ॥ १३२ ॥ प्रोक्षणादेव नश्यंति गदाश्शिथिलकादयः ॥ ईतिबाधा विनश्यंति यंत्रं यत्रस्थितं ततः ॥ १३३ ॥ यं यं कामयते सम्यक् तं तमाप्नोत्यसंशयः ॥

दत्त-
॥१५॥

श्रीबीजं तदनंतरम् ॥ १२१ ॥ मायाबीजं ततःपश्चात्कामबीजं ततःपरम् ॥ भूबीजं तु ततःपश्चाद्दत्तबीजं ततःपरम् ॥ १२२ ॥ अयं षडक्षरो मंत्रो रहस्यस्तव ईरितः ॥ षड्बीजैश्च षडंगानि शेषं पूर्ववदाचरेत् ॥ १२३ ॥ लक्षमात्रं पुनश्चर्यात्ततः कार्याणि साधयेत् ॥ श्लो०–उत्तानके करतलेप्यपसव्यसव्ये सोपानपर्वसदृशे उपरि स्वनाभेः ॥ आस्थाय चर्मवसनं भसितांगरागं मंत्रेण सेतुभुजरक्तजटाकलापम् ॥ १ ॥ एवं ध्यानं मया प्रोक्तं सर्वसंपत्प्रदायकम् ॥ १२४ ॥ अस्यावरणभेदोस्ति वक्ष्येऽहं शृणु पार्वति ॥ लक्ष्मीनारायणौ प्राच्यां दक्षिणे पार्वतीश्वरौ ॥१२५॥ पश्चिमे रतिकंदर्पौ भूवराहौ तदुत्तरे ॥ एवमावरणोपेतं चक्रवर्तित्वदायकम् ॥१२६॥ अष्टादशादिद्वीपानामाधिपत्यप्रदायकम् ॥

कल्प.
॥१५॥

एवं सावरणं ध्यायेत्सर्वं सिध्यति तत्क्षणात् ॥ १२७ ॥ उच्चरे-
न्मनसा मंत्रं सर्वदा सर्वकामदम् ॥ नारायणो जगत्कर्ता वेत्ति
माहात्म्यमस्य वै ॥ १२८ ॥ बहुना किं प्रलापेन नास्ति तत्स-
दृशो मनुः ॥ सर्वं होमादिकं कार्यं द्वादशाक्षरमंत्रवत् ॥ १२९ ॥
यंत्रमस्य प्रवक्ष्यामि त्रिकोणं पूर्वमालिखेत् ॥ षट्कोणं विलिखे-
त्पश्चात्रिकोणे प्रणवं लिखेत् ॥ १३० ॥ षट्कोणे मंत्रमखिलं
तत्संधिष्वंगमंत्रकान् ॥ एतद्यंत्रस्य माहात्म्यं वेत्ति हैहयनायकः
॥१३१॥ एतन्मंत्रेण यंत्रेण कार्तवीर्यो महानभूत् ॥ एतद्यंत्रं वि-
निक्षिप्तं जलस्य स्नान-पानतः ॥ १३२ ॥ प्रोक्षणादेव नश्यंति
गदाश्शिथिलकादयः ॥ ईतिबाधा विनश्यंति यंत्रं यत्रस्थितं
ततः ॥ १३३ ॥ यं यं कामयते सम्यक् तं तमाप्नोत्यसंशयः ॥

एकाक्षरमनुं वक्ष्ये बीजमेकाक्षरो मनुः ॥ १३४ ॥ षडंगान्यत्र योज्यानि बीजादक्षरयोगतः ॥ ध्यानं–ध्यानं वक्ष्ये शैलपुत्री सर्वदा सर्वकामदम् ॥१३५॥ योगारूढं योगपद्मं निवीतं हस्तद्वंद्वं जानुयुग्मं प्रसार्य ॥ अंसाग्रस्तद्रक्तचंचज्जटाकं दत्तात्रेयं भावयेद्वीक्षमाणम् ॥ १ ॥ एवं ध्यात्वा सदा देवि गच्छन् तिष्ठन् भजन् जपन् ॥ जिघ्रन् पश्यन् स्वपन् शृण्वन् वदन् ध्यायन् समर्पयन् ॥ १३६ ॥ एवं ध्यानजुषां नृणां दत्तात्रेयोनुधावति ॥ षडक्षरस्य यद्यंत्रं एकाक्षरमनोश्च तत् ॥ १३७ ॥ द्वादशाक्षरवत्सर्वं कुर्यान्मंत्रं समाहितः ॥ अष्टाक्षरमनुं वक्ष्ये तद्बीजं क्रों ततः परम् ॥ १३८ ॥ नमश्शब्दसमायुक्तं विदुरष्टाक्षरो मनुः ॥ न्यास-ध्यानादिकं सर्वं एकाक्षरमनोरिव ॥ १३९ ॥ एकाक्षरम-

नोरेव यंत्रमष्टदळादिकम् ॥ जपमष्टसहस्राणि पुरश्चरणसिद्धये ॥ १४० ॥ विश्वदर्पणमनुं वक्ष्ये षोडशाक्षरमंत्रतः ॥ नमः प्राक् श्रीविष्णवेति विंशद्वर्णात्मको मनुः ॥ १४१ ॥ षोडशाक्षरवत्सर्वं जप-होमार्चनादिकम् ॥ षोडशाक्षरयंत्रं यद्विश्वदर्पणमनोरपि १४२ अधिकं किंचिदस्त्यस्य पश्चाद्द्वादशपत्रकम् ॥ अष्टाश्रपत्रं नास्त्यत्र किंतु द्वादशपत्रकम् ॥ १४३ ॥ अनुष्टुभमनुं वक्ष्ये सर्व-मंत्रोत्तमोत्तमम् ॥ दत्तात्रेयपदं पूर्वं ततो हरिपदं वदेत् ॥ १४४ ॥ ततः कृष्णपदं वाच्यं उन्मत्ताख्यमतःपरम् ॥ आनंददायकं चैव दिगंबरपदं ततः ॥ १४५ ॥ ततो मुनिपदं वाच्यं ततो बालपदं वदेत् ॥ पिशाचपदमुच्चार्य ज्ञानसागर इत्यतः ॥ १४६ ॥ सर्वाणि संबुध्यन्तानि पदान्येतानि कीर्तयेत ॥ अयमानुष्टुभो मंत्रो

दत्तात्रेय हरे कृष्ण उन्मत्तानंददायक ।
दिगंबर मुने बाल पिशाच ज्ञानसागर ॥

सर्वमंत्रपुरातनः ॥१४७॥ सर्वमंत्रप्राणदायी सर्वमंत्रैकसाधनः ॥ सकृत्स्मरणमात्रेण सर्वकार्यप्रसिद्धितः ॥ १४८ ॥ पार्वत्युवाच-छंदोऽऋषिं देवतां च न्यासं ध्यानं क्रमाद्वद ॥ छंदांसि पूर्वमंत्राणां सम्यग्वद महेश्वर॥ १४९॥ईश्वर उवाच-सर्वेषांपूर्वमंत्राणां गायत्री-छंद ईरितं॥ऋषिःसर्वत्र शबरो महारुद्रः प्रकीर्तितः ॥ १५० ॥ अस्यानुष्टुभमंत्रस्य न्यासं वक्ष्ये शृणु प्रिये ॥ पादाभ्यां प्रणवा-दिभ्यां द्वाभ्यां द्वाभ्यां क्रमान्यसेत् ॥ १५१ ॥ वन्हिजाया समे-ताभ्यां पंचांगन्यासमारभेत् ॥ ध्यानं वक्ष्यामि देवेशि नाना-भीष्टप्रदायकम् ॥ १५२ ॥ ध्यानमात्रेण सिध्यंति चिंतिताभीष्ट-संपदः ॥ ध्यानं—काशी कोल्ला माहुरी सह्यकेषु स्नात्वा जप्त्वा प्राश्य शेतेऽन्वहं यः ॥ दत्तात्रेयः तत्क्षणात्सर्व-

गामी त्यागी भोगी दिव्ययोगी दयालुः ॥ १ ॥ ध्यानमुक्तं-
मया देवि यंत्रमस्य प्रवक्ष्यते ॥ १५३ ॥ त्रिकोणमथ
षट्कोणमष्टपत्रमतःपरम् ॥ द्वादशारं षोडशारं विंशत्यारमतः-
परम् ॥ १५४ ॥ द्वात्रिंशद्दळपत्रं च ततस्त्रिवलयं लिखेत् ॥
भूपुरं द्वितयं पश्चादष्टवज्रविभूषितम् ॥ १५५ ॥ त्रिकोणे
विलिखेद्बीजम् प्रणवेनैव वेष्टयेत् ॥ षडक्षरं तु षट्कोणे माया-
बीजेन वेष्टयेत् ॥ १५६ ॥ लिखेदष्टदळे पद्मे अष्टाक्षरमनुत्तमम् ॥
वेष्टयेत्कामबीजेन पद्ममष्टदळं सुधीः ॥ १५७ ॥ द्वादशारे द्वाद-
शार्णम् रमाबीजेन वेष्टयेत् ॥ षोडशारे तु विलिखेत् षोडशा-
क्षरकं मनुं ॥ १५८ ॥ कळाभिर्वेष्टयेत्सम्यक् षोडशारं सरोरुहम् ॥
विंशत्यारे तु विलिखेद्विंशद्वर्णात्मकं मनुम् ॥ १५९ ॥ वेष्टयेद्र-

सबीजेन विंशत्यारं सरोरुहम् ॥ द्वात्रिंशद्दळपद्मे तु लिखेदानु-
ष्टुभं मनुम् ॥ १६० ॥ हलभिर्वेष्टयेत्पद्मं त्रिंशद्दळसमन्वितम् ॥
मालामंत्रं ततो लिख्यादंतरे लेखयोर्द्वयोः ॥ १६१ ॥ तत्सर्वं
वेष्टयेत्पश्चात्पाशांकुशयुगेन वै ॥ भूपुरे विलिखेत्पश्चाच्चतुर्धाष्टा-
क्षरान् दश ॥ १६२ ॥ दिक्पालबीजान् विलिखेत्प्राणस्थापन-
माचरेत् ॥ जपं कुर्याद्धि हवनं कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ १६३ ॥
गंधानुलेप-वसन-भूष-तांबूल-दक्षिणैः ॥ एवं कृत्वाऽभ्यर्च्य यंत्रं दत्ता-
त्रेयस्य योगिनः ॥१६४॥ वंदारुजनमंदारं वांछितार्थफलार्णवम् ॥
भवारण्यमहादावनिर्वापणबलाहकम् ॥ १६५ ॥ महाघहरणं
पुंसां महाव्याधिनिवारणम् ॥ महाग्रहोच्चाटनं च महाश्रेयस्करं
परम् ॥ १६६ ॥ मैलाभरेणुकाकाक-घूक-वारणबाहुभिः ॥ शिथिले की-

टमधुभिः वल्मीकैः संवतो गतः ॥ १६७ ॥ देशागतैःशुभप्राप्तैः कालप्राप्तैरघागतैः ॥ दुर्निमित्तैः दुष्टगतैः यैरघाभिर्विनश्यति ॥१६८॥ कीर्तनाच्छ्रवणाध्ध्यानाल्लेखनाद्धारणक्षणात् ॥ यं यं कामयते कामं तं तमाप्नोत्यसंशयः ॥ १६९ ॥ भुजमूले शिरोदेशे कंठे वा श्रवणेऽपि वा ॥ पट्टणे वा ग्रहे सौधे ग्रामे वाऽरामतोपि वा ॥ ॥ १७० ॥ कूपे वाप्यथ गोष्ठे वा क्षितौ वा धान्यराशिषु ॥ ध्वजाग्रे वा गजाश्वे वा आज्यभांडे मुखेऽपि वा ॥ १७१ ॥ पुत्तळे मस्तके वाऽपि दत्तयंत्रं विधीयते ॥ तत्तत्सम्यग्भवेत्कार्यं तत्तदापन्निवारणम् ॥ १७२ ॥ एवं यंत्रं मया प्रोक्तं मालामंत्रेष्वयं क्रमः ॥ यंत्रोद्धारस्य कर्तव्यो मालामंत्रमिहोच्यते ॥१७३॥ मालामंत्रमहं वच्मि सकृदुच्चारणार्थदम् ॥ एकवारोच्चारणेन

मंत्रेणाखिलसिद्धयः ॥ १७४ ॥ नपुनरुच्चारणक्लेशो नात्यंतानि-यमोऽथवा ॥ अतिध्यानप्रयासो वा ह्यत्यंतहवनक्षतिः ॥ प्रत्यहं दशधोच्चारो दत्तात्रेयायते भुवि ॥ १७५ ॥ ॥ इति श्रीदत्तकल्पः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथ दत्तमाला प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ पार्वत्युवाच—मालामंत्रं मम ब्रूहि प्रिया यस्मादहं तव ॥ ईश्वर उवाच–शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मालामंत्र-मनुत्तमम् ॥ ॐनमो भगवते दत्तात्रेयाय, स्मरणमात्रसंतुष्टाय, महाभयनिवारणाय, महाज्ञानप्रदाय, चिदानंदात्मने, बालोन्मत्त-पिशाचवेषाय, महायोगिने, अवधूताय, अनघाय, आनंदवर्धनाय,

अत्रिपुत्राय, सर्वकामप्रदाय, ॐ भवबंधमोचनाय, आं साध्य-
बंधनाय, ऱ्हीं सर्वभूतिदाय, क्रौं साध्याकर्षणाय, ऐं वाक्प्रदाय,
क्लीं जगत्त्रयवशीकरणाय, सौं सर्वमनोक्षोभणाय, श्रीं महासंप-
त्प्रदाय, ग्लौं भूमंडलाधिपत्यप्रदाय, द्रां चिरंजीविने, वषट्
वशीकुरु कुरु, वौषडाकर्षयाकर्षय, हुं विद्वेषय विद्वेषय, फट्
उच्चाटयोच्चाटय, ठठ स्तंभय स्तंभय, खें खें मारय मारय, नमः
संपन्नय संपन्नय, स्वाहा पोषय पोषय, परमंत्र-परयंत्र-परतंत्रा-
णि छिंधि छिंधि, ग्रहान्निवारय निवारय, व्याधीन् विनाशय
विनाशय, दुःखं हर हर, दारिद्र्यं विद्रावय विद्रावय, देहं पोषय
पोषय, चित्तं तोषय तोषय, सर्वमंत्रस्वरूपाय, सर्वयंत्रस्वरूपाय,
सर्वतंत्रस्वरूपाय, सर्वपल्लवस्वरूपाय, ॐनमो महासिद्धिदाय

स्वाहा ॥ चतुःशतजपात्सिद्धिः ॥ ॥ इति श्रीवड्डोमरेश्वरविरचिता दत्तमाला समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथ दत्तकवचः प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयकवचस्तोत्रमहामंत्रस्य, आंगिरसो भगवान् ऋषिः, अनुष्टुप् च्छंदः, श्रीदत्तात्रेयः परमात्मा देवता, ऐं बीजं, क्लीं शक्तिः, स्वाहा कीलकम्, मम श्रीदत्तात्रेयप्रसादसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॥ अथध्यानम्—ध्यायेत्संयमिसेवितांघ्रिकमलं तत्तत्प्रकाशोज्वलं मायागूढविहारिणं (भुवि) यदि सदा माहिष्मतीपावनम् ॥ रेवातीरविहारिणं यतिवरं भक्तार्तिनिर्वाहकम् ॥ योगारूढमतिं प्रसन्नवदनं योगीश्वरी-

शं भजे ॥१॥ पूर्वस्यां दिशि योगीशः आग्नेय्यां दिशि माधवः ॥
दक्षिणे पातु सर्वात्मा नैऋत्यां भक्तवत्सलः ॥ २ ॥ प्रतीच्यां
पातु ब्रह्मण्यो वायव्यां च दिगंबरः ॥ उदीच्यां सुव्रतः पातु
ईशान्ये पातु भद्रदः ॥ ३ ॥ अधस्ताद्विष्णुभक्तस्तु सर्वतः
पातु सर्वगः ॥ दत्तात्रेयः शिरः पातु ललाटं मौनिशेखरः ॥४॥
भ्रूमध्यं पातु सर्वज्ञो नेत्रे पातु दयानिधिः ॥ नासां पातु महा-
योगी श्रुतिं पातु श्रुतिप्रियः ॥ ५ ॥ स्कंधौ मनोजवः पातु
पार्श्वे च पुरुषोत्तमः ॥ करयुग्मं च मे पातु कार्तवीर्यवरप्रदः॥६॥
नखान्पात्वघसंहारी कक्ष्यौ पातु भयापहः ॥ नारायणात्मकः
पातु वक्षसी स्तनयोस्तथा ॥ ७ ॥ पृष्ठतः सर्वदा पातु सर्वलोक
नियामकः ॥ उदरं चाच्युतः पातु नाभिं पातु महात्मकः ॥८॥

अत्रिपुत्रः कटिं पातु सक्थिनी पातु शाश्वतः ॥ गुह्यं च मे सदा पातु नग्नवेषधरः परः ॥ ९ ॥ ऊरू पातु त्रिकालज्ञो जानुनी पातु शंकरः ॥ जंघे मायाजितः पातु पातु गुल्फौ स्वयं प्रभुः ॥ ॥ १० ॥ पादौ पातु सदाभोगी सदायोगी करांगुलिः ॥ त्रिकालज्ञोऽखिलवपुः पातु रोमाणि सर्वगः ॥ ११ ॥ ॐनमो भगवते दत्तात्रेयाय, सर्वलोकैकसन्नुताय, सर्वनियामकाय, सर्वतंत्राय, सर्वकामफलप्रदाय, सर्वविद्यापारंगताय, सर्वयोगींद्र-मुनींद्रसेविताय, सर्वभक्तलोकरक्षणाय, सदा ब्रह्मचर्यव्रतधराय, मायागूढविहाराय, जडोन्मत्त-मूक-बधिरस्वरूपाय, नग्नवेषसंचाराय ॥ ॐनमो भगवते दत्तात्रेयाय, मुनिपतये, सर्वदेवाभयप्रदाय, सर्वराक्षसविनाशकारणाय, सर्वोपद्रवनिवारणाय, सर्वमंत्र-यंत्र-तंत्रनिवारणाय, सर्व

ग्रहोच्चाटनाय, सर्वरोगविनाशनाय ॐ ऱ्हीं क्रों क्षौं क्रूं ऱ्हीं ऱ्हूं श्रीं ॥ ॐनमो भगवते कार्तवीर्यसमुद्धरणाय, रेवानदीजलक्रीडापरायणाय, माहीष्मतीपुरनिवासाय, अनसूयागर्भसंभूताय, अत्रिनेत्रानंदकराय,क्षणमात्रलोकसंचरणाय, शम-दम-यम-नियमसंपन्नाय, ब्रह्मराक्षस-भूत-वेताळ-पैशाचिक-शाकिनी-डाकिनी-पूतनादिग्रह निवारणाय, आश्रितार्तिनिवारणाय, संस्मरणमात्रसंन्निहिताय, श्रीदत्तात्रेयाय, योगीश्वराय, सर्वकार्याणि मे साधय साधय, सर्वदा रक्ष रक्ष, हुंफट् स्वाहा ॥ दत्तात्रेयस्य कवचं य इदं शृणुयान्नरः ॥ लिखेद्वा धारयेद्यस्तु पठेद्वा नियतः पुमान् ॥ १ ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति सर्वत्र विजयी भवेत् ॥ राजद्वारे महाघोरे संग्रामे देशविप्लवे ॥२॥ नदीसंक्रमणे चैव तथा चोराग्निसंकटे॥

गज-सिंह-व्याघ्र-शालावृक-भीममहोरगैः ॥ ३ ॥ अरण्ये दस्यु-
संकीर्णे पर्वते दुर्गमे तथा ॥ ब्रह्मराक्षस-गंधर्व-भूत-यक्ष-ग्रहा-
दिकैः ॥ ४ ॥ शाकिनी डाकिनी या तु प्रेतेभ्यो नभयं भवेत् ॥
अपुत्रो लभते पुत्रान् निर्धनो धनवान् भवेत् ॥ ५ ॥ विद्यार्थी
चाप्नुयाद्विद्यां मोक्षार्थी मोक्षमाप्नुयात् ॥ रोगी च मुच्यते
रोगाद्बद्धो मुच्येत बंधनात् ॥ ६ ॥ अपस्मार-क्षय-व्याधि-स्फो-
टिकान्विकलास्तथा ॥ एकाहिकम् द्व्याहिकं च त्र्याहिकं च
चतुर्थकम् ॥ ७ ॥ पाक्षिकं मासिकं चैव ज्वरमस्तिगतं तथा ॥
शीतोष्णतापज्वरो वा दूरादेव विनश्यति ॥ ८ ॥ सद्यः सार-
स्वतप्राप्तिं विवादे विजयप्रदम् ॥ सर्वग्रहानुग्रहभाक् सर्वसंप-
त्प्रदायकम् ॥ ९ ॥ दत्तात्रेयप्रसादेन सर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥

॥१०॥ ॥ इति श्रीब्रह्मवैवर्तपुराणे श्रीदत्तकवचं संपूर्णम् ॥

अथ श्रीदत्तहृदय प्रारंभः

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीपार्वत्युवाच—देव शंकर सर्वेश भक्तानामभयप्रद ॥ विज्ञाप्तिं शृणु मे शंभो नराणां हितकारणम् ॥ १ ॥ ईश्वर उवाच–वद प्रिये महाभागे भक्तानुग्रहकारिणि ॥ २ ॥ पार्वत्युवाच—देवदेवस्य दत्तस्य हृदयं ब्रूहि मे प्रभो ॥ सर्वारिष्टहरं पुण्यं जनानां मुक्तिमार्गदम् ॥ ३ ॥ ईश्वर उवाच—शृणु देवि महाभागे हृदयं परमाद्भुतम् ॥ ४ ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयहृदयस्तोत्रमंत्रस्य श्रीभगवान् ईश्वरो ऋषिः, अनुष्टुप् छंदः, श्रीचित्स्वरूपी दत्तात्रेयो देवता, ॐबीजं, ह्रींशक्तिः,

क्रौंकीलकम्, ममाभीष्टसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ द्रामिति दीर्घषडंगन्यासः ॥ ध्यानम् ॥ बालचंद्रसुशुभे च किरीटे पुष्पहारमणियुक्तवक्षकम् ॥ पीतवस्त्रपरिशोभितमध्यं प्रणमाम्यनुसुयोद्भवदत्तम् ॥ १ ॥ दत्तं सनातनं नित्यं निर्विकल्पम् निरामयम् ॥ हरिं शिवं महादेवं सर्वभूतोपकारकम् ॥ २ ॥ नारायणं महाविष्णुं सर्ग-स्थित्यंतकारिणम् ॥ निराकारं च सर्वेशं कार्तवीर्यं वरप्रदं ॥ ३ ॥ अत्रिपुत्रं महातेजं मुनिवंद्यं जनार्दनं ॥ द्रांबीजं वरदं शुद्धं ऱ्हींबीजेन समन्वितम् ॥ ४ ॥ शरण्यं शाश्वतं युक्तं मायया च गुणान्वितम् ॥ त्रिगुणं त्रिगुणातीतं त्रियामापतिमौलिकम् ॥ ५ ॥ रामं रमापतिं कृष्णं गोविंदं पीतवाससम् ॥ दिगंबरं नागहारं व्याघ्रचर्मोत्तरीयकम् ॥ ६ ॥ भस्मगंधादि-

लिप्तांगं मायामुक्तं जगत्पतिम् ॥ निर्गुणं च गुणोपेतं विश्वव्या-
पिनमीश्वरम् ॥७॥ ध्यात्वा देवं महात्मानं विश्ववंद्यं प्रभुं गुरुम्॥
किरीटकुंडलाभ्यां च युक्तं राजीवलोचनम् ॥ ८ ॥ चंद्रानुजं
चंद्रवक्त्रं रुद्रं इंद्रादिवंदितम् ॥ अनुसूयाकलत्रं च दिनेशममरा-
धिपम् ॥ ९ ॥ योगीश देवदेवेश अब्जजन्मादिवंदित ॥
नारायण विरूपाक्ष दत्तात्रेय नमोस्तु ते ॥ १० ॥ अनंत कम-
लाकांत औदुंबरस्थित प्रभो ॥ निरंजन महायोगिन् दत्तात्रेय
नमोस्तु ते ॥ ११ ॥ महाबाहो मुनिमणे सर्वविद्याविशारद ॥
स्थावरं जंगमानां च दत्तात्रेय नमोस्तु ते ॥ १२ ॥ ऐन्द्यां त्रातु
महावीर्यो वन्ह्यां प्रणवपूर्वकम् ॥ याम्यां दत्तात्रयो रक्षेन्नैर्ऋत्यां
भक्तवत्सलः ॥ १३ ॥ प्रतीच्यां पातु योगीशो योगिनां हृदये

स्थितः ॥ आनिल्यां वरदः शंभुः कौबेर्यां जगतः प्रभुः ॥ १४ ॥
एकाक्षरो महामंत्रः सर्वमंत्रेषु विश्रुतः ॥ अष्टाक्षरः सर्वसिद्धिः
सर्वतंत्रेषु गोपितः ॥ १५ ॥ ईशान्यां पातु मे रामो ऊर्ध्वं पातु
महामुनिः ॥ षडक्षरो महामंत्रः पात्वधस्ताज्जगत्पिता ॥१६॥
एवं पंक्तिदशो रक्षेद्यदुराजवरप्रदः ॥ अकारादिक्षकारांतं सदा
रक्षेद्विभुः स्वयम् ॥ १७ ॥ आदिनाथस्य दत्तस्य त्हृदयं सर्व-
कामदं ॥ दत्तं दत्त पुनर्दत्तं योवदेद्भक्तिसंयुतः ॥ १८ ॥ तस्य
पापानि सर्वाणि क्षयं यांति न संशयः ॥ य इदं पठते नित्यं
त्हृदयं सर्वकामदम् ॥ १९ ॥ पिशाच-शाकिनी-भूता-डाकिनी
शाकिनी तथा ॥ ब्रह्मराक्षस-वेताला झोटिंगा बालभूतकाः ॥
॥ २० ॥ गच्छंति पठनाद्देवि नात्र कार्या विचारणा ॥ अपवर्ग

प्रदं साक्षात् मनोरथप्रपूरकम् ॥ २१ ॥ एकवारं द्विवारं च त्रिवारं च पठेन्नरः ॥ जन्म-मृत्युं च दुःखं च सुखं प्राप्नोति भक्तिमान् ॥ २२ ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन जननीजारवत्प्रिये ॥ नदेयं दुर्ह्रदे स्तोत्रं त्द्धदयाख्यं च भामिनि ॥ २३ ॥ गुरुभक्ताय दातव्यं अन्यथा नप्रकाशयेत् ॥ तव स्नेहाच्च कथितं भक्तिं ज्ञात्वा मया शुभे ॥ २४ ॥ दत्तात्रेयस्य कृपया सभवेद्दीर्घमायुकः ॥२५॥ ॥ इति श्रीरुद्रयामले शिवपार्वतीसंवादे दत्तत्द्धदयस्तोत्रं संपूर्णं ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ॥

अथ दत्तपंजरः प्रारभ्यते.

श्रीदत्तात्रेयाय नमः ॥ अथ पंजरः ॥ ह्रामित्यादिषडंगः ॥

लमिति जपं ॥ पूजा ॥ मूलमंत्रः ॥ ॐनमो भगवते दत्तात्रेयाय, महागंभीराय, वैकुंठवासाय, शंख-चक्र-गदा-त्रिशूलधारिणे, वेणुनादाय, दुष्टसंहारकाय, शिष्टपरिपालकाय, नारायणास्त्रधारिणे, चिद्रूपाय, प्रज्ञानंब्रह्ममहावाक्याय सकलकर्मनिर्मिताय, सच्चिदानंदाय, सकललोकसंचारणाय, सकलदेवतावशीकरणाय, सकललोकवशीकरणाय, सकलराजजनवशीकरणाय, सकलभोगवशीकरणाय, लक्ष्मीऐश्वर्यसंपत्कराय, मम मातृ-पितृ-सति-सहोदर-पुत्र-पौत्राभिवृद्धिकराय, गुडोदककलशपूजाय, अष्टदळपद्मपीठाय, बिंदुमध्ये लक्ष्मीनिवासाय ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ अष्टदळबंधनाय, ऱ्हीं ऱ्हीं ऱ्हीं ऱ्हीं चतुष्कोणबंधनाय, ऱ्हां ऱ्हां ऱ्हां ऱ्हां चतुर्द्वारबंधनाय, ऋग्यजुःसामाथर्वण-प्रणवसमेताय, उदात्ता-

नुदात्तस्वरितप्रचयाय, गायत्रि-सावित्रि-सरस्वातिदेवताय, अव-
घूताश्रमाय, अजपागायत्रीसमेताय, सकलसंपत्कराय, परमंत्र
परयंत्र-परतंत्रउच्चाटनाय, आत्ममंत्र-आत्मयंत्र-आत्मतंत्रसंरक्ष-
णाय, सदोचितसकलमतस्थापिताय, सद्गुरुदत्तात्रेयाय, हुंफट्
स्वाहा ॥ ॐ तत्सत् ॥

दत्तात्रेयचक्रम्.
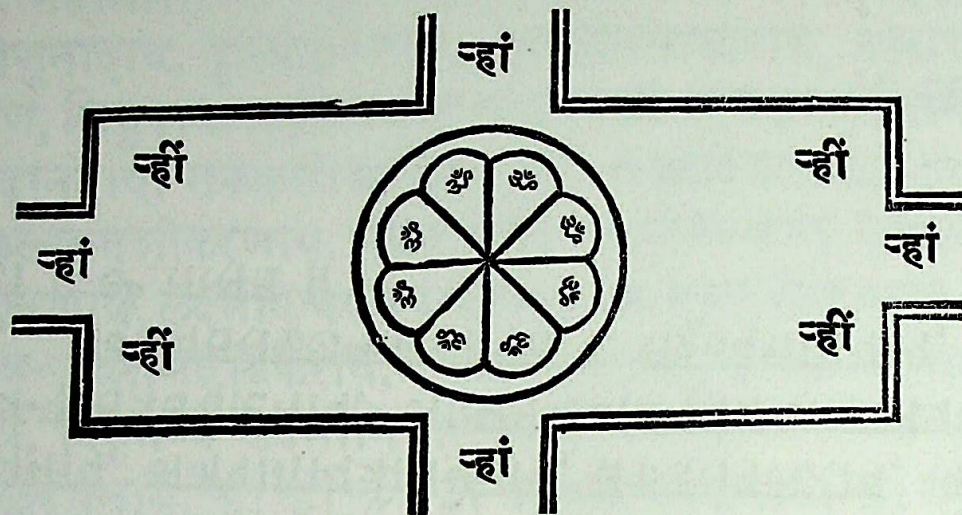
॥ इति श्रीदत्तपंजरः समाप्तः ॥ ८ ॥ ॥

अथ दत्तषट्चक्रस्तोत्रं.

श्रीगणेशाय नमः ॥ मूलाधारे वारिजपत्रे सचतुष्के वं शं षं सं वर्णविशालैः सुविशालैः ॥ रक्तवर्णं श्रीगणनाथं भगवंतं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोस्मि ॥ १ ॥ स्वाधिष्ठाने षड्दळपत्रे तनुलिंगे बालां तावद्वर्णविशालैः सुविशालैः ॥ पीतवर्णं वाक्पतिरूपं ग्रहणांतं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोस्मि ॥ २ ॥ नाभीपत्रे पद्मदशांते उफ वर्णे लक्ष्मीकांतं गरुडारूढं नरवीरम् ॥ नीलं वर्णं निर्गुणरूपं निगमाख्यं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोस्मि ॥ ३ ॥ हृत्पद्मांते द्वादशपत्रे कठवर्णे शंभुं शेषं हंसविशेषं समयं तम् ॥ सर्ग-स्थित्यंतान्कुर्वंतं शिवकांतिं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोस्मि ॥ ४ ॥ चक्रस्थाने चक्रविशुद्धे कुसुमांते

चंद्राकारे षोडशपत्रे स्वरवर्णे ॥ मायाधीशं जीवशिवं तं निज-
मूर्तिं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि ॥ ५ ॥ आज्ञाचक्रे
भृकुटिस्थाने द्विदळांते हंक्षं बीजं ज्ञाननिधिं तं गुरुमूर्तिं ॥
विद्युद्वर्णं ज्ञानमयं तं निटिलाक्षं दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रण-
तोऽस्मि ॥ ६ ॥ शांताकारं शेषशयनंसुरवंद्यं कांतानाथं कोमल-
गात्रं कमलाक्षम् ॥ चिंतारत्नं चिद्घनरूपं द्विजराजं दत्तात्रेयं
श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि ॥ ७ ॥ ब्रह्मानंदं ब्रह्ममुकुंदं भगवंतं
सत्यं ज्ञानं सत्यमनंतं भगरूपम् ॥ पूर्णब्रह्मानंदमयं तं गुरुमूर्तिं
दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि ॥ ८ ॥ आधारे लिंगनाभौ
हृदयसरसिजे तालुमूले ललाटे द्वे पत्रे षोडशारे द्विदशदशदळे
द्वादशार्धे चतुष्के ॥ वासांते बालमध्ये डफकठसहिते कंठदेशे

स्वराणां हंक्षं तत्वार्थयुक्तं सकलदळगतं वर्णरूपं नमामि ॥१॥
मूलाधारचतुर्दशारुणरुचिर्वांसांतवर्णात्मकं स्वाधिष्ठानमनेकावि-
द्रुमनिभं बालांतषट्पत्रकम् ॥ रत्नाभं मणिपूरकं दशदळं
डाद्यःफकारांतकम् पत्रैर्द्वादशभिः अनाहतपुरं हेमं कठारांत-
कम् ॥ मात्रा षोडशकैर्विशुद्धममलं ज्योतिर्मयं व्यापकम् हंक्षं
ह्यक्षरयुग्मपत्रसाहितं तस्माच्च आज्ञापुरम् ॥ २ ॥ तस्मादूर्ध्वम-
धोमुखं विकसितं पत्रं सहस्रारकम् नित्यानंदमयं सदाशिव-
मयं हंसं सदा भावये ॥ देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः
सनातनः ॥ त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोहंभावेन पूजयेत् ॥ ३ ॥
॥ इति श्रीदत्तषट्चक्रस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ ॥ ९ ॥ ॥

अथ कामधेनुकल्पः प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य प्राणानायम्य देश-कालौ स्मृत्वा एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभतिथौं, गोत्रः. नामधेयः, श्रीमान्गोत्रस्य नामधेयस्य मम इहजन्मानि गुरोरुपदेशितस्य दशाक्षरकामधेनुमंत्रासिद्धये इत आरभ्य विंशातिदिनपर्यंतं दिनेदिने नित्यकर्मानंतरं तद्देवताउद्दिश्य पंचोपचारपूजापूर्वकम् पंचसहस्रसंख्याकक्रमेण विंशातिदिने लक्षसमसंख्याकजपानंतरं जपदशांशतः, एतत्संकलपानंतरं दिनद्वयेन बिल्वफलशकलै बिल्वपत्रैर्वा दशसहस्रसंख्याकघृतपायससहितहोमानंतरं, पुनः दिनैकेन शुद्धजलेन सहस्रसंख्याकतर्पणं, ततःपरदिने एतन्मंत्रोच्चारणपूर्वकं स्वशिरासि शतसंख्याकमार्जनम्, ततः परदिने

दशसंख्याकब्राह्मणभोजनरूपपुरश्चरणकर्माहं करिष्ये ॥ ॐअस्य श्रीकामधेनुदशाक्षरमहामंत्रस्य वासिष्ठऋषिः, गायत्रीच्छंदः, श्रीकामधेनुर्देवता, क्लींबीजं, ह्रींश्रींशक्तिः, धेंकीलकम्, श्रीकामधेनुप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॐक्लीं अंत्हृदयायनमः ॐह्रीं-तंशिरसे स्वाहा ॐश्रीं मंशिखायैवौषट् ॥ ॐधें अंकवचाय हुं ॥ ॐधेनवे नेत्रत्रयायवौषट्॥ॐनमः अस्त्राय फट्॥लोकत्रयेण दिग्बंधः ॥ पंचस्तनीं चतुःश्रृंगीं चतुष्पादां चतुर्भुजाम् ॥ चतुर्वर्गफलांदायीं भावितां सुरभिं भजे ॥ ॐलंपृथ्वीतत्त्वात्मिकायै श्रीकामधेन्वेनमः गंधं परिकल्पयामि नमः ॥ इति पंचोपचारैः पूजा ॥ अथ मनुः—ॐक्लींह्रींश्रींधें धेनवे नमः ॥ लक्षजपेन सिद्धिर्भवति ॥ ॥ इति श्रीकामधेनुकल्पः समाप्तः ॥ १० ॥

ॐ क्लीं ह्रीं श्रीं धें धेनवे नमः

अथ दत्तव्याहृतिः प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐमिति व्याहरेत् ॥ ॐ नमो भगवते दत्तात्रेयाय, स्मरणमात्रसंतुष्टायेति, महाभयनिवारणायेति, महाज्ञानप्रसादायेति ॥ चिदानंदात्मने बालोन्मत्तपिशाचवेषायेति, महायोगिने अवधूतायेति, अनसूयानंदवर्धनायात्रिपुत्रायेति ॐ मिति व्याहरेत्, भवबंधविमोचनायेति आमिति व्याहरेत्, साध्यबंधनायेति ह्रीं मिति व्याहरेत्, सर्वभूतिदायेति क्रोंमिति व्याहरेत्, साध्याकर्षणायेति ऐंमिति व्याहरेत्, वाक्प्रदायेति क्लींमिति व्याहरेत्, जगत्त्रयवशीकरणायेति सौंमिति व्याहरेत्, सर्वमनःसंक्षोभनायेति श्रींमिति व्याहरेत्, महासंपत्प्रदायेति ग्लौंमिति व्याहरेत्, भूमंडलाधिपत्यप्रदायेति

द्रामिति व्याहरेत्, चिरजीविनेति वषडिति व्याहरेत्, वशीकुरु वशीकुरु वौषडिति व्याहरेत्, आकर्षयाकर्षय हुमिति व्याहरेत्, विद्वेषय विद्वेषय फडिति व्याहरेत्, मारय मारय नम इति व्याहरेत्, उच्चाटयोच्चाटय ठठ इति व्याहरेत्, स्तंभय स्तंभय खेमिति व्याहरेत्, संपन्नय संपन्नय स्वाहेति व्याहरेत्, पोषय पोषय, परमंत्र-परयंत्र-परतंत्राणि छिंधि छिंधि, ग्रहान्निवारय निवारय, व्याधीन्विनाशय विनाशय, दुःखान् शमय शमय, दुष्टान्मारय मारय, दारिद्र्यं विद्रावय विद्रावय, देहं पोषय पोषय, चित्तं तोषय तोषय, सर्वमंत्रस्वरूपाय, सर्वयंत्रस्वरूपाय, सर्वतंत्रस्वरूपाय, सर्वोपल्लवरूपायेति ॐनमः शिवायेति शिद्धाय स्वाहेत्युपनिषत् ॥ अनुष्टुप्छंदः, सदाशिवो ऋषिः, दत्तात्रेयो

दत्त-
॥३०॥

देवता, ॐ बीजं, स्वाहा शक्तिः, द्रां कीलकम्, अष्टमूर्तिमंत्र-
व्याख्याताभवति, योनित्यमभिधीयते वाय्वग्नि-सोमादित्य-ब्रह्म
विष्णु-रुद्राः पूता भवंति, चतुर्वेद-षट्शास्त्रेतिहास-पुराणानां
पारगो भवति, सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति, गायत्र्याः शतसहस्रजपो
भवति, महारुद्रशतसहस्रजापी भवति, प्रणवानां अयुतकोटि-
जप्त्वा फलानिभवंति, शतपूर्वाच्छतोत्तरात्पंक्तिपावनात्पूतो भव
ति, ब्रह्महत्यादिपातकैर्मुक्तो भवति, अभक्ष्यभक्षणात्पूतो भवति,
तुलापुरुषादिदानप्रतिग्रहपापैर्विमुक्तो भवति, सर्वमंत्रयोग-
पारगो भवति, ब्रह्मणा समो भवति तस्मात् सच्छिष्यं भक्तं
प्रतिग्राह्योनंतफलमश्नुते जीवन्मुक्तोभवति इत्याह भगवान्ना-
रायणब्रह्मेत्युपनिषत् ॥ ॐ शांतिः शांतिः शांतिः इत्युत्तरतापि-

व्याहृ-
॥३०॥

नी ॥ श्रीदत्तात्रेयाय श्रीमदादिगुरुवे नमः॥ ॐ सहनाववत्विति शांतिः शांतिः शांतिः ॥ ॥ इति श्रीदत्तव्याख्यातिः समाप्ता ॥११॥

अथ दत्तस्तवराजः प्रारभ्यते.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशुक उवाच–महादेव महादेव देवदेव महेश्वर ॥ दत्तात्रेयस्तवं दिव्यं श्रोतुमिच्छाम्यहं प्रभो ॥ १ ॥ तदस्य वद माहात्म्यं देवदेव दयानिधे ॥ दत्तात्परतरं नास्ति पुरा व्यासेन कीर्तितम् ॥ २ ॥ जगद्गुरुर्जगन्नाथो गीयते नारदादिभिः ॥ तत्सर्वं ब्रूहि मे देव करुणाकर शंकर ॥ ३ ॥ महादेव उवाच–श्रृणु व्यासात्मजो दिव्यं गुह्याद्गुह्यतरं महत् ॥ दत्तं सनातनं यस्य स्मरणमात्रेण मुच्यते सर्वबंधनात् ॥ ४ ॥

ब्रम्ह निर्विकारं निरंजनम् ॥ आदिदेवं निराकारं व्यक्तं गुण-
विवर्जितम् ॥ ५ ॥ नाम-रूप-क्रियातीतं निःसंगं देववंदितम् ॥
नारायणं शिवं शुद्धं दृश्यदर्शनवर्जितम् ॥ ६ ॥ परेशं पार्वती-
कांतं रमाधीशं दिगंबरम् ॥ निर्मलो नित्यतृप्तात्मा नित्या-
नंदो महेश्वरः ॥ ७ ॥ ब्रह्मा विष्णुः शिवः साक्षाद्गोविंदो गति-
दायकः ॥ पीतांबरधरो देवो माधवः सुरसेवितः ॥ ८ ॥ मृत्युं-
जयो महारुद्रः कार्तवीर्यवरप्रदः ॥ ॐमित्येकाक्षरं बीजं क्षराक्षर-
पदं हरिम् ॥ ९ ॥ गया-काशी-कुरुक्षेत्र-प्रयागं बदरिकाश्रमम्॥
एतत्सर्वं कृतं तेन 'दत्त' इत्यक्षरद्वयम् ॥ १० ॥ गोमती-जा-
न्हवी-भीमा-गंडकी च सरस्वती ॥ एतत्सर्वं कृतं तेन दत्त
इत्यक्षरद्वयं ॥ ११ ॥ शरयू-तुंगभद्रा च यमुना पयवाहिनी ॥

एतत्सर्वं कृ० ॥ १२ ॥ ताम्रपर्णी प्रणीता च गौतमी ताप-नाशिनी ॥ एतत्सर्वं कृ० ॥ १३ ॥ नर्मदा सिंधु-कावेरी कृष्णा-वेण्यास्तथैव च ॥ एतत्सर्वं कृ० ॥ १४ ॥ अवंती द्वारका माया मल्लिनाथस्य दर्शनम् ॥ एत० ॥ १५ ॥ द्वादशं ज्यो-तिर्लिंगं च वाराहे पुष्करे तथा ॥ एत० ॥ १६ ॥ ज्वाला-मुखी हिंगुला च सप्तशृंगस्तथैव च ॥ एत० ॥ १७ ॥ अयो-ध्या मथुरा कांची रेणुका सेतुबंधनम् ॥ एत० ॥ १८ ॥ अहो-बलं त्रिपथगां गंगा सागरमेव च ॥ एत० ॥ १९ ॥ करवीर-महास्थानं रंगनाथं तथैव च ॥ एत० ॥ २० ॥ एकादशी-व्रतं चैव अष्टांगयोगसाधनम् ॥ एत० ॥ २१ ॥ शाकंभरी च मूकांबा कार्तिकस्वामिदर्शनम् ॥ एत० ॥ २२ ॥ व्रतं निष्ठा

विष्णुं गोविंदं गोपतिं हरिम् ॥ गुरूणां पठ्यते नित्यं तत्सर्वं च शुभावहम् ॥४४॥ निरंजनं निराकारं देवदेवं जनार्दनम् ॥ मायायु(मु)क्तं जपेन्नित्यं पावनं सर्वदेहिनां ॥४५॥ आदिनाथं सुरश्रेष्ठं कृष्णं श्यामं जगद्गुरुम् ॥ सिद्धराजं गुणातीतं रामं राजीवलोचनम् ॥ ४६ ॥ नारायणं परंब्रह्म लक्ष्मीकांतं परात्परम् ॥ अप्रमेयं सुरानंदं नमो दत्तदिगंबरम् ॥ ४७ ॥ योगिराजोऽत्रिवरदः सुराध्यक्षो गुणांतकः ॥ अनुसूयात्मजो देवो देवो गतिप्रदायकः ॥ ४८ ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन यदि देवमुनीश्वरैः समस्तऋषिभिः सर्वैर्भक्त्या। स्तुत्वा महात्मभिः ॥ ४९ ॥ नारदेन सुरेंद्रेण सनकाद्यैर्महात्मभिः ॥ गौतमेन च गार्गेण व्यासेन कपिलेन च ॥ ५० ॥ वामदेवेन दक्षेण अत्रि-भार्गव-

मुद्गलैः ॥ वसिष्ठप्रमुखैः सर्वैर्गीयते सर्वदाऽदरात् ॥ ५१ ॥
विनायकेन रुद्रेण महासेनेन वै सदा ॥ मार्कंडेयेन
धौम्येन कीर्तितं स्तवमुत्तमम् ॥ ५२ ॥ मरीच्यादिमुनींद्रैश्च
शुक-कर्दमसत्तमैः ॥ अंगिराकृतपौलस्त्य-भृगु-कश्यप-
जैमिनी ॥ ५३ ॥ गुरुस्तवमधीयानो विजयी सर्वदा
भवेत् ॥ गुरोः सायुज्यमाप्नोति गुरोर्नाम पठेद्बुधः ॥ ५४ ॥
गुरोः परतरं नास्ति सत्यं सत्यं न संशयः ॥ गुरोः पादोदकं
पीत्वा गुरुनाम सदा जपेत् ॥ ५५ ॥ तेऽपि सन्यासिनो ज्ञेया
इतरे वेषधारिणः ॥ गंगाद्याः सरितः सर्वे गुरोः पादांबुजे
सदा ॥ ५६ ॥ गुरुस्तवं नजानाति गुरुनाम मुखे नहि ॥
पशुतुल्यं विजानीयात्सत्यं सत्यं महामुने ॥ ५७ ॥ इति स्तोत्रं

महादिव्यं स्तवराजं मनोहरम् ॥ पठणाच्छ्रवणाद्वापि सर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥५८॥ ॥ इति श्रीमन्महादेव-शुकसंवादे दत्तस्तवराजं संपूर्णम् ॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ ॥ १२ ॥

अथ श्रीदत्ताष्टकम्.

श्रीदत्तात्रेयाय नमः ॥ आदौ ब्रह्ममुनीश्वरं हरिहरं सत्वं-रजस्तामसम् ब्रह्मांडं च त्रिलोकपावनकरं त्रैमूर्तिरक्षाकरम् ॥ भक्तानामभयार्थरूपसहितं सोहं स्वयं भावयन्सोहं दत्तदिगंबरं वसतु मे चित्ते महत्सुंदरम् ॥ १ ॥ विश्वं विष्णुमयं स्वयं शिवमयं ब्रह्मामुनींद्रामयं ब्रह्मेंद्रादिसुरोगणार्चितमयं सत्यं समुद्रामयम् ॥ सप्तं लोकमयं स्वयं जनमयम् मध्यादिवृक्षामयं सोहं दत्त-

दिगंबरं-वसतु मे चित्ते महत्सुंदरम् ॥२॥ आदित्यादिग्रहा स्वधा-
ऋषिगणं वेदोक्तमार्गे स्वयं वेदं शास्त्र-पुराणपुण्यकथितं ज्योति-
स्वरूपं शिवम् ॥ एवं शास्त्रस्वरूपया त्रयगुणैस्त्रैलोक्यरक्षाकरं
सोहं दत्तदिगंबरंव० ॥३॥ उत्पत्ति-स्थिति-नाशकारणकरं कैवल्य-
मोक्षाकरं कैलासादिनिवासिनं शशिधरं रुद्राक्षमालागळम् ॥
हस्ते चाप-धनुःशराश्व मुसलं खट्वांगचर्माधरं सोहं दत्तदिग-
बरंव० ॥४॥ शुद्धं चित्तमयं सुवर्णमयदं बुद्धिं प्रकाशंमयं भोग्यं
भोगमयं निराहतमयं मुक्तिप्रसन्नामयम्॥ दत्तं दत्तमयं दिगंबर-
मयं ब्रह्मांडसाक्षात्करं सोहं दत्तदिगंबरंव० ॥ ५ ॥ सोहंरूपमयं
परात्परमयं निःसंगनिर्लिप्तकं नित्यं शुद्धनिरंजनं निजगुरुं
नित्योत्सवं मंगलम् ॥ सत्यं ज्ञानमनंतब्रह्महृदयं व्याप्तं परो-

दैवतं सोहं दत्तदिगंबरं वसतु मे० ॥ ६ ॥ काषायं करदंडधारं-पुरुषं रुद्राक्षमालागलं भस्मोत्धूलितलोचनं कमलजं कोल्हा-पुरीभिक्षणम् ॥ काशीस्नानजपादिकं यतिगुरुं तन्माहुरीवासितं सोहं दत्तदिगंबरं वसतु मे० ॥ ७ ॥ कृष्णातीरनिवासिनं निज-पदं भक्तार्थसिद्धिप्रदं मुक्तिं दत्तदिगंबरं यतिगुरुं नास्तीति लोकांजनम् ॥ सत्यं सत्यमसत्यलोकमहिमाप्राप्तव्यभाग्योदयं सोहं दत्तदिगंबरं वसतु मे चित्ते महत्सुंदरम् ॥ ८ ॥ इति श्रीशंकराचार्यकृतं दत्ताष्टकं संपूर्णम् ॥ ॥ १३ ॥ ॥

अथ श्रीदत्तोपनिषत् (पूर्वतापिनी.)

श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ भद्रंकर्णेभिःश्रृणुयामदेवाभद्रंपश्ये-

माक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्वैश्येम देवहितं यदायुः ॥ भद्रंकर्णेभिरिति शांतिः ३ ॥ ॐ चिन्मयं व्यापितं सर्वं आकाशं जगदीश्वरम् ॥ निर्विकल्पं स्वयं ब्रह्मा तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ १ ॥ निराकारं निराभासं निरालंबं निरंजनम् ॥ निःशब्द उच्यते ब्रह्म तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ २ ॥ ब्रह्मचारी गृहस्थश्च वानप्रस्थो यतीश्वरः ॥ आश्रमाणां विभिन्नोहं तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ३ ॥ आश्रमाणां च सर्वेषां अस्ति नास्ति न चात्मनि ॥ भिन्नाभिन्नं नपश्यंति तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ४ ॥ आब्रह्मस्तंभपर्यंतं संपूर्णं परमात्मनः ॥ भिन्नाभिन्नं नपश्यंति तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ५ ॥ मनस्यं मनमध्यस्थं मनमाया-विवर्जितम् ॥ मनसा मन आलोक्य तस्याहं पंचमाश्रमम्॥६॥

अगोचरं चैकब्रह्म तस्य देहे विलीयते ॥ निवर्तंते क्रियाः सर्वा-
स्तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ७ ॥ निरालंबपदं प्राप्तं यत्र ज्योति-
र्लयं गतः ॥ निवर्तंते क्रियाः सर्वास्तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥८॥
स्वयं दाता स्वयं भोक्ता स्वयं देवो महेश्वरः ॥ निर्विकल्पं स्वयं
ब्रह्म तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ९ ॥ क्वचिद्योगी क्वचिद्भोगी क्वचि-
न्नग्नः पिशाचवत् ॥ स्वयमात्मस्वरूपेण तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥
॥ १० ॥ अभिन्नमात्मनो रूपं जगदेतच्चराचरम् ॥ निर्विकल्पं
स्वयं ब्रह्म तस्याहं पंचमाश्रमम् ॥ ११ ॥ आत्मज्ञानं विना
योगी ब्रह्मचारी कथं भवेत् ॥ गृही वा वानप्रस्थो वा यतिर्योगं
विना नहि ॥ १२ ॥ ॐ भद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवा भद्रंपश्येमा
क्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेवाहितंयदा

यु: ॥ स्वस्तिनइंद्रोवृद्धःश्रवाः ॥ ॐ शांतिःशांतिःशांतिः ॥
॥ इति श्रीदत्तोपनिषत् पूर्वतापिनी समाप्ता ॥ ॥ १४ ॥

अथ श्रीदत्तोपनिषत् (उत्तरतापिनी.)

श्रीगणेशाय नमः॥ सहनाववत्विति शांतिः ३ ॥ तस्य क्षेत्रे ब्रह्मा नारायणं प्रणिपत्याह ॥ अधीहि भगवान् योगविद्यारहस्यम्॥ यस्मिन् विदिते योगी भोगी भवति ॥ इत्युक्त्वा सत्यानंद-चिदात्मकेवलसात्विकं मामकं धामोपास्येति ब्रह्माणमाह ॥ सदा दत्तोहमेतत्पदं ये वदंति न ते संसारिणो भवंति ॥ ॐमित्येकाक्षरम् ॥ दत्तात्रेयाय चतुरक्षरम् ॥ श्रीदेवदत्तेति पंच-माक्षरम् ॥ य इमानि विद्यानामानि दशवारमुच्चरेत् ॥ विश्वरूप-

धरो विष्णुर्नारायणो दत्तात्रेयस्तस्मिन् भगवान् प्रसीदति ॥ दशमेषु दिवसेषु स्वप्नरूपं प्रदर्शयति ॥ अथ एकाक्षरं व्याख्यास्ये ॥ 'दत्त' शब्दमुच्चार्य रेफं सबिंदुकम् वदेत् ॥ द्रामिति ह्रस्वो भवति ॥ इमं मंत्रं जप्त्वा वेदव्यासो भगवान् अष्टादशपुराणानि चकार ॥ दाक्षिणामूर्तिबीजमुक्त्वा रामबीजं वदेत् ॥ द्रामित्येकाक्षरमंत्रो भवति ॥ तदेतत्तारकं भवति ॥ तदेवोपासितव्यमिति ज्ञेयम् ॥ मंत्रमिमं जप्त्वा नमातृगर्भे प्रविशति॥ ब्रह्मा-विष्णु-शिवात्मकमिदमेकाक्षरम् ॥ सर्वदा जप्यमिदं नदेशकालनियमोत्र विद्यते ॥ एतन्मंत्रजपमेव मुख्यः क्रियायोगः ॥ अनेन सच्चिदानंदब्रह्मैव भवति ॥ न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तते ॥ वटबीजवृक्षस्यैव दत्तबीजस्थं सर्वजगत्त्रयमेतत् ॥

ॐ मिति प्रथमम् ॥ श्रीमिति द्वितीयम् ॥ ह्रामिति तृतीयम् ॥ क्लीमिति चतुर्थम् ॥ ग्लौमिति पंचमम् ॥ ब्रह्मा-विष्णु-शिवात्मकं दत्तैकाक्षरं षष्ठम् ॥ षडक्षरमयं भवति, सर्वसंपत्समृद्धिकारी भवति, योगानंदःप्राप्तो भवति, एतन्मंत्रजपेन राजा भवति, त्रयाणां शबररूपी सदाशिवो ऋषिः, गायत्रीच्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, द्रामिति प्रथमं व्याहरेत्, दत्तात्रेयायेति पश्चात्, नम इत्यष्टाक्षरमंत्रो भवति ॥ गायत्रीच्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, मनुमेनं जप्त्वा दत्तात्रेयाय इति सत्यानंदचिदात्मकं नम इति पूर्णानंदचिदात्मकं विग्रहं पश्यति ॥ ॐकारमादौ ब्रूयात् ॥ सानुस्वरं द्वितीयं स्वरं वदेत् ॥ ह्रीमिति पश्चात् ॥ क्रोमिति चतुर्थम् ॥ एहीति वदेत् ॥ दत्तात्रेयायेति संबुद्धिः ॥ स्वाहेति

मंत्रराजोयं द्वादशाक्षरः ॥ जगतीच्छंदः, सदाशिवो ऋषिः, दत्ता-त्रेयो देवता, ॐबीजं, स्वाहा शक्तिः, संबुद्धिः कीलकम्, ॐ आमिति ह्रदये, ह्रींक्रोमिति शिरसि, एहीति शिखायां, दत्तेति कंठे, आत्रेयायेति नेत्रे, स्वाहेत्यस्त्रम्, तन्मंत्रमयो भवति ॥ अक्षरलक्षजपाद्देवतासाक्षात्कारो भवति ॥ इंद्रपुरोगमास्त्रयस्त्रिं-शत्कोटिदेवताः प्रसन्ना भवंति ॥ सप्तकोटिमुनीश्वराः नव-कोटिसिद्धगंधर्वादयश्च प्रसीदंति ॥ अणिमाद्यष्टकं सिध्यति ॥ ब्रम्हा-विष्णु-महेश्वर-देवलोकेषु संचारो भवति ॥ कोटिशो यो मंत्रो जपति दत्तात्रेयसमानो भवति ॥ अक्षरकोटिसंख्याकं मंत्रं जपति स जरा-मरणहीनः सिद्धो भवति ॥ परकायप्रवेश-सामर्थ्यं लभते ॥ अत्रैते श्लोका भवंति–खड्गस्तंभो जलस्तंभो

न्नांघ्रियुग्मांतरं भक्त्यासक्तमयैकसिंधुलहरीसिक्तार्कचिंतानलम्॥ तत्त्वासिं विशिखाग्रमुष्टिवसतिं श्रीदेवदत्तं प्रभुं यातः सोहमनन्यभावशरणं त्वं त्राहि मां माधवम् ॥ २ ॥ दत्तात्रेयमिदं शुद्धं ब्रह्मनिर्वाणनिष्ठितम् ॥ अवधूतमहं नौमि विज्ञानानंदविग्रहम् ॥ ३ ॥ पठिता प्रत्यहं गीता त्रिवारं येन धीमता ॥ त्रिमासैर्लभते सिद्धिं निष्कामं च सकामतः ॥ ४ ॥ यस्य बाधादिदं सर्वं ज्ञानविज्ञानगोचरम् ॥ तस्मै सदैकरूपाय दत्तात्रेयाय ते नमः ॥ ५ ॥ दत्तात्रेयम् शिवं पूर्णं भावाभावविवर्जितम् ॥ अद्वैतं परमं गुह्यं निर्विकल्पं निरंजनम् ॥ ६ ॥ कथं वदामि निर्भावम् भेदाभेदविवर्जितम् ॥ अमोघं चामलं पूर्णं प्रसिद्धं तत्त्वमव्ययं ॥७॥ ईश्वरानुग्रहादेव पुंसामद्वैतवासना ॥ महाभयपरि-

त्राणं ह्वित्राणमिहजायते ॥ ८ ॥ यदेकं निर्गुणं नित्यं निराभासं निरंजनम् ॥ चिदानंदस्वरूपं च दत्तात्रेयं चिदक्रियम् ॥ ९ ॥ गोरक्षक उवाच–त्रिगुणं शरीरं भवतीह सारं अजनं समूहे चरतीह नग्नम् ॥ मुनिवरनमितं भवगुणरहितं परमविबुधं भोऽसावलं हि ॥ १० ॥ भावाभावं भवति स भावो भावं शयति मननं हि तत् ॥ प्रलयति तन्मननयनवशात्स्मृतवचनं शृणु भो अवधूता ॥ ११ ॥ श्रीदत्तात्रेय उवाच–येनेदं पूरितं सर्वम् आत्मन्येवात्मनात्मनि ॥ निराकारं कथं वंदे ह्यभिन्नं शिवमव्ययम् ॥१२॥ पंचभूतात्मकं विश्वं मरीचिजलसन्निभम् ॥ कस्यास्ति ह नमस्कारो अहमेको निरंतरम् ॥ १३ ॥ वेदांतसारसर्वज्ञं ज्ञानविज्ञानमेव च ॥ अहं चात्मा निराकारः स्वस्त्वं वेद्मि

स्वभावजम् ॥ १४ ॥ आत्मैव केवलं सर्वं भेदाभेदो नविद्यते ॥
अस्ति नास्ति कथं ब्रूयाद्विस्मयः प्रतिभाति मे ॥ १५ ॥ एवं
सर्वात्मकं नित्यं निष्कंपं गगनोपमम् ॥ स्वभावं निर्मलं शुद्धं
स एवाहं नसंशयः ॥ १६ ॥ अहमेवाऽव्ययोऽनंतः शुध्दविज्ञान-
विग्रहः ॥ सुखं दुःखं वि(न)जानामि कथं कस्यापि वर्तते ॥
॥ १७ ॥ न मानसं कर्म शुभाशुभं मे न वाचिकं कर्म शुभा-
शुभं मे ॥ न कामजं कर्म शुभाशुभं मे ज्ञानामृतं शुध्दमतीं-
द्रियोहम् ॥ १८ ॥ मनो वै गगनाकारं मनो वै सर्वतोमुखम् ॥
मनो वै परमात्मैव न मनः परमार्थतः ॥ १९ ॥ लीयंते वा
नलिप्यंते कथं कस्यापि वर्तते ॥ नाहि सर्वमसर्वं च आत्मैव
केवलं यतः ॥ २० ॥ मनः सर्वे प्रलीयंते मनस्तत्र प्रलीयते ॥

एवं सर्वं मनः सर्वं आत्मैव केवलं यतः ॥ २१ ॥ अहमेकमिदं सर्वं व्योमाकारं निरंतरम् ॥ पश्यामि कथमात्मानं प्रत्यक्षं च तिरोहितम् ॥ २२ ॥ त्वमेव तत्त्वान्हि कथं विबुध्यसे सर्वं हि सर्वेषु विनष्टमव्ययम् ॥ सदोदासि त्वं त्वमखंडितं विभो दिवा च नक्तं च कथं हि मन्यते ॥ २३ ॥ आत्मानं सततं विद्धि सर्वमेकं निरंतरम् ॥ अहं ध्यात्वा परं ध्येयमखंडं खंडसे कथम् ॥ २४ ॥ नजातोसि मृतोसि त्वं न ते देहः कदाचन ॥ सर्वं ब्रह्मेति विख्यातं ब्रवीति बहुधाश्रितः ॥ २५ ॥ सबाह्याभ्यंतरेऽसि त्वं शिवः सर्वत्र सर्वदा ॥ इतस्ततः कथं भ्रांतः प्रधावसि पिशाचवत् ॥ २६ ॥ संयोगाश्च वियोगाश्च वर्तंते नहि तन्न मे ॥ नाहं नत्वं जगन्नेति सर्वमात्मैव केवलम् ॥ २७ ॥

सेनास्तंभस्तथैव च ॥ इच्छासिद्धिर्वशित्वं च दिक्पालैः सह भाषणम् ॥ वायुवद्गातिरित्याहुराल्हादित्वं च सोमवत् ॥ अग्निवत्सर्वभक्षत्वं नित्यतृप्तित्वमेव च ॥ सर्वभाषापरिज्ञानं सर्वाचित्तावबोधनम् ॥ वापी-कूप-समुद्राणां पर्वतानां च चालनम् ॥ दत्तात्रेयमयो स्वच्छो व्यासतुल्यो भवेदिति ॥ षोडशाक्षरं व्याख्यास्ये ॥ प्राणो देयो मनो देयं चक्षुर्देयं च खंडशः ॥ शरीरं हित्वा (शरीरयित्वा)वा देयम्-षोडशाक्षरमंत्रो नदेयो भवति ॥ अतिसेवापरो भक्तिगुणवत्सच्छिष्याय वदेत् ॥ ॐ मिति बीजं प्रथमं भवति, ऐमिति द्वितीयम्, क्रामिति तृतीयम्, क्लीमिति चतुर्थम् क्लूमिति पंचमम्, ऱ्हामिति षष्ठम्, ऱ्हीमिति सप्तमम्, ऱ्हूमित्यष्टमम्,सौरिति नवमम्, दत्तात्रेयायेति चतुर्दशम्, नम इति षोड-

शम् ॥ ॐ बीजं, नमःशक्तिः, दत्तात्रेयायेति कीलकम्॥ॐ ऐंमि-
ति हृदये ॥ क्लांक्लींक्लूमितिशिरसि ॥ ह्रां ह्रीं ह्रूमिति शिखा-
याम् ॥ सौरिति कवचे ॥ दत्तात्रेयायेति चक्षुषि॥नम इति अस्त्रं॥
यो नित्यमधीयानः सच्चिदानंदस्वरूपे स्फुरति मुक्तिर्भवति
सौरित्यंते विष्णुवन्नित्युच्यते ॥ तज्जपे श्रीविष्णुरूपी भवति ॥
अथानुष्टुभं व्याख्यास्ये ॥ सर्वमंत्रसंबुद्धिर्नामानि इत्युच्यते ॥
दत्तात्रेय हरे कृष्ण उन्मत्तानंददायक ॥ दिगंबर मुने बाल-
पिशाचज्ञानसागरः ॥ सागरेत्युपनिषत् ॥ ॥ ॥
अनुष्टुप् छंदः ॥ दत्तात्रेयो देवता, दत्तात्रेयेति हृदये ॥ हरे
कृष्णेति शिरसि ॥ उन्मत्तानंददायकेति शिखायाम् ॥ दिगंबरेति
बाव्होः ॥ मुने बालेति चक्षुषि ॥ पिशाचज्ञानसागरेत्यस्त्रम् ॥

अनुष्टुभो योयमधीते आब्रह्महननदोषाः प्रणश्यंति ॥ सर्वोप-
कारी मुक्तिर्भवति ॥ य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ सहनाववतु सह-
नौभुनक्तु सहवीर्यंकरवावहै ॥ तेजास्विनावधीतमस्तु मावि-
द्विषावहै ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥ ॥ १५

॥ अथ दत्तगीता प्रारभ्यते ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयगीतामालामंत्रस्य ॥
गायत्र्यादीनि छंदांसि ॥ श्रीदत्तात्रेयो परमात्मा देवता॥येनेदं
पूरितमिति बीजं ॥ज्ञानारसं समरसमिति शक्तिः॥किमु शेदासि
मानस सर्वसमामिति कीलकम्, स्वरूपनिर्वाणं नाम योहमिति
यजकम् ॥ योग-मोक्षयोः स्वनिष्ठपारिपाकासिध्यर्थे श्रीदत्तात्रेय-

गीता जपे विनियोगः ॥ येनेदं पूरितं सर्वमित्यंगुष्ठाभ्यां नमः॥
हृदयाय नमः ॥ ज्ञानामृतं समरसमिति तर्जनीभ्यां नमः ॥
शिरसे स्वाहा ॥ स्वरूपनिर्वाणमिति मध्यमाभ्यां नमः॥शिखा-
यै वौषट् ॥ किमुरोदसि मानससर्वसममित्यनामिकाभ्यां नमः॥
कवचायहुम् ॥ यदिकचैकनिरंतरेति कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ नेत्र०॥
तमीशमात्मानमुपैमि शाश्वतमिति करतळकरपृष्ठाभ्यां नमः॥
अस्त्रायफट् ॥ ॐ भूर्भुवःस्वरोमिति दिग्बंधः ॥ अथ ध्यानं ॥
नित्यं यस्यांघ्रियुग्मं हिमकरसदृशं पादुकाद्वंद्वभूषं बिभ्रद्योगीं-
द्रदोहत्सुखानिचयसुधानिर्झरं सुच्छाविद्युत् ॥ द्यूते क्रीडाविला-
सादभयवरकरः प्राणमूले च दृष्टिस्तत्त्वाद्देवावधूते त्यथ सिरसि
जटासूत्रकं यो बभार ॥ १ ॥ श्रीमत्सिद्धकिरीटरत्नाकिरणाच्छ-

तम् ॥ कथयामि कथं तत्त्वं मनो-वाचामगोचरम् ॥ ५३ ॥
यदा हि मन्यसे सर्वं देहादिगगनोपमम् ॥ तदहं ब्रह्म संविद्धि
तत्त्वं वेत्ति परात्परम् ॥ ५४ ॥ परेण सर्वमात्मानं न भिन्नं
प्रतिभाति मे ॥ ब्रह्मैव केवलं सर्वं ध्याता ध्यानं च कथ्यते ॥
॥ ५५ ॥ यत्करोषि यदश्नासि यच्छृणोषि ददासि यत् ॥
एतत्सर्वं न ते किंचिच्छुद्धोहमजमव्ययम् ॥ ५६ ॥ सर्वं जग-
द्विद्धि निराकृतिं तं सर्वं जगद्विद्धि विकारहीनम् ॥ सर्वं जग-
द्विद्धि विशुद्धदेहं सर्वं जगद्विद्धि शिवैकरूपम् ॥ ५७ ॥ तत्त्वं
तत्त्वसमं देहं किं तु जानामि वा पुनः ॥ असंवेद्यं स्वसंवेद्य-
मात्मानं मन्यसे कथम् ॥५८॥ अष्टांगयोगेन तु नैव बुद्धं गुरू-
पदेशेन तु नैव बुध्यम् ॥ मनोविलासेन तु नैव बोध्दुं स्वयं

स्वबोधेन विशुद्धरूपम् ॥ ५९ ॥ नाहि भूतात्मको देहो विदेहो वर्तते नाहि ॥ आत्मैव केवलं सर्वं न तु कुर्यात्कथंचन ॥ ६० ॥ माया माया कथं तात छाया छाया नविद्यते ॥ तत्त्वमेकमिदं सर्वं व्योमाकारं निरंजनम् ॥ ६१ ॥ आदिमध्यांतमुक्तोहं नबद्धोहं कदाचन ॥ स्वभावनिर्मलं शुद्धमिति मे निश्चयो मनः ॥ ॥ ६२ ॥ महदादिजगत्सर्वं नकिंचित्प्रतिभाति मे ॥ ब्रह्मैव केवलं सर्वं कथं वर्णाश्रमो भवेत् ॥ ६३ ॥ जानामि सर्वथा सर्वमहमेको निरंतरम् ॥ निरालंबमशून्यं च न तु व्योमादिपंचकम् ॥६४॥ नपुमान्नपुंसको न स्त्री न बद्धो नैव कल्पना ॥ स्वानंदंच निरानंदमात्मानं मन्यसे कथम् ॥ ६५ ॥ नबद्धो नैव मुक्तोहं नचाहं ब्रह्मणः पृथक् ॥ नभर्ता न च भोक्ता च व्याप्य-

व्यापकवर्जितम् ॥ ६६ ॥ यथा जले जलं न्यस्तं स्वस्मिन्
संभेदवर्जितम् ॥ प्रकृतिं पुरुषं तद्वन्नाभिन्नं प्रतिभाति मे ॥६७॥
जानासि ते परं रूपं प्रत्यक्षं गगनोपमम् ॥ नचापरं हि रूपं
हि मरीचिजलसन्निभम् ॥ ६८ ॥ नगुरुर्नोपदेशश्च नचोपाधि-
र्नच क्रिया ॥ विदेहीं मां विजानीहि विशुद्धोहं स्वभावतः ॥
॥ ६९ ॥ यदि यो वै नमुक्तोहं नबद्धोहं कदाचन ॥ साकारं वा
निराकारमात्मानं मन्यसे कथम् ॥ ७० ॥ विशुद्ध ईश्वरोसि त्वं
न ते चित्तं परात्परम् ॥ अहमात्मा परं तत्त्वमिदं वक्तुं न
शक्यते ॥ ७१ ॥ कथं रोदिसि रे चित्त आत्मन्येवात्मना भव ॥
पिबन् सकलतीर्थात्मा अद्वैतं परमामृतम् ॥ ७२ ॥ नवै बोधो
नचाबोधो नबोधो बोध एव च ॥ यस्य निर्वासनाबोधो स बोधो

नान्यथा भेवत् ॥ ७३ ॥ न ध्यान-तर्कौ न समाधियोगो न देशकालौ न गुरूपदेशः॥ स्वभावसंवित्तिपरं च तत्त्वमाकाशकल्पं सहजं ध्रुवं च ॥ ७४ ॥ नजातोसि मृतोसि त्वं न ते कर्म शुभाशुभम् ॥ शुद्धोहं निर्गुणं नित्यं बंधमु-क्तिः कथं मम ॥ ॥ ७५ ॥ यदि सर्वगतो देवः स्थिरः पूर्णो निरंतरम् ॥ अंतरं नैव पश्यामि सबाह्याभ्यंतरं कथम् ॥ ७६ ॥ स्फुरत्येवं जगत्सर्वमखंडितनिरंतरम् ॥ अंतरं नैव पश्यामि सबाह्याभ्यंतरं कथम् ॥ ७७ ॥ अहो मायामये देहे द्वैताद्वैतविकल्पना ॥ निराकारोपि साकारो नेति नेतीति सर्वथा ॥ ७८ ॥ भेदाभेद-विनिर्मुक्तं वर्तते केवलं शिवम् ॥ न ते च माता भागिनी पिता च न ते च पत्नी न सुत्दन्नपुत्रः ॥ ७९ ॥ नपक्षपाती

शब्दादिपंचकस्यास्य नैवासि त्वं हते पुनः ॥ त्वमेव परमं तत्त्वं मनः किं परितप्यसे ॥ २८ ॥ नच मृत्युर्न ते चित्तं बंधं मोक्षं शुभाशुभम् ॥ कथं रोदिसि रे चित्त नाम-रूपे न ते न मे ॥ २९ ॥ अहो चित्तक विभ्रांतः प्रधावसि पिशाचवत् ॥ अभिन्नं यस्य चात्मानं रागत्यागात्सुखी भव ॥ ३० ॥ त्वमेव मोक्षो हि विकारवर्जितो निष्कंपमेकं हि विमोक्षविग्रहः ॥ नवीतरागो गतवीतरागो कथं हि संतप्तअकामकामी ॥ ३१ ॥ नाहं कर्ता न भोक्ता च न मे कर्म कदाचन ॥ विशुद्धं निर्गुणं ब्रह्म बद्ध-मुक्तिः कथं मम ॥ ३२ ॥ बध्नंति श्रुतयः सर्वाः निर्गुणं शुद्ध-मव्ययम् ॥ अशरीरं समं तत्त्वं तन्मां सिद्धिर्नसंशयः ॥ ३३ ॥ साकारममृतं विद्धि निराकारं निरंतरम् ॥ एतत्तत्त्वोपदेशेन

नपुनर्गर्भसंभवः ॥ ३४ ॥ एकानेकसमं तत्त्वं वदंति ह विपश्चितः ॥ रागत्यागेन मनसि ह्येकानेको नाविद्यते ॥ ३५ ॥
अनित्यरूपस्य कुतो हि बंधनं नित्यस्य रूपस्य कुतो हि बंधनम् ॥ नानित्यरूपं न च नित्यरूपं शिवस्वरूपं सहजामलं च ॥ ३६ ॥ अनाहरूपं हि कथं समाधि-मोक्षस्वरूपं यदि सर्वमेकम् ॥ आत्मस्वरूपं हि कथं समाधिरस्तीति नास्तीति कथं समाधिः ॥३७॥ विशुद्धोसि समं तत्त्वं विदेहिस्त्वमजोऽव्ययः ॥ जानामि हि नजानामि चात्मानं मन्यसे कथम् ॥३८॥ यस्त्वं जानासि तत्त्वेन यस्त्वं पश्यसि तत्कथम् ॥ यस्त्वं मन्यसि तत्त्वेन सर्वंब्रह्मेति सर्वदा ॥ ३९ ॥ तत्त्वमस्यादिवाक्येन आत्मा हि प्रतिपादितः ॥ नेति नेति श्रुतिर्ब्रूयान्नानृत्यं (तं) पांचभौतिकम् ॥

॥ ४० ॥ आत्मनैवात्मना सर्वं त्वया पूर्णं निरंतरम् ॥ ध्याता ध्यानं नते चित्तं निर्लक्ष्यं ध्यायसे कथम् ॥ ४१ ॥ शिवं नजा- नामि कथं वदामि शिवं च जानामि कथं वदामि ॥ सर्वं शिवं वै परमार्थतत्त्वं स्वच्छस्वभावाद्गगनोपमोऽहम् ॥ ४२ ॥ आ- त्मस्वरूपी न च चोपकल्पना आत्मस्वभावेन मदन्यभावना ॥ स्वयं शिवत्वं परमं विशुद्धं नाहं न मे चैव परात्परं च ॥४३॥ न त्वं नाहं समं तत्त्वं कलानां हेतुवर्जितम् ॥ ग्राह्य-ग्राहक- निर्मुक्तं स्वयं वेद्यं कथं भवेत् ॥ ४४ ॥ अतत्त्वरूपं नहि वस्तु किंचित्तत्त्वं स्वरूपं न हि वस्तु किंचित् ॥ आत्मैकरूपं परमा- र्थतत्त्वं नहिंसको वाऽपि न चापि हिंसा ॥ ४५ ॥ विशुद्धोहं समं तत्त्वं विदेहं विश्वतोमुखम् ॥ विभ्रमे कथमात्मानं विभ्रां-

तोहं कथं पुनः ॥ ४६ ॥ घटे भिन्ने घटाकाशं सुलीनं भेदवर्जितम् ॥ शिवेन मनसा तद्वन्नभिन्नं प्रति मे शिवम् ॥ ४७ ॥ न घटेन घटाकाशः न जीवो जीवविग्रहः ॥ केवलं ब्रह्म संवेत्ति वेद्य-वेदविवर्जितम् ॥ ४८ ॥ सर्वत्र सर्वदा वर्जं सर्वमात्मानजं ध्रुवम् सर्वशून्यमशून्यं च तन्मां विद्धि नसंशयः ॥ ॥ ४९ ॥ न देवलोकास्त्वसुरा न यक्षा वर्णाश्रमो नैव कुलं नजातिः ॥ न धूममार्गो न च दीप्तिमार्गो ब्रह्मैकरूपं परमार्थतत्त्वम् ॥५०॥ व्याप्य-व्यापकनिर्मुक्तं तत्त्वमेकं च केवलम् ॥ प्रत्यक्षं वा परोक्षं वा चात्मानं मन्यसे कथम् ॥ ५१ ॥ अद्वैतं केचिदिच्छंति द्वैतमिच्छंति चापरे ॥ समं तत्त्वं नविंदंति द्वैताद्वैतविवर्जितम् ॥ ५२ ॥ श्वेतादिवर्णरहितं शब्दादिगुणवर्जि-

न च पक्षपाती किं तप्यसे तत्परकामकामी ॥ दिवानक्तं न ते चित्ते उदयास्तमयं न ते ॥ ८० ॥ चिद्देहमशरीरत्वात्कल्पयंति कथं बुधाः॥ नाहि भुक्तं विभक्तं च न हि दुःख-सुखानि च ॥ ८१ ॥ न हि सर्वमसर्वं च विद्धि चात्मानमव्ययम् ॥ नाहं कर्ता च भोक्ता च न मे कर्म पुराऽधुना ॥ न मे देहो विदेहो वा निर्ममेति ममेति किम् ॥ ८२ ॥ न मे रागादिको दोषो दुःखं चैवादिकं नहि ॥ आत्मनं विद्धि मामेवं विशालं गगनोपमम् ॥ ८३ ॥ सखे मनः किं बहुजल्पितेन सखे पुनः सर्वमिदं वितथ्यम् ॥संसारभूतं मम नैव सर्वं भवेत्स्वरूपं गगनोपमं च ॥ ८४ ॥ येनकेन च भावेन यत्र यत्र मृतः पुनः ॥ योगिनस्तत्र लीयंते घटाकाशमिवांबरे ॥ ८५ ॥ तीर्थेवापि त्यजेद्देहं

नष्टस्मृतिः परित्यजेत् ॥ ज्ञाने समयकल्पे च कैवल्याविहिता-
सुता ॥ ८६ ॥ तस्य ज्ञानं नचैवास्ति यस्य स्वर्गादिकल्प्यते ॥
यत्पदं प्रापितं देवैः स योगी नात्र संशयः ॥ ८७ ॥ धर्मार्थ-
काम-मोक्षादिविपदादिचराचरम् ॥ मन्यंते योगिनः सर्वे मरी
चिजलसन्निभम् ॥ ८८ ॥ अतीतानागतं कर्म वर्तमानं तथैव
च ॥ नकरोमि नभुंजामि इति मे निश्चला मतिः ॥ ८९ ॥
कदापि चित्तदोषेण कल्पितं स्वर्गमंडलम् ॥ तेन स्वर्गपदं
भोक्ता आत्मज्ञानपरायणम् ॥९०॥ गोरक्षक उवाच—शून्यागारे
समरसयुक्तो नित्यं तिष्ठति सुखमवधूतः ॥ विचरति नग्न-
स्त्यक्त्वा गर्वं विंदति केवलमात्मनि सर्वम् ॥ ९१ ॥ तृतीयं
तुर्यं नहि नहि यत्र विंदति केवलमात्मनि तत्र ॥ धर्माधर्मौ

नहि नहि यत्र बंध-विमुक्तौ कथमिह तत्र ॥ १२ ॥ विंदाति विंदाति नहि नहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरस-मज्ञो भावितपूतः प्रभवति तत्त्वं परमवधूतः ॥ १३ ॥ सर्वशून्य-मशून्यं च सत्यासत्यं नविद्यते ॥ स्वभावभावितं ब्रूयाच्छात्रेष्वे-वेतिपूर्वकम् ॥ १४ ॥ ॥ ॐ तत्सदिति दत्तात्रेयगीतासूपनि-षत्सारमथितार्थेषु निरंजनविद्यायां निर्वाणयोगे श्रीदत्त-गोरक्ष-कसंवादे सावित्र्युपदेशो द्वैताद्वैतनिरूपणं नाम प्रथमोऽध्यायः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ सगुणगुणविभागं वर्तते नैव किंचित्समर-समविभागं सर्वथा नैव किंचित् ॥ इति विरतिविहीनं निर्मलं निष्प्रपंचं कथमिह खलु वंदे व्योमरूपं शिवं वै ॥ १ ॥ श्वेता-

दिवर्णरहितास्तव यं शिवश्च कार्यं च कारणमिदं हि वयं शिवश्च ॥ एवं विकल्परहितास्तव यं च ह्यात्मा आत्मानमात्मनि च मित्र कथं वदामि ॥ २ ॥ निर्मूल मूलरहितो हिं सदोदितोहं निर्धूम-धूमरहितो हिं सदोदितोऽहं ॥ संदीप्त्यदीप्तिरहितो हि सदोदि-तोऽहं ज्ञानामृतं समरसं गगनोपमोऽहम् ॥ ३ ॥ निष्कारकाम-मिह नाम कथं वदामि निःसंगसंगमिह नाम कथं वदामि ॥ अव्यक्तव्यक्तमिह नाम कथं वदामि ज्ञानामृतं समरसं गगनो-पमोहम् ॥ ४ ॥ अद्वैतरूपमखिलं हि कथं वदामि द्वैतस्वरूप-मखिलं हि कथं वदामि ॥ अनित्य-नित्यमखिलं हि कथं वदामि ज्ञानामृतं समरसं गगनोपमोहम् ॥ ५ ॥ स्थूलं हि नो न च कृशं नगतागतं हि चाद्यं च मध्यरहितो नपरापरं हि ॥ सत्यं

वदामि खलु वै परमार्थतत्त्वं ज्ञाना० ॥ ६ ॥ संवित्धि सर्वकर-
णानि नभो नभांसि संवित्धि सर्वविषयश्च नभोनभश्च ॥
संवित्धि चैकममलं नाहि बन्धमुक्तिः ज्ञानामृ० ॥ ७ ॥ दुर्बोध-
बोधगहनो नभवामि तात दुर्लक्ष्यलक्ष्यगहनो नभवामि तात ॥
आसन्नदुर्गगहनो नभवामि तात ज्ञाना० ॥ ८ ॥ निष्कर्मकर्मग-
हनोज्वलनो भवामि निर्दुःखदुःखदहनोज्वलनो भवामि ॥ निर्दे-
हदेहदहनोज्वलनो भवामि ज्ञाना० ॥ ९ ॥ निष्पापपापदहने हि
हुताशनोहं निर्धर्मधर्मदहने हि हुताशनोहम् ॥ निर्बंधबंधदहने
हि हुताशनोहं ज्ञा० ॥ १० ॥ निःशून्यशून्यगगने हिं हुताशनोहं
आत्मस्वरूपगगने हि हुताशनोहम् ॥ एवं हुताशनगुणस्य
हुताशनोहं ज्ञाना० ॥ ११ ॥ निर्भावभावरहितो नभवामि वत्स

॥ ४९ ॥

निश्चित्तचित्तरहितो नभवामि वत्स ॥ निर्योगयोगरहितो नभवामि वत्स ज्ञाना० ॥१२॥ निर्मोहमोहपदवीति न मे विकल्पो निःशोकशोकपदवीति न मे विकल्पः ॥ निर्लोभलोभपदवीति न मे विकल्पो ज्ञानामृ० ॥ १३ ॥ संसारसंततिलता न च मे कदाचित्तापस्य शांतिमसुखं न च मे कदाचित् ॥ अज्ञानबंधनमिदं न च मे कदाचिज्ज्ञानामृतं० ॥ १४ ॥ संसारसंसृतिरजो न च मे विकारः संसारसंतततिमो न च मे विकारः ॥ सत्त्वं स्वधर्मजनकं न च मे विकारो ज्ञानामृतं स०॥१५॥ संसारदुःखजनकं न च मे कदाचित्संतापमोहजनिता नच मे कदाचित् ॥ यस्मादहंकृतिपरं नच मे कदाचिज्ज्ञानामृतं स० ॥१६॥ निष्कंपकंपनिधनं सविकल्पकल्पं स्वप्नप्रबोधनिधनं नदिवं न नक्तम्॥

॥४३॥

निःसारसारनिधनं नचराचरं हि ज्ञानामृतं समर० ॥ १७ ॥
नो वेद्यवेदकमिदं नच हेतुकर्ता वाचामगोचरमिदं न मनो न
बुद्धिः॥एवं कथं हि भवतां कथयामि तत्त्वम् ज्ञानामृतं० ॥१८॥
निर्भिन्नभिन्नरहितं परमैकतत्त्वं अंतादिमध्यरहितं परमैकतत्त्वम्॥
एवं कथं हि उचितं परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं स० ॥ १९ ॥ यद्वा
समग्रसहजं स्वयमेव सर्वमंतर्बाहिः किल कथं परमार्थतत्त्वम् ॥
यस्मादहो परतरं न हि वस्तु किंचिज्ज्ञानामृ० ॥२०॥ रागादि-
दोषरहितं त्वहमेव तत्त्वं संसारशोकरहितं त्वहमेव तत्त्वम् ॥
देहादिदुःखरहितं त्वहमेव तत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ २१ ॥ स्थान-
त्रयं यदि च नेति कथं तुरीयं कालत्रयादि न च नेति कथं
दिशश्च ॥ शांतं परं यदि ध्रुवं परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥२२॥

दिर्घौ लघुः पुनरतीह मनोविभागः कोणं च वर्तुळमितीह मनोविभागम् ॥ विस्तारसंघटमितीह मनोविभागो ज्ञानामृतं० ॥ २३ ॥ माता पिता च तनयादि न मे कदाचिद्गर्भे च मृत्यु-मनसो न च मे कदाचित् ॥ निर्व्याकुलस्थिरपरं परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं ॥ २४ ॥ निःशुद्धसर्वमविचारमनंतरूपं निर्लेपलेपनविचारमतर्करूपम् ॥ निर्नादनादमविचारमगाधरूपं ज्ञानामृतं० ॥ २५ ॥ उच्चारमात्रमपि ते नहि नाममात्रं निर्भिन्नभिन्नमभि ते नाहि रूपमात्रम् ॥ निर्लज्ज मानस करोषि कथं विलापं ज्ञानामृतं० ॥ २६ ॥ ब्रह्मादयः सुरगणाः कथमत्र संति स्वर्गादयो वसतयः कथमत्र संति ॥ यद्येकरूपममलं परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं स० ॥ २७ ॥ निष्कर्मकर्मसततं तु कथं

विभाति ॥ संसारवर्जितमिदं सततं विभाति ज्ञानामृतं० ॥३८॥ किन्नामरोदासि सखे नशुभाशुभानि किन्नाम रोदासि सखे न च जन्म-मृत्युः ॥ किन्नाम रोदसि सखे न च ते विशोको ज्ञानामृतं स० ॥ ३९ ॥ किन्नाम रोदसि सखे न च ते नयांसि किन्नाम रोदसि सखे न च तेंद्रियाणि ॥ किन्नाम रोदसि सखे न च ते मनस्त्वं ज्ञानामृतं ॥ ४० ॥ किन्नाम रोदसि सखे न च तेऽस्ति कामः किन्नाम रोदसि सखे न च ते प्रकोपः ॥ किन्नाम रोदसि सखे न च तेऽस्ति मोहो ज्ञानामृतं० ॥ ४१ ॥ ऐश्वर्यमिच्छसि कथं न च ते धनानि ऐश्वर्यमिच्छसि कथं न च ते प्रयत्नः ॥ ऐश्वर्यमिच्छसि कथं न च ते ममेति ज्ञानामृतं० ॥ ४२ ॥ देहत्रयं न तु च मित्र

रहितं नावियोगयोगं ज्ञानं प्रबोधरहितं नबधीर-मूकम् ॥ एवं विकल्परहितं निजभावशुद्धं ज्ञानामृतं० ॥ ३३ ॥ धर्मादिकं तव पदं हि कथं वदामि संवित्यसंशयपदं हि कथं वदामि ॥ एवं निरंजनसमं हि निरंतरं हि ज्ञानामृतं० ॥ ३४ ॥ निर्नाथनाथविगतं हि निराकुलं वै निश्चित्तचित्तविगतं हि निराकुलं वै ॥ निर्भावभावरहितं हि निराकुलं वै ज्ञानामृतं० ॥ ३५ ॥ किं काननं ग्रहमिदं हि कथं वदंति संविद्धि संशयममू हि कथं वदंति ॥ एवं निरंतरसमं हि निरंजनं वै ज्ञानामृतं० ॥ ३६ ॥ निर्जीव-जीवरहितं सततं विभाति सज्जीव-जीवरहितं सततं विभाति ॥ निर्बीज-बीजरहितं सततं विभाति ज्ञानामृ० ॥३७॥ संभूतिवर्जितमिदं सततं विभाति संसारवर्जितमिदं सततं

परमार्थतत्त्वमक्षस्वरूपम्॥कथमिह परमार्थतत्त्वविज्ञानरूपं ज्ञाना-
मृतं० ॥ ४८ ॥ दहनपवनहीनं विद्धि विज्ञानमेकं धरणिजल-
विहीनम् ज्ञानविज्ञानमेकम् ॥ सकलगगनहीनं विद्धि विज्ञानमेकं
ज्ञानामृतं० ॥ ४९ ॥ निश्चितरूपं नविशून्यरूपं नशुद्धरूपं
नविशुध्धरूपम् ॥ रूपं विरूपं नभवामि किंचित्स्वच्छैकरूपं पर-
मार्थतत्त्वम् ॥ ५० ॥ मुंच मुंचनिसन्नानि त्यागं मुंच शिवं
वद ॥ त्यागात्यागविषं मुंच अमृतत्त्वं विषायते ॥ ५१ ॥
दृश्यादृश्यपरं दृश्यमृतामृतपरं शृणु ॥ शब्दाशब्दपरं वेद
वेदावेदपरं सदा ॥ ५२ ॥ विंदति विंदति नहि नहि यत्र
छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमज्ञो भावितपुंसः प्रभवति
तत्त्वं परमवधूतः ॥५३॥ ॥ ॐतत्सदिति श्रीमद्दत्तात्रेयगीतासू-

न ते न मे च निर्भेदभेदमिह मित्र न ते न मे च ॥ निर्मज्य मानस विनश्य कथं विभिन्नः ज्ञानामृतं० ॥ ४३ ॥ नोचाणुमात्रमपि ते हि विरागरूपं नोचाणुमात्रमपि ते हि सरागरूपम् ॥ नोचाणुमात्रमपि ते हि विरागरूपं ज्ञानामृतं० ॥ ४४ ॥ ध्याता न तेषु त्दृदये च न ते समाधिर्ध्येयं न तेषु त्दृदये च न ते हि देशः ॥ ध्यानं न तेषु त्दृदये च न तेऽस्ति लोको ज्ञानामृतं० ॥ ॥ ४५ ॥ कांतारध्वांतवदिमं हि कथं वंदति संचिंत्य संशयमिदं हि कथं वदंति ॥ एकं निरंतरसमं हि निरंजनं हि ज्ञानामृतं० ॥ ४६ ॥ यत्सारभूतममलं कथितं मया ते तत्त्वं हि नाहमिह भावगुरुर्नशिष्यः ॥ स्वच्छः स्वरूपममलं परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ ४७ ॥ कथमिह परमार्थतत्त्वमानंदरूपं कथमिह

परमार्थतत्त्वमक्षस्वरूपम्॥कथमिह परमार्थतत्त्वविज्ञानरूपं ज्ञाना-
मृतं० ॥ ४८ ॥ दहनपवनहीनं विद्धि विज्ञानमेकं धरणिजल-
विहीनम् ज्ञानविज्ञानमेकम् ॥ सकलगगनहीनं विद्धि विज्ञानमेकं
ज्ञानामृतं० ॥ ४९ ॥ निश्चितरूपं नविशून्यरूपं नशुद्धरूपं
नाविशुध्दरूपम् ॥ रूपं विरूपं नभवामि किंचित्स्वच्छैकरूपं पर-
मार्थतत्त्वम् ॥ ५० ॥ मुंच मुंचनिसन्नानि त्यागं मुंच शिवं
वद ॥ त्यागात्यागविषं मुंच अमृतत्त्वं विषायते ॥ ५१ ॥
दृश्यादृश्यपरं दृश्यमृतामृतपरं शृणु ॥ शब्दाशब्दपरं वेद
वेदावेदपरं सदा ॥ ५२ ॥ विंदति विंदति नहि नहि यत्र
छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमज्ञो भावितपुंसः प्रभवति
तत्त्वं परमवधूतः ॥५३॥ ॥ ॐतत्सदिति श्रीमद्दत्तात्रेयगीतासू-

पनिषत्सारमथितार्थेषु निरंजनविद्यायां दत्त-गोरक्षकसंवादे द्वैता-द्वैतनिरूपणंनाम द्वितीयोध्यायः ॥२॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्त उवाच—आवाहनं नैव विसर्जनं च पुष्पाणि पत्राणि कथं भवंति ॥ ज्ञानानि दानानि कथं भवंति समासमं चैव शिवार्चनं च ॥ १ ॥ नकेवलं बंध-विबंध-मुक्तो नकेवलं शुद्ध-विशुत्ध-मुक्तः ॥ नकेवलं योग-वियोग-मुक्तो सर्वै-र्विमुक्तो गगनोपमोहम् ॥ २ ॥ संजायते सर्वमिदं वितथ्यं नजायते सर्वमिदं वितथ्यम् ॥ एवं विकल्पो मम नैव जातः संवित्धि निर्वाणमनोमयोहम् ॥ ३ ॥ नचाननं वापि निरंजनं वा नचांतरं वापि निरंजनं वा ॥ अंतर्बहिर्भिन्नमिदं वितथ्यं

स्वरूपनिर्वाणमनोमयोहम् ॥ ४ ॥ अबोधरूपं मम नैव जातं बोधस्वरूपं मम नैव जातम् ॥ अबोध-बोधं च कथं वदामि स्वरूपनिर्वाणमनोमयोहम् ॥ ५ ॥ नधर्मयुक्तो नच पापयुक्तो नबत्धमुक्तो न च मोक्षयुक्तः ॥ युक्तं त्वयुक्तं न च मे विभाति स्वरूपनिर्वाण० ॥ ६ ॥ परस्परं वा न च मे कदाचित् मध्य-स्थभावो हि न चारिमित्रः ॥ हिताहितं चापि कथं वदामि स्वरूपनिर्वाण० ॥ ७ ॥ नौपासको नैवमुपास्यरूपं नचौपदेशो न च मे क्रिया च ॥ सिद्धिप्रासिद्धिं च कथं वदामि स्वरूपनि० ॥ ८ ॥ नव्यापकं व्याप्यमिहास्ति किंचिन्नवाऽलयं वापि निरालयं वा ॥ अशून्यशून्यं च कथं वदामि स्वरूप० ॥ ९ ॥ नग्राह्यकं ग्राहकमेव किंचिन्नकारणं वा मम नैव कार्यम् ॥

अचिंत्यं-चिंत्यं च कथं वदामि स्वरू० ॥ १० ॥ नकेवलं वा मम नैव भेद्यं न केवलं वा मम नैव भेदः ॥ अनागतं मित्र कथं वदामि स्वरूप० ॥ ११ ॥ नचास्ति देहो न च मे विदेहो नबुद्धिर्मनो मे न हि चेंद्रियाणि ॥ रागो विरागश्च कथं वदामि स्वरूप० ॥ १२ ॥ उल्लेखमात्रं न हि नम्रमुच्चैरुल्लेखमात्रं न तिरोहितं च ॥ समासमं मित्र कथं वदामि स्वरूप० ॥ १३ ॥ जितेंद्रियोहं त्वजितेंद्रियो वा नसंयमो मे नियमो हि जातः ॥ जयोऽजयो वाऽपि कथं वदामि स्वरूप० ॥ १४ ॥ अमूर्ति-मूर्तिर्न च मे कदाचिदाद्यंत-मध्यो न च मे कदाचित् ॥ चलाचलं चित्त कथं वदामि स्वरूप० ॥ १५ ॥ मृतामृतं चापि न मे विषं च संजायते तात न मे कदाचित् ॥ अशुद्ध-

शुद्धं च कथं वदामि स्वरूप० ॥ १६ ॥ स्वप्न-प्रबोधो न च योगमुद्रा नक्तं दिवा वापि न मे कदाचित् ॥ अतूर्य-तूर्यं च कथं वदामि स्वरूपनि० ॥ १७ ॥ संविद्धि मां सर्वविसर्ग-मुक्तं ध्यानादिकं कर्म कथं करोमि ॥ माया-विमाया च कथं वदामि स्वरूप० ॥ १८ ॥ संविद्धि मां ध्यानसमाधियुक्तं संविद्धि मां लक्ष-सलक्षयुक्तम् ॥ योगं-वियोगं च कथं वदामि स्वरूप० ॥ १९ ॥ मूर्खोऽपि नाहं न च पंडितोहं समौ न वार्ता न च मे कदाचित् ॥ स्नेहं विमोहं च कथं वदामि स्वरूपनि० ॥ २० ॥ पिता न माता न कुलं न जातिः संसार-भूतिर्न च मे कदाचित् ॥ स्नेहं विमोहं च कथं वदामि स्वरूप० ॥ २१ ॥ अस्तोदये नैव सदोदितोहं दिवा च नक्तं न

च मे कथंचित् ॥ तेजो-वितेजश्च कथं वदामि स्वरूप० ॥२२॥ असंशयं विद्धि निरंतरं मां असंशयं विद्धि निरंजनं माम् ॥ असंशयं विद्धि निराकुलं मां स्वरूप० ॥२३॥ धर्माणि सर्वाणि परित्यजंति शुभाशुभं कर्म परित्यजंति ॥ ज्ञानामृतं चारु पिबंति धीराः स्वरूपनि० ॥२४॥ गोरक्ष उवाच—विंदति विंदति नहिं नहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्रभवति तत्त्वं परमवधूतः ॥ २५ ॥ ॥ इति श्रीदत्तात्रेयगीतासूपनिषत्सारमाथेतार्थेषु निरंजनविद्यायां श्रीदत्त-गोरक्षकसंवादे निर्वाणयोगो नाम तृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐकार इति खलु गगनसमो नपरापरसा रविसार इति ॥ आविशाल-विशालनिराकरणम् कथमक्षरबिंदु-समुच्चरणम् ॥ १ ॥ इह 'तत्त्वमसि' प्रभृतिभिः श्रुतिभिः प्रति-पादितमात्मनि तत्त्वमसि ॥ त्वमुपाधिविवर्जितसर्वसमं किमु रोदसि मानस सर्वसमम् ॥ २ ॥ अधऊर्ध्वविवर्जितसर्वसमं ककुभादिविवर्जितसर्वसमम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वसमं किमु रोदसि मानस सर्व० ॥३॥ नहि कल्पितभाव-विभाव-रतिर्नहि राग-विराग-विचार-रतिः ॥ यदिसर्वविवर्जित सर्वसमं किमु रोदसि मानस सर्वसमम् ॥ ४ ॥ नहिबोध-विबोधि-समाधिरिति नहि काल-विकालसमाधिरिति ॥ नहि देश-विदेशसमाधिरिति किमु रोदसि० ॥ ५ ॥ नहि कुंभनभो नहिकुंभमिति नहि जीव

दत्त-
॥५६॥

वपुर्नहि जीव इति ॥ नहिकारणकार्यविचार इति किमु० ॥६॥ यदिसर्वनिरंतरमोक्षपदं लघुदीर्घविचारविहीन इति ॥ नहि वर्तुळ-कोणविचारगतिः किमु० ॥७॥ इह शून्य-विशून्यविहीन इति इह शुद्ध-विशुद्धविहीन इति ॥ इह सर्व-विसर्व विहीन इति कि० ॥८॥ नहि भीतिविचित्रविचार इति न निरंतरसंधिमनस्यमिति ॥ अरिमित्रविवर्जितसर्वसमं किमु रो० ॥९॥ नहि शेष-विशेषणरूप इति न चराचरभेदविभेद इति ॥ इह मोक्षनिरंतरसर्वमिति किमु० ॥१०॥ न गुणागुणपाशविबंध इति द्रुतजीवनजीवकरोमि कथम् ॥ इह शुद्ध-निरंजनसर्वसमं किमु रो० ॥११॥ इह भाव-विभावविहीनपरं इह काम-विकामविहीनपरम् ॥ इह बोधतमं खलु मोक्षसमं किमु रो० ॥१२॥

गीता.
॥५६॥

इह तत्त्वनिरंतरसर्वसमं न हि संधि-विसंधि-समागमनम् ॥
यदि सर्वविवर्जितमेव समं किमु रो० ॥ १३ ॥ इह रूप-विरूप-
विहीन इति ननु भिन्न-विभिन्नविहीन इति ॥ ननु सर्व-विसर्व-
विहीन इति किमु रोदसि० ॥ १४ ॥ अनिकेतकुटीपरिचारसमं
इह संग-विसंगविहीनपरम् ॥ इह बोध-विबोधविहीन इति
किमु रो० ॥ १५ ॥ अविकार-विकारमसत्यमिति अविलक्ष-विल-
क्षमसत्यमिति ॥ इह केवलमात्मनि सत्यमिति किमु रो० ॥१६॥
इह सर्वगतः खलु जीव इति इह सर्वनिरंतरजीव इति ॥
इह केवलमात्मनि जीव इति किमु रो० ॥ १७ ॥ अविवेक-
विवेकाविबोध इति अविकल्प-विकल्पाविबोध इति ॥ यदि चैक-
निरंतरबोध इति किमु रो० ॥ १८ ॥ यदि वर्णविवर्णविहीनसमं

यदि भेद-विभेदविहीनसमम् ॥ यदि कारण-कार्यविहीनसमं किमु रो० ॥ १९ ॥ इह सर्व हि केवलसर्वचिते इह केवल-निर्मलसर्वचिते ॥ वियदादिविवर्जितसर्वचिते किमु० ॥ २० ॥ इति निर्मलनिश्चलसर्वगतं इति सर्वनिरंतरसर्वगतम् ॥ दिन-रात्रिविवर्जितसर्वगतं किमु रो० ॥ २१ ॥ न च बंधसमाधि-समागमनं न हि योग-वियोगसमागमनम् ॥ न च तर्क-वितर्कसमागमनं किमु रो० ॥ २२ ॥ इह काल-विकालनिराकरणं अनुपीनकृशैकनिराकरणम् ॥ नहि केवलतत्त्वनिराकरणं किमु रो० ॥ २३ ॥ इह देह-विदेहविहीनपरम् नहिजाग्रति-भ्रांति-तृतीयपरम् ॥ अपिधान-पिधानविचारपरं किमु रो० ॥ २४ ॥ गगनोपमशुद्ध-विशुद्धसमं इह सर्वविवर्जितसर्वसमम् ॥ गत-

सार-विसारविकारसमं किमु रो० ॥ २५ ॥ इह धर्म-विधर्म-विरागपरं इह वस्तु-विवस्तुविहीनपरम् ॥ इह कामविकामवि-रागपरं किमु रोद० ॥ २६ ॥ गुण-दोषविवर्णितसर्वमसि सुख-दुःखविवर्जिततत्त्वमसि ॥ यदि रे गगनोपमतत्त्वमसि किमु रो० ॥ २७ ॥ बहुधा श्रुतयः प्रवदंति यतो वियदादिगतो यदि तोयसमम् ॥ यदिचेद्गगनोपमतत्त्वमसि किमु रो० ॥२८॥ यदि रूपविवर्जितसर्वमिदं यदि चैकनिरंतरसर्वमिदम् ॥ यदि सर्वविवर्जितसर्वमिदं किमु रो० ॥ २९ ॥ इह सारसमुच्च-यसर्वयति कथितो निजभावविबोधपति ॥ यदि यत्कारणनहि सत्यमिति किमु रो० ॥ ३० ॥ विंदति विंदति नहि नहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्रभवति

तत्त्वं परमवधूतः ॥ ३१ ॥ इति श्रीदत्तगीतासूपनिषत्सारमथितार्थेषु निरंजनविद्यायां निर्वाणयोगे श्रीदत्त-गोरक्षकसंवादे समदृष्टिदृष्टिस्वात्मसंवित्युपदेशोनाम चतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ बहुधा श्रुतयः कथयंति यतो वियदादिमिदं मृगतोयसमम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवम् ह्युपमा च कथं ह्युपमेयहीनम् ॥ १ ॥ अविभक्त-विभक्तविहीनपरं ननु कार्य विकार्यविहीनपरम् ॥ यदिचैकनिरंतरसर्वशिवं यजनं कथमध्ययनादिकम् ॥ २ ॥ मनएव निरंतरसर्वगतं मनएव निरंतरहीनपरम् ॥ मनएव निरंतरसर्वशिवं मनएव कथं हि विचारयति ॥ ३ ॥ दिनरात्रिविभेदनिराकरणं उदितानुदितस्य निरा-

करणम् ॥ यदिचैकनिरंतरसर्वशिवं रविचंद्रमसौ ज्वलनश्च कथम् ॥ ४ ॥ गतकाम्य-विकाम्यविभेद इति गतचेष्टित-चेष्टितभाव इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं बहिरंतरसंधि-विसंधिविहीनम् ॥ ५ ॥ नहि यत्रहि सार-विसार इति इह शून्य-विशून्यविहीन इति ॥ यदिचैकनिरंतरसर्वगतं प्रथमं च कथं द्वितीयं च कथम् ॥ ६ ॥ यदिभेदक-भेद्यनिराकरणं यदि वेदक-वेद्यनिराकरणम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं तृतीयचतुर्थं कथं च तुरीयम् ॥ ७ ॥ गदितागदितं नहि सत्यमिति विहिताविहितं नहि सत्यमिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं विषयेंद्रियबुद्धिमनश्च कथम् ॥ ८ ॥ यदि कल्पितभेदनिराकरणं यदिकल्पितवेद्यनिराकरणम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं श्रुतयश्च कथं हि पुराण-

तमम् ॥ ९ ॥ गगनं पवनो नहि सत्यमिति धरणी दहनो नहि सत्यमिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं जलदं च कथं सलिलं च कथम् ॥ १० ॥ मरणामरणस्य निराकरणं करणाकरणस्य निराकरणम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं गगनागगनं च कथं हि वद ॥ ११ ॥ प्रकृती पुरुषो नहि भेद इति नहि कारणस्य न विरक्तिरिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं पुरतोपुरतस्य कथं हि वद ॥ १२ ॥ तव आश्रमवर्णविहीनपरं कारणकर्तृकाविहीनपरम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं गुण-दोष-विचारवचांसि कथम् ॥ १३ ॥ ग्रसिताग्रसितं च वितथ्यमिति जनिताजनितं च वितथ्यमिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं इह नेति न नेति कथं च पुनः ॥ १४ ॥ तनुधर्म-विधर्मविहीन इति ननु कार्यविकार्य-

विनाश इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं अविनोद-विनोदरतिश्च कथम् ॥ १५ ॥ पुरुषोपुरुषस्य विनाष्टिरिति वनितावनितस्य विनाष्टिरिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं अविनाष्टि ननाष्टि कथं च भवेत् ॥ १६ ॥ यदि मोह-विमोहविहीनपरं यदि संशय-शोक-विहीनपरम् ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं इह दुःख-विदुःखमनश्च कथम् ॥ १७ ॥ नसितासितवर्णविचार इति न परापरभेदविभाग इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं ननु सार-विसारविभिन्नपरम् ॥ १८ ॥ नहि याज्ञिक-यज्ञविधानमिति नहुताशनवस्तुविधानमिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं भवकर्मफलं विभवं च कथम् ॥ १९ ॥ यदि पूर्ण-विपूर्णविहीन इति यदि सर्वविवर्जितसर्वमिति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं इह तर्क-वितर्कपरं
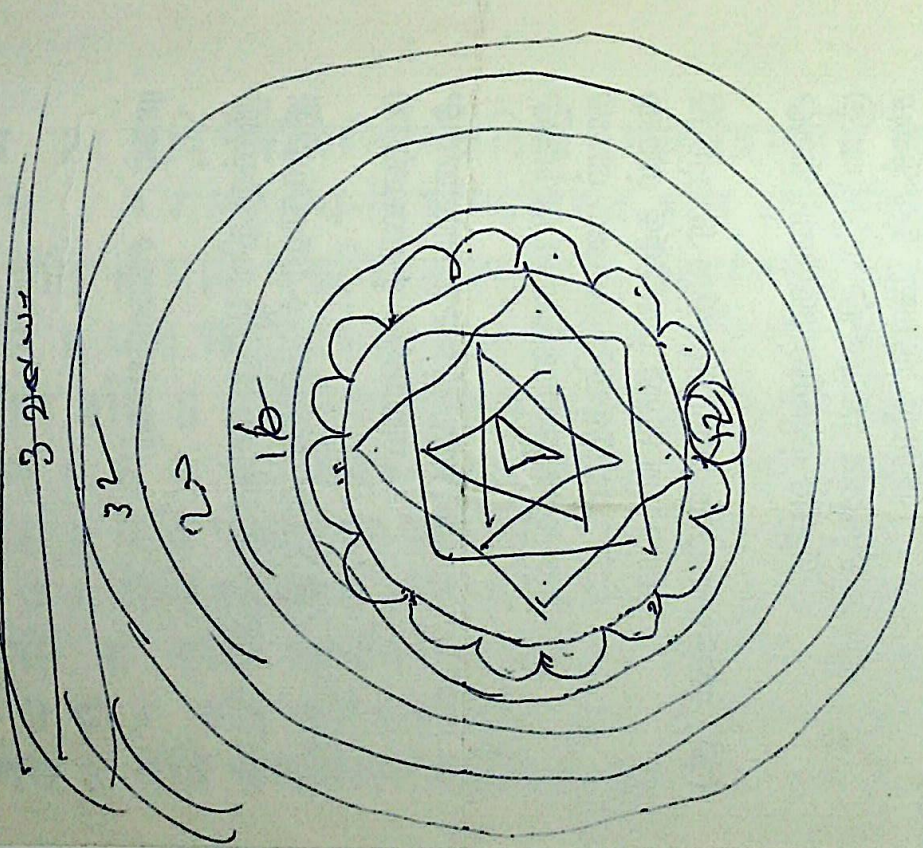
च कथम् ॥ २० ॥ उपसंहृतभेदाविभेद इति उपसंहृति-बुद्धि-
विबुद्धि इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं अविवेक-विवेकमतिश्च
कथम् ॥ २१ ॥ ननु शोक-विशोकविमुक्त इति ननु दर्प-विदर्प-
विमुक्त इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं ननु राग-विरागमनश्च
कथम् ॥ २२ ॥ नहि मोह-विमोहाविकार इति नहि लोभ-विलो-
भविकार इति ॥ यदि चैकनिरंतरसर्वशिवं इहतेति कथम्
ममतेति कथम् ॥ २३ ॥ त्वमहं नहि यत्र कदाचिदपि कुल-
जातिविचारमसत्यमिति ॥ अहमेव शिवं परमार्थमिति अभि-
वंदनमत्र करोषि कथम् ॥ २४ ॥ गुरु-शिष्यविचारविशीर्ण
इति उपदेशविचारविशीर्ण इति ॥ अहमेव शिवं परमार्थमिति
अभिवंदनमत्र करोषि कथम् ॥ २५ ॥ नहि कल्पितवेदविभाग

इति नहि कल्पिततत्त्वविभाग इति ॥ अहमेव शिवं परमार्थमिति अभिवंदनमत्र करोषि कथम् ॥ २६ ॥ सरजाविरजा नकदाचि- दपि ननु निर्मल-निश्चलबुद्धिरिति ॥ अहमेव शिवं परमार्थमिति अभिवंदनमत्र करोषि कथम् ॥ २७ ॥ विंदति विंदति नहि नहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नहितत्र ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्रभ- वति तत्त्वं परमवधूतः ॥ २८ ॥ ॥ ॐ तत्सदिति श्रीदत्तगी- तासूपनिषत्सारमथितार्थेषु निरंजनविद्यायां श्रीदत्त-गोरक्षकसं- वादे निर्वाणमोहद्वैतनिरूपणम् नाम पंचमोध्यायः ॥ ५ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ गोरक्षक उवाच—विद्धिहिकर्परमाजिनं कंथा पुण्यापुण्यविवर्जितपंथा ॥ शून्यागारे समरसमग्नः शुद्धविशुद्धं

सततसमञ्जः ॥ १ ॥ लक्ष्यालक्ष्यविवर्जितलक्ष्यो युक्तायुक्त-
विवर्जितदक्षः ॥ केवलतत्त्वनिरंतरपूतो वाद-विवादः कथम-
वधूतः ॥ २ ॥ आशापाशविबंधनमुक्तः शौचाशौचविवर्जित-
युक्तः ॥ एवं सर्वविवर्जितभोगी शुद्धनिरंजनसततं स योगी ॥ ३ ॥
श्रीदत्तात्रेय उवाच—कथमिह देही देहविचारः कथमिह रागी
रागविचारः ॥ निर्मलनिश्चलगगनाकारं त्वहमिह तत्त्वं सह-
जाकारम् ॥ ४ ॥ गगनाकारनिरंतरहंसः तत्व-वितत्वंरहितो-
हंसः ॥ एवं कथमिह भिन्नविभिन्नं बंध-विबंधविकारविहिनं ॥ ५ ॥
वयमिह तत्त्वं विंदति यत्र रूप-विरूपं कथमिह तत्र ॥ गगना-
कारं परमं यत्र विषयी करणं कथमिह तत्र ॥ ६ ॥ केवलतत्त्व-
निरंतरसर्वं योगात्कथमिह गर्वं सत्यम् ॥ सत्यं संसारसारम-

सारमेवं कथमिह सारासारम् ॥ ७ ॥ केवलतत्त्वनिरंतरबुद्धं गगनाकारनिरंतरशुद्धम् ॥ एवं कथमिह संगविसंगं सत्यं कथमिह रंगविरंगम् ॥ ८ ॥ योग-वियोगं रहितो योगी भोग-विभोगो रहितो भोगी ॥ संततसर्वविवर्जितमुक्तः संततसर्वविवर्जितयुक्तः ॥ ९ ॥ एवं कथमिह जीवितमरणं ध्यानाध्याने कथमिह करणम् ॥ १० ॥ इंद्रजालमिदं सर्वं यथा मरुमरीचिका ॥ अखंडितमनाकारं वर्तते केवलः शिवः ॥ ११ ॥ धर्मादिमोक्षपर्यंतं निरीहाः सर्वथा वयम् ॥ कथं राग-विरागं च कल्पयंती विपश्चितः ॥ १२ ॥ विंदति विंदति नहि नहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्रभवति तत्त्वं परमवधूतः ॥ १३ ॥ ॐ तत्सदिति श्रीदत्तगीतासूपनिष-

दत्त-
॥६२॥

त्सारमथितार्थेषु निरंजनविद्यायां श्रीदत्त-गोरक्षकसंवादे महा-
निर्वाणनिरूपणं नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ बालस्य वा विषयभोगहतस्य वाऽपि
मूर्खस्य सेवकजनस्य ग्रहस्थितस्य ॥ गुह्यं परं किमपि नैव
विकासनीयं भ्रांतः कथं भजति कस्य यदि प्रदिष्टम् ॥ १ ॥
नैवात्र काव्यगुणदोषविवंचनीयो ग्राह्यं परं गुणवती खलु यस्य
वासी ॥ विभ्रांतचित्तरहिताद्भुवि रूपशून्यान् पारं नकिन्नयाति
नापि त्विह त्रिकामात् ॥ २ ॥ प्रयत्नेन विना येन निश्चलेन
चराचरम् ॥ ग्रहस्तंभसमं शांतं चैतन्यं गगनोपमम् ॥ ३ ॥
अथ तत्त्वं पठेद्यस्तु एकएव चराचरम् ॥ सर्वमंग कथं भिन्नमद्वैतं

परमामृतम् ॥ ४ ॥ अहमेव परं यस्मात्सारात्सारतरं शिवम् ॥
गमागमविनिर्मुक्तं निर्विकल्पं निराकुलम् ॥ ५ ॥ पूर्णानंदं च
गृण्हामि विभोगात्रिदशार्चितम् ॥ समाधिनः समं देहं किंकरि-
ष्यामि तृप्तिमान् ॥ ६ ॥ उत्पद्यंते विलीयंते बुद्बुदाश्च जले
यथा ॥ महदादीनि भूतानि ममाप्येकं स एव हि ॥७॥ मृदुद्रवेषु
तीक्ष्णेषु गुणेषु कटकेषु च ॥ कठुत्वं मधुरत्वं च तीक्ष्णत्वं
मृदुलं यथा ॥ ८ ॥ प्रकृतिः पुरुषं तद्वन्नभिन्नं प्रतिभातिभो ॥
यच्च सर्वाख्यरहितं सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरं परम् ॥ ९ ॥ मनोबुद्धीं-
द्रियातीतमकळंकं जगत्पतिम् ॥ अदृश्यं सह यत्र त्वमहं तत्र
कथं भवेत् ॥ १० ॥ त्वमेव परमं तत्त्वं यत्र यत्र चराचरम् ॥
गगनोपमं च यत्प्रोक्तं तदेव गगनं परम् ॥ ११ ॥ चैतन्यं

दोषरहितं संपूर्णं सर्वमेव च ॥ वसुधामंतरिक्षं च मारुतेन समाहितम् ॥ १२ ॥ उदके पिहितं चैव तेजोमध्ये व्यवस्थितम् ॥ आकाशं तेन संप्राप्तं नतव्याप्तं च केनचित् ॥ १३ ॥ सबाह्याभ्यंतरेसि त्वं स्थिरपूर्णनिरंतरम् ॥ सूक्ष्मत्वाच्चेददृश्यत्वं निर्मलत्वाच्च योगिभिः ॥१४॥ आलंबनादिर्यत्प्रोक्तं त्यक्तमालंबनं त्यजेत् ॥ ततोभाभ्यां च निर्मुक्तो निरालंबं यदा भवेत् ॥१५॥ वलयं लायते तात गुणदोषविवर्जितम् ॥ चित्स्वरूपस्य रौद्रस्य मोह-मूर्छा-द्रवस्य च ॥ १६ ॥ एक एवं विना यत्वममोघं सहजामृतम् ॥ भावगम्यं निराकारं साकारं दृष्टिगोचरम् ॥१७॥ भावाभावविनिर्मुक्तमंतराळं तदुच्यते ॥ बाह्यभावो भवेदित्थमतः प्रकृतिरुच्यते ॥ १८ ॥ अंतरादंतरं ज्ञेयं नारिकेळ फलं यथा ॥

पौर्णमास्यां तथा चंद्र एकएवोति निर्मलः ॥ १९ ॥ भ्रांतिज्ञान-
स्थितो बाह्ये सम्यग्ज्ञानं च मध्यमे ॥ मध्यान्मध्यतरं ज्ञेयं
नारिकेळफलं यथा ॥ २० ॥ अनेनैव प्रकारेण बुध्दिभेदेन
सर्वगः ॥ एष बुद्धोप्यनामा च गीयते नामकोटिभिः ॥ २१ ॥
गुरुप्रज्ञाप्रसादेन मूर्खो वा यदि पंडितः ॥ यस्तु संबुध्यते तत्त्वं
विरक्तो भवसागरात् ॥ २२ ॥ राग-द्वेष-विनिर्मुक्तः सर्वतत्वहिते
रतः ॥ दृढबोधश्च धीरश्च स गच्छेत्परमम् पदम् ॥ २३ ॥ घटे
भिन्ने घटाकाशमाकाशे लीयते यथा ॥ देहाभावे तथा योगी
स्वरूपे परमात्मनि ॥ २४ ॥ उक्तं यत्कर्म युक्तानां मतिर्या-
तेपि सा गतिः ॥ योगिनां या गतिः कापि अगत्याभावनो-
षितः ॥ २५ ॥ या गतिः कर्मयुक्तानां तां च वागींद्रियंवदेत् ॥

एवं ज्ञात्वा त्वमुं मार्गं योगिनां नैव कल्पितम् ॥ २६ ॥
विकल्पवर्जनं तेषां स्वयं सिद्धिः प्रवर्तते ॥ तीर्थे वांऽत्यजगेहे
वा यत्र यत्र मृतोपि वा ॥ २७ ॥ नयोगी पश्यते गर्भं परब्र-
ह्मणि लीयते ॥ सहजमजमचिंत्यं यस्तु पश्येत्स्वरूपं घटति
यदि यथेच्छं लिप्यते नैव दोषैः॥२८॥ सकृदपि यदभावात्कर्म
किंचिन्नकुर्यात्तदपि भवति बद्धः स्वयमेव वा तपस्वी ॥ निरामयं
निष्प्रतिमं निराकृतिं निराशयं निर्वपुषं निराशयम् ॥ २९ ॥
निर्द्वंद्वनिर्मोहमलुप्तशाक्तिकं तमीशमात्मनमुपैति शाश्वतम् ॥
विधौ नदीक्षा न च मंडलक्रिया गुरुर्नशिष्यो न च मंत्र-
संपदः ॥ ३० ॥ मुद्रादिकं चापि न यत्र मानसस्तमीशमा-
त्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ नशांभवी शक्तिकमाणकं न वा पिंडं

च रूपं च पदादिकं न वा ॥ ३१ ॥ आरंभ-निष्पंदघटादिकं न वा तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ यस्य स्वरूपं च विपद्यते जगच्चराचरं तिष्ठति लीयतेऽपि वा ॥ ३२ ॥ पयोविकारादिव फेनबुद्बुदास्तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ नानात्वमेकत्व-भावत्व-मायात्वाणुत्व-दीर्घत्व-महत्वशून्यकम् ॥ ३३ ॥ मानत्व-विद्यात्व-समाप्तवर्जितं तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ नासा-निरोधो न च दृष्टिरोधो बद्धो विबद्धो नशुभासतं सतः ॥ ३४ ॥ नास्य प्रचारोपि न यत्र किंचित्तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम्॥ सुसंयमी वा यदि वा नसंयमी निष्कर्मको वा यदि वा सक-र्मकः ॥३५॥ अमानुषोघोनविमुच्यते ध्रुवं तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ मनो नबुद्धिर्नशरीरमिंद्रिये तदात्मभूतादिकभेदव-

र्जितः ॥ ३६ ॥ शौचं न लिंगं यादि भावनाशकं संविद्वयं वा यदि वा न विद्यते ॥ मनोतु वाक्चक्षुनशक्तिमीतरं कथं च तत्रैव गुरूपदेशं ॥ ३७ ॥ पयः कथं मुक्तवतं विभाजनं युक्तस्य तत्वं हिं समः प्रकाशते ॥ ३८ ॥ विंदाति विंदाति नहि नाहि यत्र छंदोलक्षणं नहि नाहि तत्र ॥ समरसमज्ञो भावितपूतः प्रभवति तत्त्वं परमवधूतः ॥ ३९ ॥ ॐ तत्सादिति श्रीमद्दत्तगीतासूपनिषत्सारमथितार्थेषु निर्वाणविद्यायां दत्त-गोरक्षक संवादे महानिर्वाणयोगो नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥

अथ दत्तसहस्रनाम प्रारभ्यते.

श्रीगणेशायनमः निर्विघ्नमस्तु ॥ श्रीदत्तात्रेयायनमः ॥ कदा-

चित्छंकराचार्यश्चिंतायित्वा दिवाकरं ॥ किं साधितं मया लोके पूजनैश्चैववंदनैः ॥ १ ॥ बहु काले गते तस्य दत्तात्रेयो महा मुनिः ॥ स्वप्ने प्रदर्शयामास दिव्यं रूपमनुत्तमं ॥ २ ॥ उवाच शंकरं स्तोत्रं ममैतदवधारय ॥ प्राप्यसे त्वं सर्वसिद्धिं स्तोत्रमेवात्र कारणं ॥ ३ ॥ उपदेक्ष्ये दत्तनाम सहस्रं देवपूजितं ॥ ज्ञातुं वक्तुमशक्यं च रहस्यं मोक्षकामदं ॥ ४ ॥ जपेषु पुण्यतीर्थेषु चांद्रायणशतेषु च ॥ यज्ञ-व्रतादिदानेषु सर्वपुण्यफलप्रदं ॥ ५ ॥ दशवारं जपेन्नित्यं सर्वसिध्यत्यसंशयं ॥ एकेनोच्चारमात्रेण तत्स्वरूपं लभेन्नरः ॥ ६ ॥ योगत्रयं च लभते सर्वं योगान्न संशयः ॥ माता-पितृस्वसॄणां च हत्यादिर्वा विनश्यति ॥ ७ ॥ अनेन यः किमित्युक्त्वा रौरवं नरकं व्रजेत् ॥ पठितव्यं श्रावि-

तव्यं श्रद्धाभक्तिमसन्वितैः ॥८॥ संकलीकृतपापैश्च मलिनीकर-
पातकैः ॥ पापकोटिसहस्रैश्च मुच्यते नात्र संशयः ॥ ९ ॥ यद्गृहे
संस्थितं स्तोत्रं दत्तनाम्नां सहस्रकं ॥ सर्ववश्यादिकर्माणि
समुच्चार्य जपेद्ध्रुवं ॥१०॥ तत्कार्यंचैव लभतेमोक्षवान् योगवान्
भवेत् ॥ ॥ अस्य श्रीमद्दत्तात्रेयसहस्रनामस्तोत्रमंत्रस्य ॥
ब्रह्मरुद्रऋषी ॥ गायत्रीछंदः ॥ श्रीमद्दत्तपुरुषपरमहंसपरमात्मा
देवता ॥ हंसोहंसायविद्महे इति बीजं ॥ सोहंसोहंचधीमहीति-
शक्तिः हंसःसोहंप्रचोदयात् ॥ इतिकीलकं ॥ श्रीपरमपुरुषपरम-
हंसपरमात्मप्रीत्यर्थे श्रीदत्तसहस्रनास्तोत्रजपेविनियोगः ॥ अथ-
न्यासः ॥ ॐ सोहंगणेशाय अंगुष्टाभ्यांनमः ॥ हंसःप्रजापतये तर्ज-
नीभ्यां० हंसोमहाविष्णवे मध्यमाभ्यां० हंसःशंभवे अनामिका-

भ्यांनमः ॥ हंसःप्रजापतये कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ हंसोगुरवे करतलकरपृष्ठाभ्यांनमः ॥ ॥ अथ हृदयादिन्यासः—हंसः सोहं श्रीपरमाय हृदयाय० ॥ हंसः सोहं पुरुषाय शिरसे० ॥ हंसः सोहं परमहंसाय शिखायैवषट् ॥ हंसः सोहं दत्तात्रेयाय कवचायहुं ॥ हंसः सोहं परमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ हंसः सोहं प्रचोदयात् अस्त्रायफट् ॥ ॐ भूर्भुवः स्वरोमिति दिग्बंधः॥ अथ ध्यानं—बालार्कप्रभमिंद्रनीलजटिलं भस्मांगरागोज्वलं शांतं नादविलीनचित्तपवनं शार्दूलचर्मांबरम् ॥ ब्रह्मज्ञैः सनकादिभिः परिवृतं सिद्धैर्महायोगिनं दत्तात्रेयमुपास्महे हृदि मुदा ध्येयं सदा योगिभिः ॥ १ ॥ ॐ ॥ श्रीमान्देवो विरूपाक्षो निपुणः पुरुषोत्तमः ॥ ब्रह्माक्षरो यतिर्नाथो दीनबंधुः कृपानिधिः ॥ १ ॥ सार-

स्वतो मुनिर्मुख्यस्तेजस्वी भक्तवत्सलः ॥ धर्माधर्ममयो धर्मो धर्मदो धर्मभावनः ॥ २ ॥ भाग्यदो भोगदो भोगी भाग्यवान् भानुरंजनः ॥ भास्करो भयहर्ता च भवभूर्भवतारणः ॥ ३ ॥ कृष्णो लक्ष्मीपतिर्देवः पारिजतापहारकः ॥ सह्याद्रिनिलयः शंभूर्वेंकटाचलवासकः ॥ ४ ॥ कोल्हापुरःश्रीजपवान् माडुरोर्जितभिक्षकः ॥ सेतुतीर्थविशुद्धात्मा रामध्यानपरायणः ॥ ५ ॥ रामचित्तो रामगुरू रामात्मा रामदैवतः ॥ रामाशिष्यो रामराज्ञो रामैकाक्षरतत्परः ॥ ६ ॥ श्रीरामचंद्रविख्यातो राममंत्राब्धिपारगः ॥ रामभक्तो रामसखा रामवान् रामहर्षणः ॥७॥ अनुसूयात्मजो देवो दत्तश्चात्रेयनामकः ॥ सुरूपः सुमतिः प्राज्ञः श्रीदो वैकुंठवल्लभः ॥ ८ ॥ विराजस्थानकः श्रेष्ठः सर्वो

नारायणः प्रभुः ॥ कर्मज्ञः कर्मनिरतो नृसिंहो वामनोच्युतः॥९॥ कविः काव्यो जगन्नाथो जगन्मूर्तिरनामयः ॥ मत्स्यः कूर्मो वराहश्च हरिः कृष्णो महास्मयः ॥ १० ॥ रामो रामो रघुपतिर्बुद्धः कल्की जनार्दनः ॥ गोविंदो माधवो विष्णुः श्रीधरो देवनायकः ॥ ११ ॥ त्रिविक्रमः केशवश्च वासुदेवो महेश्वरः ॥ संकर्षणः पद्मनाभो दामोदरवरः शुचिः ॥१२॥ श्रीशैलवनचारी च भार्गवस्थानकोविदः ॥ अहोबलनिवासी च स्वामिपुष्करणीप्रियः ॥ १३ ॥ कुंभकोणनिवासी च कांचीवः सीरसेखरः ॥ रसानुभक्तो सिद्धेशः सिद्धिमान् सिद्धिवत्सलः ॥ १४ ॥ सिद्धरूपः सिद्धिविधिः सिद्धाचारप्रवर्तकः ॥ रसाहारो विषाहारो गंधकादिप्रवेशकः ॥ १५ ॥ योगी योग-

परो राजा धृतिमान् मतिमान् सुखी ॥ बुद्धिमान् नीतिमान् बाल-उन्मत्तो ज्ञानसागरः ॥ १६ ॥ योगिस्तुतो योगिवंद्यो योगिचंद्रो यतीश्वरः ॥ योगादिमान् योगरूपो योगी योगिषु पूजितः ॥ १७ ॥ कृष्णयोगी दृढप्राज्ञो लंबिकायोगवान् दृढः ॥ खेचरश्च खगः पूषा रश्मिमान् भूतभावनः ॥ १८ ॥ ब्रह्मज्ञः सनकादीज्यः श्रीपतिः कार्यसिद्धिमान् ॥ स्पृष्टास्पृष्टविहीनात्मा योगज्ञो योगमूर्तिमान् ॥ १९ ॥ मोक्षश्रीर्मोक्षदो मोक्षी मोक्षरूपो विशेषवान् ॥ सुखप्रदः सुखः सौख्यः सौख्यरूपः सुखात्मकः ॥ २० ॥ रात्रिरूपो दिवारूपः संध्यात्मा कालरूपकः ॥ कालः कालविकर्णश्च बलप्रभुरतुल्यकः ॥ २१ ॥ सहस्रशीर्षा-परुषो वेदात्मा वेदपारगः ॥ सहस्रचरणोनंतः सहस्राक्षो जितें-

द्रियः ॥ २२ ॥ स्थूलः सूक्ष्मो निराकारो निर्मोहो भक्तमोह-
वान् ॥ महीयान् परमाणुश्च जितक्रोधो भयापहः ॥ २३ ॥
योगानंदप्रदायी च योगो योगविशारदः ॥ नित्यो नित्यात्म-
वान् योगी नित्यपूर्णो निरामयः ॥ २४ ॥ दत्तात्रेयो देवदत्तो
योगी परमभास्वरः ॥ अवधूतः सर्वनाथः सत्कर्ता पुरुषोत्तमः
॥ २५ ॥ ज्ञानी लोकविभुः कांतः शीतोष्णसमबुद्धिकः ॥
विद्वेषिजनसंहर्ता धर्मबुद्धिविचक्षणः ॥ २६ ॥ नित्यतृप्तो
विशोकश्च द्विभुजः कामरूपकः ॥ कल्याणाभिजनो धीरो
विशिष्टः सुविचक्षणः ॥ २७ ॥ श्रीमद्भागवतार्थज्ञो रामायण-
विशेषवान् ॥ अष्टादशपुराणज्ञः षट्दर्शनविजृंभकः ॥ २८ ॥
निर्विकल्पः सुरश्रेष्ठ उत्तमो लोकपूजितः ॥ गुणातीतो गुणी

पूर्णो ब्रह्मण्यो द्विजसंवृतः ॥ २९ ॥ दिगंबरो महाज्ञेयो विश्वात्मा च परायणः ॥ वेदांतःश्रवणो वेदी कलावान्निष्कलंकवान् ॥ ३० ॥ मितभाष्यो मिताभाषी सौम्यो रामो जयः शिवः ॥ सर्वजित्सर्वसौभद्रो जयाकांक्षी सुखावहः ॥ ३१ ॥ प्रत्यर्थ्यकीर्तिसंहर्ता मंदाराचिंतपादुकः ॥ वैकुंठवासी देवेशो विरजास्नानमानसः ॥ ३२ ॥ श्रीमेरुनिलयो योगी बालार्कसमकांतिमान् ॥ रक्तांगः श्यामलांगश्च बहुवेषो बहुप्रियः ॥३३॥ महालक्ष्म्यन्नपूर्णेशः स्वधाकारो यतीश्वरः ॥ स्वर्णरूपः स्वर्णदायी मूलिकायंत्रकोविदः ॥ ३४ ॥ अचिंत्यमूलिकायंत्रो भक्ताभीष्टप्रदो महान् ॥ शांताकारो महामायो माहुरस्थो जगन्मयः ॥ ३५ ॥ महाशनश्च सूक्ष्माशी निराहारो निरुद्यमः ॥

ध्यानात्मा ध्यानयोगात्मा ध्यानस्थो ध्यानतत्परः ॥ ३६ ॥
सत्यध्यानः सत्यमयः सत्यरूपनिजाकृतिः ॥ त्रिलोकगुरुरेकात्मा
भस्मोध्दूलितविग्रहः ॥३७॥ प्रियाप्रियसमः पूर्णो लाभालाभ-
समाप्रियः ॥ सुख-दुःखसमो धीमान् हिताहितसमप्रियः ॥ ३८ ॥
गुरुर्ब्रह्मा च विष्णुश्चमहाविष्णुः सनातनः ॥ सदाशिवो महेंद्रश्च
गोविंदो मधुसूदनः ॥ ३९ ॥ कर्ता कारयिता रुद्रः सर्वचारी तु
याचकः ॥ संपत्प्रदो वृष्टिरूपस्तपोरूपस्तपप्रियः ॥ ४० ॥
तपोमूर्तिस्तपोराशिस्तपस्वी च तपोधनः ॥ तपोमयस्तपः शुद्धो
जनको विश्वसृड् विधिः ॥ ४१ ॥ तपःसिद्धस्तपःसाध्यस्तपः
कर्ता तपःक्रतुः ॥ तपःशमस्तपःकीर्तिस्तपोदारस्तपोमयः ॥४२॥
तपोरेतास्तपोज्योतिस्तपात्मा चात्रिनंदनः ॥ निःकल्मषो नि-

ष्कपटो निर्विघ्नो धर्मभीरुकः ॥ ४३ ॥ वैद्युतस्तारकः कर्म वैदिको ब्राह्मणो यतिः ॥ नक्षत्रतेजा दीपात्मा परिशुद्धो विमत्सरः ॥ ४४ ॥ जाटिः कृष्णाजिनधरो व्याघ्रचर्मधरो वशी ॥ जितेंद्रियश्चीरवासाः शुक्लवस्त्रांबरो हरिः ॥ ४५ ॥ चंद्रानुजश्चंद्रमुखः शुक्लयोगी वरप्रदः ॥ दिव्ययोगी पंचतपा माषः षाड्वत्सरासनः ॥ ४६ ॥ भूतज्ञो वर्तमानज्ञो ह्येष्यज्ञो धर्मवत्सलः ॥ प्रजाहितः सर्वाहितो ह्यनिंद्यो लोकवंदितः ॥ ४७ ॥ आकुंचयोगसंबद्धमलमूत्ररसादिकः ॥ कनकीभूतनिलयो जयो योगविचक्षणः ॥ ४८ ॥ शकटादिविशेषज्ञो लंबिकानित्यतत्परः ॥ प्रपंचरूपी बलवानेककौपीनवस्त्रकः ॥ ४९ ॥ दिगंबरः सोत्तरीयः सजटी सकमंडलुः ॥ निर्दंडश्च सदंडश्च स्त्रीवेषी

पुरुषाकृतिः ॥५०॥ तुलसीकाष्ठमाली च रौद्रस्फटिकमालिकः ॥ निर्मालिकः शुद्धतरः स्वेच्छामरणवान्परः ॥ ५१ ॥ ऊर्ध्वपुंड्रस्त्रिपुंड्रांको द्वंद्वहीनः सुनिर्मलः ॥ निर्जटः सजटो हेयो भस्मशायी सुभोगवान् ॥५२॥ मूत्रस्पर्शो मलस्पर्शो जातिहीनः सुनिर्मलः ॥ अभक्षभक्षो निर्भक्षो जनदूषितदेहवान् ॥ ५३ ॥ भूषणा दूषणसमः कालोकालो दयानिधिः ॥ बालप्रियो बालकविर्बलवानतिबालकः ॥ ५४ ॥ बालक्रीडो बालरतो बालसंघवृतो बली ॥ बाललीलाविनोदश्च कर्णाकर्णार्षिकारकः ॥ ५५ ॥ रथ्यानीकवणिक् पण्यो गुडसूपाद्यभक्षकः ॥ बालक्रीडितसंहृष्टो मुष्टियुद्धकरश्चलः ॥ ५६ ॥ अदृश्यो दृश्यमानश्च द्वंद्वयुद्धप्रवर्तकः ॥ पक्कायमानो बालाढ्यो हासबालसुसंगतः ॥ ५७ ॥

प्रत्यागतः पुनर्गच्छच्चक्रबाहुर्मनःफलः ॥ चोरवद्धतसर्वस्वो जडताडितदेहवान् ॥ ५८ ॥ प्रहसन्प्रवदो दत्तो दिव्यमंगलविग्रहः ॥ मायाबालश्च मायावी पूर्णलीलो मुनीश्वरः ॥ ५९ ॥ माहुरेशो विशुद्धात्मा यशस्वी कीर्तिमाल्यवान् ॥ सविकल्पः सच्चिदाभो गुणवान् सौम्यभावनः ॥ ६० ॥ पिनाकी शशिमौलिश्च वासुदेवो दिवस्पतिः ॥ सुशिराः सूर्यतेजश्च त्रिभंगीरोष्ठउन्नतः ॥ ६१ ॥ दशपद्मस्त्रिशीर्षश्च लोकव्याप्तो द्विशुक्लवान् ॥ त्रिरात्रिश्च त्रिताम्रश्च त्रिलोकश्च त्रियंबकः ॥ ६२ ॥ चतुरंगस्त्रिवर्णश्च त्रिकामो हंसवाहनः ॥ चतुष्कलश्चतुर्दंष्ट्रो गतिः शंभुः प्रियोम तः ॥ ६२ ॥ चतुर्गतिर्महादंष्ट्रो वेदांगी चतुराननः ॥ पंचसिद्धो महायोगी महाद्वादशगोऽनघः ॥६४॥

चतुर्मुखो नरतनुरजेयश्चाष्टवंशवान् ॥ चतुर्दशसुवद्वंद्यो मुकु-
रांको दशांशवान् ॥ ६५ ॥ वृषांको वृषभारूढश्चंद्रतेजाः
सुदर्शनः ॥ सामप्रियो महेशानश्चिदाकारो नरोत्तमः ॥ ६६ ॥
दयावान् करुणापूर्णो महेंद्रो माहुरेश्वरः ॥ वीरासनसमासीनो
रामो रामपरायणः ॥ ६७ ॥ इंद्रो वन्हिर्यमः कांतो निर्ऋतिर्व-
रुणालयः ॥ वायुश्चंद्रश्च ईशानो लोकपालो महायशाः ॥ ६८ ॥
यक्ष-गंधर्व-नागाश्च किंनरः सिद्धरूपकः ॥ विद्याधरश्चाधिपति-
श्चारणः पन्नगेश्वरः ॥ ६९ ॥ चंडिकेशः प्रचंडश्च घंटानादर-
तःप्रियः ॥ वीणाध्वनिर्वैनतेयो नारदस्तुंबुरुर्धनः ॥ ७० ॥
वीणाप्रचंडसौंदर्यो राजीवाक्षश्च मन्मथः ॥ चंद्रो दिवाकरो
गोपः केसरी सोमसोदरः ॥ ७१ ॥ सनकः शुकयोगी च नदी

षण्मुखरागकः ॥ गणेशो विघ्नराजश्च चंद्राभो विजयो जयः ॥ ७२ ॥ असितः कालचक्रश्च तामसः कालदंडवान् ॥ विष्णुश्चक्रत्रिशूलघ्नो ब्रह्मदंडो विरुद्धकः ॥ ७३ ॥ ब्रह्मास्त्ररूपी सत्येंद्रः कीर्तिमान् गोपतिर्भवः ॥ वासिष्ठो वामदेवश्च जाबालिः कार्यरूपकः ॥ ७४ ॥ सर्वर्तुरूपो मौद्गल्यो मार्कंडेयश्च कश्यपः ॥ त्रिजटो गार्ग्यरूपश्च चारुनासो महोदयः ॥ ७५ ॥ त्वष्टा निशाकरः कर्म कश्यपश्चारुरूपवान् ॥ जमदग्निः सर्वरूपः सर्वानंदो यतीश्वरः ॥ ७६ ॥ अश्वरूपी वैद्यपतिर्गरकंठोंबिकार्चितः॥ चिंतामणिः कल्पवृक्षो रत्नाब्धिरुदधिप्रियः ॥ ७७ ॥ महामंडूकरूपी च कालाग्निसमविग्रहः ॥ आधारशक्तिरूपी च कूर्मः पंचाग्निरूपकः ॥ ७८ ॥ क्षीरार्णवो महीरूपो वराहश्चे-

प्सितावनिः ॥ ऐरावतोर्जुनः पद्मो वामनः कुमुदात्मवान्
॥ ७९ ॥ पुंडरीकः पुष्पदंतो मेघच्छत्रोभ्रचारकः ॥ सितो-
त्पलाभो द्युतिमान् मूढोरस्कः सुरार्चितः ॥ ८० ॥ पद्म-
नाभः सुनाभश्च दशशीर्षा शतोदरः ॥ अवाङ्मुखः पंचवक्त्रो
रक्षकात्मा द्विरूपवान् ॥ ८१ ॥ स्वर्णमंटपसंचारी वेदिस्थः
सर्वपूजितः ॥ सुप्रसन्नः प्रसन्नात्मा स्वभक्ताभिमुखो मृदुः॥८२॥
अवाहितः सन्निहितो वरदो ज्ञानवान् स्थिरः ॥ शालग्रामात्मको
ध्येयो रत्नसिंहासने स्थितः ॥८३॥ अर्घ्यप्रियः पाद्यतुष्टः स्वज-
नार्चितपादुकः ॥ पंचामृतस्नानविधिः शुद्धोदकसुसेचितः ॥८४॥
गंधाक्षतैःसुसंप्रीतः पुष्पालंकारभूषणः ॥ अंगपूजाप्रियः सर्वो
महाकीर्तिर्महाभुजः ॥ ८५ ॥ नानापूजाविशेषज्ञः सर्वनाम-

स्वरूपकः ॥ धूपितो दिव्यरूपात्मा दीपितो बहुदीपवान्॥८६॥
बहुनैवेद्यसंहृष्टो नीराजनाविराजितः ॥ सर्वार्थरंजितो नंदः सौ-
रूयवान्घनलार्जनः ॥ ८७ ॥ विरागो निर्विरोगश्च पैशाचांगो
विभूतिकः ॥ उन्मत्तो भ्रांतचित्तश्च शुभचित्तः शुभाकृतिः ॥८८॥
सुरैरिष्टो लघिष्ठश्च बाहिष्ठो बहुदायकः ॥ माहिष्ठः सुमहौजाश्च
बालिष्ठः सुप्रतिष्ठकः ॥ ८९ ॥ काशीगंगांबुमज्जश्च कोल्हाश्री-
मंत्रजापकः ॥ त्रिपुंड्रांकितभालश्च सर्वांगालिप्तभूतिकः ॥९०॥
अनादिनिधनो योगो भार्गवी द्युः सनातनः ॥ तापत्रयोपश-
मनो वनवासो महोदयः ॥ ९१ ॥ ज्येष्ठः श्रेष्ठो महारुद्रः काल-
मूर्तिः सुनिश्चयः ॥ ऊर्ध्वः समूर्ध्वालिंगश्च हिरण्यो हेमलिंगवान् ॥
॥ ९२ ॥ सुवर्णः स्वर्णलिंगश्च दिव्यमूर्तिर्दिवस्पतिः ॥ दिव्य-

लिंगो भवो भव्यः सर्वलिंगस्तु सर्वकः ॥ ९३ ॥ शिवलिंगः शिवमयो ज्वलितोज्ज्वललिंगवान् ॥आत्माचैवात्मलिंगश्च परमो लिंगपारगः ॥ ९४ ॥ सोमःसूर्यो लिंगपाणिः करपात्रः पवित्रवान् ॥ सद्योजातस्तमोरूपो भवोद्भव अनीश्वरः ॥९५॥ तत्स्वरूपश्च सविता वरेण्यश्च प्रचोदनः ॥ दूरदृष्टिर्दूरगतो दूरः श्रवणतर्पितः ॥ ९६ ॥ योगपीठास्थितो विद्वान्नमस्कारितरासभः ॥ नमस्कृतः पुनश्चापि वज्राकृतिरितीक्षणः ॥ ९७ ॥ ज्वलन्मुखः प्रतिर्वाणीसखड्गो द्रावितप्रजः ॥ पशुघ्नश्च रसोन्मत्तो रसोर्ध्वमुखरंजितः ॥ ९८ ॥ रसप्रियो रसात्मा च रसरूपो रसेश्वरः ॥ रसाधिदैवतो भूमो रसांगो रसभावनः ॥ ॥ ९९ ॥ रसमयो रसकश्चैव रसेंद्रो रसपूजकः ॥ रससिद्धः

सिद्धरसो रसद्रव्यो रसोन्मुखः ॥ १०० ॥ रसांकितो रसापूर्णो रसदो रसिको रसः ॥ गंधकादस्तालकादो गौरीस्फटिक-सेवनः ॥ १०१ ॥ कायासिद्धः कायरुचिर्बद्धकायस्तु कायवान् ॥ अभेदी जनकर्ता च शंख-चक्र-गदाधरः ॥ २ ॥ कृष्णाजिनो किरीटी च श्रीकृष्णाजिनकंचुकः ॥ मृगरूपी मृगेंद्रश्च गजरूपो गजेश्वरः ॥ ३ ॥ दृढव्रतः सत्यवादी कृतज्ञो बलवान्बलः ॥ गुणवान् वीर्यवान्दाता कृतशोभी दुरासदः ॥ ४ ॥ सुचरित्रो भूतहितः समर्थश्चांडनायकः ॥ संपूर्णदृष्टिरक्षुद्रो जनैकप्रिय-दर्शनः ॥ ५ ॥ नियतात्मा पद्मधरो ब्रह्मवांस्थानसूचकः ॥ उच्छवृत्तिरवीक्षश्च राजयोगी सुमालिकः ॥ ६ ॥ सुकुमारो जरा-हीनश्चोरघ्नो मंदिरेक्षणः ॥ सुपादः स्वंगुलीकश्च सुनाभो जघनो-

त्तमः ॥ ७ ॥ सुपार्श्वः सुस्तनो नीलःसुवक्षः शुभजानुकः ॥ ८ ॥
नीलग्रीवो महास्कंधः सुभुजो दिव्यजंघकः ॥ सुहस्तरेखो
लक्ष्मीवान् दीर्घपृष्ठोथ निश्चलः ॥ ९ ॥ बिंबोष्ठः शुभदंतश्च
विद्युज्जिह्वः सुतालुकः ॥ दीर्घनासाः सुताम्रोष्ठः सुकपोलः
सुकर्णकः ॥ १० ॥ उन्मीलितो मीलितश्च विशालाक्षश्च
सुभ्रुकः ॥ सुभ्रूमध्यः सुभालश्च सुशिरा नीललोमकः ॥ ११ ॥
विशाखो ग्रामणी स्कंदः शिखिवर्णो विभावसुः ॥ कैलासेशो
विचित्रज्ञो वैकुंठेंद्रो विचित्रवान् ॥ १२ ॥ मानसेंद्रश्चक्रबालो
महेंद्रो मंदराधिपः ॥ मलयो विंध्यरूपश्च हिमवान् मेरुरूपकः ॥
॥ १३ ॥ सुवेलाचलरूपात्मा मैनाको गंधमादनः ॥ विंध्याच-
लश्च वेलाद्रिः श्रीशैलः कर्कवासकः ॥ १४ ॥ नागाचलश्चित्र-

कूटो दुर्वासाः पर्वतात्मकः ॥ यामुनः कृष्णवेणीशो भद्रेशो गौतमीपतिः ॥ १५ ॥ गोदावरीशो गंगात्मा शोणकः कौशिकीपतिः ॥ नर्मदेशस्तु कावेरी ताम्रपर्णीचरोजटी ॥ १६ ॥ सरिद्रूपो नदात्मा च समुद्रः सरिदीश्वरः ॥ ल्हादिनीशः पावनीशो मालिनीशः सुचक्षुमान् ॥ १७ ॥ सितानदीपातिः सिंधूदेवेशः सुरसापातिः ॥ लवणेक्षुः क्षीरनिधिः सुधाब्धिः सर्पिरंबुधिः ॥१८॥ दध्याब्धिः शुचिजालाब्धिस्तत्स्वरूपो धनाधिपः ॥ भूपालमधुरागज्ञो मालवीरागकोविदः ॥ १९ ॥ गूढक्रियाज्ञः श्रीरामो नानारागार्णवांतगः ॥ वेदादिरूपो ह्रींरूपो ह्रंरूपः क्लींविकारकः ॥२०॥ श्रंमयः क्लींमयः प्रख्यो ह्रूंमयःक्रोंमयो भटः ॥ छ्रिंमयो लुंमयो गांगो ठांमयः खंमयः खगः ॥ २१ ॥ घंमयो

ङंमयश्चांगो विच्छंगो बीजजंमयः ॥ उंकरष्टोंकरष्टुंगो डंकरो ढंकरोणुभाक् ॥२२॥ टंकरस्तुंगो द्रांमुद्रो द्रींमुद्रारूपकः सुधीः ॥ दक्षो दंडी दानवघ्नस्तथातिद्वंद्ववान्मदः ॥२३॥ धंरूपो नंस्वरूपश्च पंकजाक्षश्च कंमयः ॥ ब्रह्मेंद्रो मधुभोक्ता च भंदरेतास्तु मंमयः ॥ रांमयो रिंकरो रंगो लंकरोवंमयस्करः ॥ शंकरः षण्मुखो हंसः संकरःक्षंकरःक्षयः ॥२५॥ ॐ मित्येकाक्षरात्मा च सर्वबीस्वरूपकः ॥ श्रीकरः श्रीपदः श्रीशः श्रीनिधिः श्रीनिकेतनः ॥ २६ ॥ पुरुषोत्तमः सुखो योगी दत्तात्रेयो हरिप्रियः ॥ सत्ययुक्तः सदायोगी निरंततपसोधिपः ॥ २७ ॥ पुरुषोत्तमो यातिःश्रेष्ठो दत्तात्रेयः सुखात्मवान् ॥ वसिष्ठ वामदेवान्यो दत्तः पुरुष ईडितः ॥ ॐश्रीदत्तः पुरुषईडितॐ नम इति ॥ २८ ॥ य इदं श्रृणुया-

न्नित्यं ब्रह्मसायुज्यतां व्रजेत् ॥ स यावत्तिष्ठते यास्मिन् तावत्ति-ष्ठति तत्सुखी ॥ २९ ॥ भुक्तिर्मुक्तिः करस्थास्य नात्र कार्या विचारणा ॥ आयुष्मत्पुत्रपौत्रांश्च दत्तात्रेयः प्रदर्शयन् ॥ ३० ॥ धन्यं यशस्यमायुष्यं पुत्रारोग्यविवर्धनम् ॥ करोति लेखनादेव परार्थं वा न संशयः ॥ ३१ ॥ यःकरोत्युपदेशं च दत्तनामसह-स्रकम् ॥ स चापि याति सायुज्यं श्रीमाँच्छ्रीमान्नसंशयः ॥ ३२ ॥ पठनाच्छ्रवणाद्वापि सर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ खेचरत्वं कार्यसिद्धिं योगसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ ३३ ॥ ब्रह्मराक्षस-वेतालैः पिशाचैः कामि-नीमुखैः ॥ पीडाकारैर्दुःखकरैर्ग्रहदुष्टैर्नबाध्यते ॥ ३४ ॥ दुरा-वासोपि मुच्येत सकृदुच्चारणेन तु ॥ यस्मिन्देशे स्थितं चैतत् पुस्तकं दत्तनामकम् ॥ ३५ ॥ पंचयोजनविस्तारं रक्षयेन्नात्र संश-

यः ॥ सर्वबीजसमायुक्तं स्तोत्रं नामसहस्रकम् ॥३६॥ सर्वमंत्र-
स्वरूपं च दत्तात्रेयस्वरूपकम् ॥ एकवारं पठित्वा तु ताम्रपात्रे
जलं स्पृशन् ॥ ३७ ॥ पीत्वाच सर्वरोगैश्च मुच्यते नात्र
संशयः ॥ स्त्रीवश्यं पुरुषवश्यं च राजवश्यं जयावहम् ॥३८॥
संपत्प्रदं मोक्षकरं पठेन्नित्यमतंद्रितः ॥ ह्रीयतेस्मिन् प्रपंचार्थौ
वैरिशोकादिकारकः ॥ ३९ ॥ पठनात्तु प्रसन्नोहं शंकराचार्य-
बुद्धिदः ॥ भविष्यामि न संदेहः पठनात्प्रातरेव हि ॥ ४० ॥
उपदेक्ष्ये सर्वयोगाँल्लंबिकादिबहुज्वरान् ॥ दत्तात्रेयस्त्वेवमुक्त्वा
स्वप्ने चांतरधीयत ॥ ४१ ॥ स्वप्नादुत्थाय चाचार्यः शंकरो
विस्मयं गतः ॥ स्वप्नोपदेशितं स्तोत्रं दत्तात्रेयेण योगिना ।४२।
सहस्रनामकं दिव्यं पठित्वा योगवान् भवेत् ॥ ज्ञानयोगं

यतित्वं च परकायप्रवेशनम् ॥ ४३ ॥ बहुविद्या खेचरत्वं दीर्घायुस्तत्प्रसादतः ॥ तदारभ्य भुवि श्रेष्ठः प्रसिद्धश्चाभवद्यतिः ॥ १४४ ॥ ॥ इति श्रीमच्छंकराचार्यस्वप्नावस्थायां दत्तात्रेयोपदिष्टं सकलपुराणवेदोक्तप्रपंचार्थसारवत्सहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ ॥ दत्तात्रेयो हरिः कृष्णो उन्मादोनंददायकः॥ मुनिर्दिगंबरो बालो पिशाचो ज्ञानसागरः ॥ १ ॥ एतानि दशनामानि सर्वकाले सदा पठेत् ॥ भूतापस्मारकोष्ठार-तापज्वरनिवारणम् ॥ २ ॥ कदा योगी कदा भोगी कदा नग्नपिशाचवत् ॥ अनुसूयागर्भसंभूतो दत्तात्रेयो महामुनिः ॥३॥ ॥ इतिदत्तात्रेय दशनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥छ॥ ॥ श्रीदत्तं नारदं व्यासं शुकंच पवनात्मजम् ॥ कार्तवीर्यं च

गोरक्षं सप्तैते स्मृतिगामिनः ॥ १ ॥ कृतवीर्यसुतो राजा सहस्र-भुजमंडलः ॥ अवतारो हरेः साक्षात् पालयेत्सकलांमहीम् ॥२॥ इति श्रीगुरुदत्तात्रेयसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥छ॥ श्रीगुरुदेव-दत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ १७ ॥

अथ दत्तात्रेयस्तोत्रम्.

श्रीगणेशाय नमः ॥ जटाधरं पांडुरंगं शूलहस्तं कृपानिधिम् ॥ सर्वरोगहरं देवं दत्तात्रेयं नमाम्यहम् ॥ १ ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रमहामंत्रस्य ॥ भगवान् नारदोऋषिः ॥ अनुष्टुप् च्छंदः ॥ श्रीदत्तःपरमात्मा देवता ॥ श्रीदत्तप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ जगदुत्पत्तिकर्त्रेच स्थिति-संहारहेतवे ॥ भवपाशमुचे श्रीमद्दत्ता-

त्रेय नमोस्तु ते ॥१॥ जरा-जन्मविनाशाय देहशुद्धिकराय च ॥
दिगंबर दयामूर्ते दत्तात्रेयायतेनमः ॥२॥ कर्पूरकांतिदेहाय ब्रह्म-
मूर्तिधराय च ॥ वेदशास्त्रप्रतिज्ञाय दत्तात्रेयाय० ॥ ३ ॥ ऱ्हस्व
दीर्घ-कृश-स्थूल-नाम-गोत्रविवर्जितः ॥ पंचभूतिकदीप्ताय दत्ता-
त्रेयाय० ॥ ४ ॥ यज्ञभोक्ते च यज्ञाय यज्ञरूपधराय च ॥ यज्ञ-
प्रियाय सिद्धाय दत्तात्रेयाय ते० ॥ ५ ॥ आदौ ब्रह्मा मध्ये
विष्णुरंते देवः सदाशिवः ॥ मूर्तित्रयस्वरूपाय दत्तात्रेयाय ते०
॥ ६ ॥ भोगालयाय भोग्याय योगयोग्याय धारिणे ॥
जितेंद्रियजितज्ञाय दत्तात्रेयाय ते० ॥७॥ दिगंबराय दिव्याय
दिव्यरूपधराय च ॥ सदोदितपरब्रह्म दत्तात्रेय नमोस्तुते ॥८॥
जंबुद्वीपे महाक्षेत्रे मातापुरनिवासिने ॥ जायमान नते देव

दत्तात्रेय नमोस्तु ते ॥ ९ ॥ भिक्षाटनं गृहे ग्रामे पात्रं हेममयं करे ॥ नानास्वादमयी भिक्षा दत्तात्रेय न०॥१०॥ ब्रह्मज्ञानमयी मुद्रा वस्त्रमाकाशभूतले ॥ प्रज्ञानघनबोधाय दत्ता० ॥ ११ ॥ अवधूत सदानंद परब्रह्मस्वरूपिणे ॥ विदेह देहरूपाय दत्तात्रेय० ॥ १२ ॥ सत्यरूप सदाचार सत्यधर्मपरायण ॥ सत्याश्रय परोक्षाय दत्तात्रे०॥१३॥ शूलहस्तसदापाणे वनमालासुकंधर ॥ यज्ञसूत्रधर ब्रह्म दत्ता० ॥ १४ ॥ क्षराक्षरस्वरूपाय परात्पर पराय च ॥ दत्तमूर्ति परस्तोत्र दत्तात्रेय नमोस्तु ते ॥ १५ ॥ दत्तविद्याय लक्ष्मीश दत्तआत्मस्वरूपिणे ॥ गुण-निर्गुणरूपाय दत्तात्रेय० ॥ १६ ॥ शत्रुनाशकरं स्तोत्रं ज्ञान-विज्ञानदायकम् ॥ सर्वपापशमं याति दत्तात्रेय नमोस्तु ते ॥ १७ ॥ इदं स्तोत्रं

महादिव्यं दत्तप्रत्यक्षकारकम् ॥ दत्तात्रेयप्रसादेन नारदेन प्रकीर्तितम् ॥ १८ ॥ ॥ इति श्रीनारदपुराणे देवर्षिणाविरचितं दत्तात्रेयस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ १८ ॥

॥ अथ श्रीदत्तस्तोत्रम् ॥

(श्रीभृगुविरचितम्)

श्रीगणेशाय नमः ॥ बालार्कप्रभमिंद्रनीलजटिलं भस्मांगरागोज्वलं शांतं नादविलीनचित्तपवनं शार्दूलचर्मांबरम् ॥ ब्रह्मज्ञैः सनकादिभिः परिवृतं सिद्धैस्समाराधितं आत्रेयं समुपास्महे हृदि मुदा ध्येयं सदा योगिभिः ॥ १ ॥ दिगंबरं भस्मविलेपितांगं चक्रं त्रिशूलं डमरुं गदां च ॥ पद्मासनस्थं शशि-सूर्यनेत्रं

दत्तात्रयं ध्येयमभीष्टसिद्धये ॥ २ ॥ ॐनमो श्रीगुरुं दत्तं दत्तदेवं जगद्गुरुम् ॥ निष्कलं निर्गुणं वंदे दत्तात्रेयं नमाम्यहम् ॥ १ ॥ ब्रह्मा लोकेश भूतेश शंख-चक्र-गदाधरम् ॥ पाणिपात्र धरं देवं दत्तात्रेयं० ॥ २ ॥ सुरेशवंदितं देवं त्रैलोक्यलोकवंदितम् ॥ हरी-हरात्मकं वंदे दत्ता० ॥ ३ ॥ निर्मलं नीलवर्णं च सुंदरं श्यामशोभितम् ॥ सुलोचनं विशालाक्षं दत्तात्रेयं० ॥ ४ ॥ त्रिशूलं डमरुं मालां जटामुकुटमंडितम् ॥ मंडितं कुंडलं कर्णे दत्ता० ॥ ५ ॥ विभूतिभूषितं देहं हार-केयूरशोभितम् ॥ अनंतप्रणवाकारं श्रीद० ॥ ६ ॥ प्रसन्नवदनं देवं भुक्ति-मुक्ति-प्रदायकम् ॥ जनार्दनं जगत्त्राणं दत्ता० ॥ ७ ॥ राजराजं मिताचारं कार्तवीर्यवरप्रदम् ॥ सुभद्रं भद्र कल्याणं दत्तात्रेयं

नमाम्यहम् ॥ ८ ॥ अनसूयाप्रियकरं अत्रिपुत्रं सुरेश्वरम् ॥
विख्यात योगिनां मोक्षं दत्ता० ॥ ९ ॥ दिगंबरतनुं श्रेष्ठं ब्रह्म-
चर्यव्रते स्थितम् ॥ हंसं हंसात्मकं नित्यं दत्ता० ॥ १० ॥
कदा योगी कदा भोगी बाललीलाविनोदकः ॥ दशनै रत्नसं-
काशः द० ॥ ११ ॥ भूतबाधाभवत्रासो ग्रहपीडा तथैव च ॥
दरिद्रव्यसनध्वंसी द० ॥ १२ ॥ चतुर्दश्यां बुधे वारे जन्म
मार्गशिरे शुभे ॥ तारक विपुलं वंदे द० ॥ १३ ॥ रक्तोत्पलदळं
पादं सर्वतीर्थसमुद्भवम् ॥ वंदितं योगिभिः सर्वैर्दत्तात्रे० ॥१४॥
ज्ञानदाता प्रभुः साक्षाद्गतिर्मोक्षप्रदायिने ॥ आत्मभूरीश्वरः
कृष्णः दत्ता० ॥ १५ ॥ भृगुविरचितामिदं दत्तात्रेयपारायणा-
न्वितम् ॥ साक्षाद्यद्दत्स्वयं ब्रह्मा द० ॥ १६ ॥ प्राणिनां सर्व-

जंतूनां कर्मपाशप्रभंजनम् ॥ दत्तात्रेयस्तुति-स्तोत्रं सर्वान्कामा-
नवाप्नुयात् ॥ १७ ॥ अपुत्रो लभते पुत्रं धन-धान्यसमन्वितः ॥
राजमान्यो भवेल्लक्ष्मीं अप्राप्तिः प्राप्तिसंभवान् ॥१८॥ त्रिसंध्यं
जपमानस्तु दत्तात्रेयस्तुतिं सदा ॥ तस्य रोगभयं नास्ति
दीर्घायुर्विजयी भवेत् ॥ १९ ॥ कूष्मांड-डाकिनी-पक्ष-पिशाच
ब्रह्मराक्षसाः ॥ स्तोत्रस्य श्रुतमात्रेण गच्छंति नात्र संशयः ॥ २० ॥
एतान् विंशतिश्लोकान्वै आवर्तिं कुरु विंशतिम् ॥ तस्यावर्तसह-
स्राणि दर्शनं नात्र संशयः ॥ ॥ इति श्रीभृगुविरचितं दत्त-
स्तोत्रं संपूर्णम् ॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ ॥ १९ ॥ ॥

नमाम्यहम् ॥ ८ ॥ अनसूयाप्रियकरं अत्रिपुत्रं सुरेश्वरम् ॥
विख्यात योगिनां मोक्षं दत्ता० ॥ ९ ॥ दिगंबरतनुं श्रेष्ठं ब्रह्म-
चर्यव्रते स्थितम् ॥ हंसं हंसात्मकं नित्यं दत्ता० ॥ १० ॥
कदा योगी कदा भोगी बाललीलाविनोदकः ॥ दशनै रत्नसं-
काशः द० ॥ ११ ॥ भूतबाधाभवत्रासो ग्रहपीडा तथैव च ॥
दरिद्रव्यसनध्वंसी द० ॥ १२ ॥ चतुर्दश्यां बुधे वारे जन्म
मार्गशिरे शुभे ॥ तारक विपुलं वंदे द० ॥ १३ ॥ रक्तोत्पलदळं
पादं सर्वतीर्थसमुद्भवम् ॥ वंदितं योगिभिः सर्वैर्दत्तात्रे० ॥१४॥
ज्ञानदाता प्रभुः साक्षाद्गतिर्मोक्षप्रदायिने ॥ आत्मभूरीश्वरः
कृष्णः दत्ता० ॥ १५ ॥ भृगुविरचितमिदं दत्तात्रेयपारायणा-
न्वितम् ॥ साक्षाद्यद्दत्स्वयं ब्रह्मा द० ॥ १६ ॥ प्राणिनां सर्व-

जंतूनां कर्मपाशप्रभंजनम् ॥ दत्तात्रेयस्तुति-स्तोत्रं सर्वान्कामा-
नवाप्नुयात् ॥ १७ ॥ अपुत्रो लभते पुत्रं धन-धान्यसमन्वितः ॥
राजमान्यो भवेल्लक्ष्मीं अप्राप्तिः प्राप्तिसंभवान् ॥१८॥ त्रिसंध्यं
जपमानस्तु दत्तात्रेयस्तुतिं सदा ॥ तस्य रोगभयं नास्ति
दीर्घायुर्विजयी भवेत् ॥ १९ ॥ कूष्मांड-डाकिनी-पक्ष-पिशाच
ब्रह्मराक्षसाः ॥ स्तोत्रस्य श्रुतमात्रेण गच्छंति नात्र संशयः ॥ २० ॥
एतान् विंशतिश्लोकान्वै आवर्तिं कुरु विंशतिम् ॥ तस्यावर्तसह-
स्राणि दर्शनं नात्र संशयः ॥ ॥ इति श्रीभृगुविराचितं दत्त-
स्तोत्रं संपूर्णम् ॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ ॥ १९ ॥ ॥

अथ श्रीदत्तवज्रकवचम्

श्रीगणेशाय नमः ॥ ऋषय ऊचुः—कथं संकल्पसिद्धिःस्याद्वेदव्यास कलौयुगे ॥ धर्मार्थ-काम-मोक्षाणां साधनं वेदसंभतम् ॥ १ ॥ श्रीव्यास उवाच—शृण्वंतु मुनयः सर्वे शीघ्रं संकल्पसाधनम् ॥ सकृदुच्चारमात्रेण भोगमोक्षविधायकम् ॥२॥ गौरीशृंगे हिमवतः कल्पवृक्षोपशोभिते ॥ दिव्यदीप्तमहारत्ने हेममंटपमध्यतः॥३॥ रत्नसिंहासनासीनं प्रसन्नं परमेश्वरम् ॥ मंदस्मितमुखांभोजं शंकरं प्राह पार्वती ॥ ४ ॥ पार्वत्युवाच—देवदेव महादेव लोक-शंकर शंकर—मंत्रजालानि सर्वाणि यंत्रजालानि कृत्स्नशः ॥५॥ तंत्रजालान्यशेषाणि मया त्वत्तः श्रुतानि वै ॥ इदानीं द्रष्टुमिच्छामि विशेषाणि महीतले ॥ ६ ॥ इत्युदीरितमाकर्ण्य पार्वत्या

सह शंकरः ॥ ययौ भूमंडलं द्रष्टुं गौर्यै चित्राणि दर्शयन् ॥ ७ ॥
क्वचिद्विंध्याचलप्रांते महारण्ये सुदुर्गमे ॥ एवांस्याहर्तुमायांतं
भिल्लं परशुधारिणम् ॥ ८ ॥ बाध्यमानं महाव्याघ्रं नखदंष्ट्राभिल-
क्षितम् ॥ अतीत्य चित्रचरितं वज्रकायममारितम् ॥ ९ ॥ अप्रय-
त्नमनायासं अखिन्नं सुखतःस्थितम् ॥ पलायंतं मृगं पश्चाद्व्या-
घ्रभीत्या पलायितम् ॥ १० ॥ एतदाश्चर्यमालोक्य पार्वती प्राह
शंकरम् ॥ किमाश्चर्यं किमाश्चर्यमग्रे शंभो प्रतीक्ष्यताम् ॥ ११ ॥
इत्युक्तः स तया शंभुर्दृष्ट्वा प्राह पुराणवित् ॥ गौरी वक्ष्यामि
ते चित्रमवाङ्मानसगोचरम् ॥ १२ ॥ अदृष्टपूर्वमस्माभिर्नास्ति
किंचिन्नकुत्राचित् ॥ मया सम्यक् समेनैव वक्ष्यामि शृणु
पार्वति ॥ १३ ॥ अयं दूरश्रवा नाम भिल्लः परमधार्मिकः ॥

समित्कुंश-प्रसूनानि कंद-मूल-फलादिकम् ॥ १४॥ प्रत्यह विपिनं गत्वा समाधाय प्रयासतः ॥ प्रीतिपूर्वं मुनींद्रेभ्यः प्रयच्छति नवांछति ॥ १५ ॥ तेपि तस्मिन्नतिद्दयां कुर्वंते सर्वमौनिनः ॥ दलादनो महायोगी वसन्नेव निजाश्रमे ॥ १६ ॥ कदाचिदस्मरत्सिद्धं दत्तात्रेयं दिगंबरम् ॥ दत्तात्रेयः स्मर्तगामी प्रत्यहं संपरीक्षितुम् ॥ १७ ॥ तत्क्षणेनापि योगींद्रो दत्तात्रेय उपांस्थतः ॥ तं दृष्ट्वाश्चर्य-तोषाभ्यां दलदानमहामुनिः ॥ १८ ॥ संपूजितं दत्तदेवं अवधूतमुवाच तम् ॥ ममोपचारैस्संप्राप्तो दत्तात्रेयो महामुनिः ॥ १९ ॥ स्मर्तृगामित्वामित्युक्त्वा किं वदंती परीक्षितुम् ॥ मयाऽद्य संस्मृतोसि त्वमपचारोयमेव च ॥ २० ॥ दत्तात्रेयो मुनिः प्राह मम प्रकृतिरीदृशी ॥ अभक्त्या वाथवा

भक्त्या यः स्मरेन्मामनन्यधीः ॥ २१ ॥ तदंतिकमुपागम्य
ददामि तदभीप्सितम् ॥ यदिष्टं तद्वृणीष्व त्वं यत्प्राप्तोहं त्वया
स्मृतः ॥ २२ ॥ दलादनमुनिः प्राह मया किमपि नोच्यते ॥
त्वच्चित्ते रोचते तन्मे प्रयच्छ मुनिपुंगव ॥ २३ ॥ ममास्ति
वज्रकवचं गृहाणेत्यवदन्मुनिः ॥ तथेत्यंगीकृतवते दलादमुनये
मुनिः ॥ २४ ॥ सवज्रकवचं प्राह ऋषि-च्छंदपुरस्सरम् ॥ न्यासं
ध्यानं फलं तत्तत्प्रयोजनाविशेषणम् ॥ २५ ॥ ॐ अस्य श्रीवज्र-
कवचस्तोत्रमहामंत्रस्य वै ऋषिः दत्तात्रेयो ख्यातः ॥ छंदोनुष्टुप्
प्रकीर्तितम् ॥ देवताप्यहमेवास्य द्रांबीजमिति कीर्तितम् ॥
आंशक्तिः क्रौंकीलकम् स्यादोमात्मा ह्रीं मनो मम ॥ द्रांद्रींद्रूं-
द्रैंद्रौंद्रः ॥ ॐद्रां अंगुष्टकाभ्यांनमः ॥ ॐद्रीं तर्जनीभ्यां नमः ॥

ॐ द्रूं मध्यमाभ्याम् नमः ॥ ॐ द्रैं अनामिकाभ्याम् नमः ॥ ॐ द्रौं कनिष्ठिकाभ्याम् नमः ॥ ॐ द्रः करतलकरपृष्ठाभ्याम् नमः ॥ ॐ द्रां ह्रदयायनमः ॥ ॐ द्रीं शिरसेस्वाहा ॥ ॐ द्रूं शिखायैवौषट् ॥ ॐ द्रैं कवचायहुम् ॥ ॐ द्रौं नेत्रत्रयायवौषट् ॥ ॐ द्रः अस्त्रायफट् ॥ ॐभूर्भुवः स्वरोम् इति दिग्बंधः ॥ दत्तप्रसादसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ध्यानम्-वाराणसीपुरस्नायी कोल्हापूरजपादरः ॥ माहुरीपुरभैक्षाशी सर्पशायी दिगंबरः ॥१॥ इंद्रनीलसमाकारश्चंद्रकांतिसमोद्विजः ॥ वैदूर्यसदृशस्फूर्तिः अंचत्किंचिज्जटाधरः ॥२॥ स्निग्धधावल्यादिग्धांगो इंद्रनीलकनीनिकः ॥ भ्रूपक्ष्म-श्मश्रुनैल्यांकः शशांकसदृशाननः ॥३॥ हासनिर्जितनीहारः कंठनिर्जितकंचुकः ॥ मांसलांसो दीर्घबाहुः पाणिनिर्जितपल्लवः ॥४॥ विशालपीनवक्ष

स्कः पद्मपाणितलोदरः ॥ मृदुलश्रोणिललितो विशालजघन-
स्थलः ॥ ५ ॥ रक्तारविंदसदृशरमणीयपदाधरः ॥ चर्मांबरधरो
योगी द्विषद्वारणदीक्षितः ॥ ६ ॥ सिद्धासनस्थोबलवान् ऋजु-
कायो हसन्मुखः ॥ वामहस्तेन वरदो दक्षिणेनाभयप्रदः ॥ ७ ॥
बालोन्मत्तपिशाचाभः क्वचिदुक्तं परीक्षितुम् ॥ त्यागी योगी
महायोगी नित्यानंदो निरंजनः ॥ ८ ॥ सर्वरूपी सर्वदाता
सर्वगः सर्वकालकः ॥ भस्मोद्धूलितसर्वांगो महापातकनाशनः
॥ ९ ॥ भुक्तिप्रदो मुक्तिदाता जपन्मुक्तिप्रदायकः ॥ एवं ध्यात्वा-
नन्यचित्तो मद्वज्रकवचं पठेत्॥१०॥मामेव पश्यन् सर्वत्र स मया
सह संचरेत् ॥ दत्तात्रेय उवाच–दत्तात्रेयो शिरः पातु सहस्रा-
राब्जसंस्थितः ॥ ११ ॥ फालं पात्वनसूयेयः चंद्रमंडलमध्यगः ॥

कूर्चं मनोमयः पातु हंक्षं द्विदलमध्यभूः ॥ १२ ॥ ज्योतिरूपोक्षिणी पातु शद्वम् शब्दात्मकः कृतीः ॥ नासिकां पातु गंधात्मा मुखं पातु रसात्मकः ॥ १३ ॥ जिव्हां वेदकरः पातु दंतोष्ठ्रं पातु धार्मिकः ॥ कपोलावात्रिभूः पातु पात्वशेषं सदात्मभूः ॥ ॥ १४ ॥ सर्वात्मा षोडशाराब्जास्थितश्चात्मावताद्गलम् ॥ स्कंधौ चंद्रानुजः पातु भुजौ पातु कृतादिभूः ॥ १५ ॥ जत्रुणी शत्रुजित्पातु पातु वक्षस्थळं हरिः ॥ कादिठांतद्वादशारपद्मगो मरुदात्मकः ॥ १६ ॥ योगीश्वरेश्वरः पातु हृदयं हृदयेश्वरः ॥ पार्श्वौ हूरः पार्श्ववर्ती पातु पार्श्वस्थितिर्मम ॥ १७ ॥ हठयोगादियोगज्ञः कुक्षी पातु कृपानिधिः ॥ डकारादिफकारान्तदशारसरसीरुहे ॥ १८ ॥ नाभिस्थळे वर्तमानो नाभिं वत्सात्मकोऽवतात्॥

वकारादिलकारांतं क्षदलांबुजबोधकः ॥ १९ ॥ जलतत्त्वमयो-योगो रक्षतां मणिपूरकम् ॥ सित्धासनसमासीन ऊरू सित्धेश्व-रोऽवतात् ॥ २० ॥ वादिसांतचतुःपत्रसरोरुहानिबोधकः ॥ मूला-धारं महीरूपो रक्षताद्वीर्यनिग्रही ॥ २१ ॥ अर्षवीद्दतयं पातु जानुन्यस्त करांबुजः ॥ जंघे पात्ववधूतेंद्रः पात्वंघ्री तीर्थपावनः ॥ ॥ २२ ॥ सर्वांगं पातु सर्वात्मा पातु रोमाणि केशवः ॥ चर्म चर्मांबरः पातु रक्तं भक्तप्रियोऽवतात् ॥ २३ ॥ मांसं मांसकरः पातु मज्जा सारात्मकोऽवतात् ॥ अस्थीनि स्थिरधीः पायात् मेदो वेदाः प्रपालयेत् ॥ २४ ॥ शुक्लं सुखकरः पायात्संधींश्च सुदृढाकृतिः ॥ मनोबुत्धिरहंकारं हृषीकेशात्मकोऽवतात् ॥ २५ ॥ कर्मेंद्रियाणि पात्वीशः पातु ज्ञानेंद्रियाण्यजः ॥ चंद्रो बंधूत्तमः

१५

पातु शत्रुभ्यः पातु शत्रुजित् ॥ २६ ॥ गृहाराम-धन-क्षेत्र-पुत्रादीन् शंकरोऽवतात् ॥ भार्यां प्रकृतिवत्पातु पश्वादीन् पातु शार्ङ्गभृत् ॥ २७ ॥ प्राणान्पातु प्रधानज्ञो भूम्यादीन् भास्करोऽवतु ॥ सुखं चंद्रात्मकः पातु दुःखात्पातु पुरांतकः ॥ २८ ॥ प्राच्यां विषहरः पातु पात्वाग्नेयां मखात्मकः ॥ याम्यां धर्मात्मकः पातु नैरृत्यां पातु वैरिजित् ॥ २९ ॥ वाराहः पातु वारुण्यां वायव्यां प्राणदोऽवतात् ॥ कौबेर्यां धनकृत्पातु पात्वैशान्यां महागुरुः ॥ ३० ॥ ऊर्ध्वं पातु महासिद्धः पात्वधस्ताज्जटाधरः ॥ रक्षाहीनं तु मे स्थानं रक्षत्वादिमुनीश्वरः ॥ ३१ ॥ एतन्मे वज्रकवचं यः पठेच्छृणुयादपि ॥ वज्रकायश्चिरंजीवी दत्तात्रेयोहमब्रुवम् ॥ ३२ ॥ त्यागी योगी महायोगी सुखदुःख-

विवर्जितः ॥ सर्वत्तः सिद्धसंकल्पो जीवन्मुक्तो भवेत्समः ॥ ३३ ॥
इत्युक्त्वांतर्दधे योगी दत्तात्रेयो दिगंबरः ॥ दलादनोपि तज्जप्त्वा
जीवन्मुक्तोद्य वर्तते ॥ ३४ ॥ भिल्लो दूरश्रवानाम तदानीं श्रुत-
वानिदम् ॥ सकृच्छ्रवणमात्रेण शुद्धांगोह्यभवत्तदा ॥ ३५ ॥
इत्येवं वज्रकवचं दत्तात्रेयस्य योगिनः ॥ श्रुत्वाशेषं शंभुमुखात्
पुनरप्याह पार्वती ॥ ३६ ॥ पार्वत्युवाच—एतत्कवचमाहात्म्यं वद
विस्तरतो मम ॥ कुत्र केन कदा जप्तम् कियज्जप्यं कथं प्रभो॥
॥३७॥ उवाच शंभुस्तत्सर्वं पार्वत्यै विनियोजनम् ॥ शृणु पार्वति
वक्ष्यामि समाहिततयाऽखिलम् ॥ ३८ ॥ धर्मार्थ-काम-मोक्षाणां
इदमेव परायणम् ॥ हस्त्यश्व-रथ-पत्यादिसर्वैश्वर्यप्रदायकम् ॥
॥ ३९ ॥ पुत्र-मित्र-कळत्रादिसर्वसंतोषसाधनम् ॥ वेद-शास्त्रादि

दत्ता- ॥८६॥

विद्यानां साधनं परमं मतम् ॥ ४० ॥ संगीतशास्त्रसाहित्यं सत्कवित्वविधायकम् ॥ सर्वसंतोषकरणं सर्वदुःखनिवारणम् ॥ ४१ ॥ शत्रुसंहारकृच्छीघ्रं यशः-सुकृतवर्धनम् ॥ अष्टसंख्या महारोगान् सन्निपातास्त्रयोदश ॥ ४२ ॥ तृणवत्कुक्षिरोगांश्च विंशतिर्मेहरोगवान् ॥ अष्टादशापि कुष्टानि गुल्मान्यष्टाविधानपि ॥ ४३ ॥ अशीतिर्वातरोगांश्च चत्वारिंशाश्चपैत्यकाः ॥ विंशतिःश्लेष्मकारोगाः क्षय-चातुर्थिकादयः ॥ ४४ ॥ मंत्र-तंत्रप्रयोगोत्थशैलतंत्रादिनिर्मिताः ॥ ब्रह्मराक्षस-वेताळाः कूष्मांडादिग्रहोद्भवाः ॥४५॥ संघजा देशकालस्थाः यत्र यत्र यथोदिताः ॥ नवग्रहसमुद्भूताः महापातकसंभवाः ॥ ४६ ॥ सर्वे रोगाः प्रणश्यंति सहस्रावर्तनाध्द्रुवम् ॥ अयुतावृत्तिमात्रेण वंध्या पुत्रवती भवेत् ॥ ४७ ॥

व०क० ॥८६॥

अयुताद्वितयावृत्या अपमृत्युजयो भवेत् ॥ अयुतत्रयमात्रेण खेचरत्वं प्रजायते ॥ ४८ ॥ सहस्रादयुतादर्वाक् सर्वकर्माणि साधयेत् ॥ लक्षावृत्या भवत्येव कार्यसिद्धिर्नसंशयः ॥ ४९ ॥ सहस्रेणैव कार्याणि सिद्धिः स्यान्नात्र संशयः ॥ विषवृक्षस्य मूले तु तिष्ठन्यो दक्षिणामुखः ॥५०॥ कुरुते मासमात्रेण वैरिणं विकलेंदियम् ॥ औदुंबरतरोर्मूले वृद्धिकामेन जप्यते ॥५१॥ श्रीवृक्षमूले श्रीकामैः तिंत्रिण्यां शांतिकामिभिः ॥ अश्वत्थमूले काम्यैश्च स्त्रीकामैः सहकारतः ॥ ५२ ॥ ज्ञानार्थं तुळसीमूले गर्भगेहे सुतार्थिभिः ॥ धान्यार्थिभिस्तु सुक्षेत्रे पशुकामैस्तु गोष्ठके ॥५३॥ देवालये सर्वकामैस्तत्काले सर्वदेशतः ॥ नाभिमात्रजले स्थित्वा भानुमालोक्य यो जपेत् ॥ ५४ ॥ युद्धे वा शास्त्रवादे

वा सहस्रेण जयो भवेत् ॥ कंठदघ्नजले रात्रौ यो वज्रकवचंपठेत्
॥ ५५ ॥ अथापस्मारकुष्ठादितापज्वरनिवारणम् ॥ यत्र येन
पदा यश्चरतियोगी चिरायुजः ॥५६॥ ॥ इति श्रीस्कंदपुराणे
दलदान-दत्तसंवादे दत्तात्रेयवज्रकवचं सपूर्णम् ॥ ॥ २० ॥
श्रीदत्तात्रिः प्रसीदतु ॥ ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयएकाक्षरमंत्रस्य,
सदाशिवऋषिः, गायत्रीच्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, द्रांबीजं, मं
शाक्तिः, दत्तात्रेयेति कीलकं, दत्तात्रेयप्रसादसिध्यर्थे जपे विनि-
योगः ॥ द्रामित्यादिषडंगन्यासः ॥ योगारूढं योगपट्टोपवीतं
हस्तद्वंद्वं जानुयुग्मे प्रसार्य ॥ अंसाग्रस्तंभव्यभूषाजटाकं दत्ता-
त्रेयं भावयेद्दीक्षमाणम् ॥ इति ध्यानम् ॥ मनुः ॥ ॐ द्रां ॐ ॥ ॥
अस्य श्रीदत्तात्रेयषडक्षरीमंत्रस्य, सदाशिवऋषिः, गायत्रीच्छंदः,

दत्तात्रयो देवता, द्रांबीजं, श्रींशक्तिः, ह्रींकीलकं, दत्तात्रेय प्रसा-
दसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ अंगु०, श्रींतर्ज०, ह्रींमध्य०,
क्लींअना०, ग्लौंकनि०, द्रांकर०, एवं हृदयादि ॥ ध्यानं—उत्ता-
निते करतळेप्ययपसव्यसव्ये सोपानपर्वसदृशौरुपरि स्वनाभेः ॥
प्रस्तार्य चर्मवसनां भसितांगरागं मंत्री सितं भजत रक्तजटा-
कलापम् ॥ पंचपूजा ॥ मनुः ॥ ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लां द्रां ॥ ॥
अस्य श्रीअष्टाक्षरीमंत्रस्य, शरभरूपी सदाशिवऋषिः, गायत्री-
च्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, द्रां बीजं, नमः शक्तिः, दत्तात्रेयायेति
कीलकं, दत्तप्रसादसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ द्रामित्यादिकरष-
डंगन्यासः ॥ षडक्षरमंत्रोक्तध्यानम् ॥ उत्तानितेकरतळेप्ययपस-
व्यसव्ये सोपानपर्वसदृशौरुपरि स्वनाभेः ॥ प्रस्तार्य चर्मवसनां-

भसिताङ्गरागं मंत्रीसितं भजत रक्तजटाकलापम् ॥ पंचपूजा ॥
मनुः ॥ ॐ द्रां दत्तात्रेयाय नमः ॥ ॥ अस्य श्रीद्वादशाक्षरी-
मंत्रस्य शबररूपी श्रीसदाशिवऋषीः, गायत्रीच्छंदः, दत्तात्रेयो
देवता, ॐ बीजं, स्वाहा शक्तिः, दत्तात्रेयेति कीलकं, दत्तप्र-
सादसिध्यर्थें जपे विनियोगः ॥ ॐ आं अं०, ॐ ऱ्हीं क्रों त०,
ॐ एहि म०, ॐ दत्त अना०, ॐ आत्रेयाय कनि०, ॐ स्वाहा
करतल०, एवं हृदयादि ॥ व्याख्यामुद्रा करसरासिजे दक्षिणे
संदधानो जानुन्यस्तापरकरवरं तुर्यधामोन्नतांगः ॥ ध्यानाधाना-
सुखपरवशावर्धमामीलिताक्षो दत्तात्रेयो भसितधवलः पातु नः
कृत्तिवासः ॥ मनुः ॥ ॐ आं ऱ्हीं क्रों एहि दत्तात्रेयाय स्वाहा ॥
अन्यप्रकारः, द्वादशाक्षरमंत्रः ॥ सदाशिवऋषिः, जगतीच्छंदः,

श्रीदत्तात्रेयो देवता, ॐ बीजं, ह्रींशक्तिः, क्रौंकीलकं, दत्तप्र० जपे० ॥ ह्रामित्यादिकरषडंगः ॥ महादेवं त्रिनयनं भस्मोत्धूलितविग्रहम् ॥ चिन्मुद्रितकरांभोजं दत्तात्रेयं नमाम्यहम् ॥ पंचपूजा ॥ मनुः ॥ ॐ आं ह्रीं क्रों एहिदत्तात्रेयाय स्वाहा ॥ ॥ अस्य श्रीषोडशाक्षरीमंत्रस्य शरभरूपीरुद्रोऋषिः, अनुष्टुप्च्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, द्रांबीजं, नमः शक्तिः, दत्तात्रेयायेति कीलकम्, दत्तप्र० जपे० ॥ द्रामित्यादिकरषडंगः ॥ ध्यानम् ॥ मंदारमूले मणिपीठसंस्थं सुवर्णदानैकनिबद्धदीक्षम् ॥ ध्यायेत्परीतं नवनाथसिद्धैः दारिद्र्यदावानलकालमेघम् ॥ मनुः ॥ ॐ ऐंक्लांक्लींक्लूं ह्रांह्रींह्रूंसौः दत्तात्रेयाय नमः ॥ ॥ अस्य श्रीविंशत्यक्षरीमंत्रस्य, सदाशिवोऋषिः, गायत्रीच्छंदः, दत्तात्रेयो

देवता, ॐ बीजं, नमः शक्तिः, दत्तात्रेयायेति कीलकं, दत्तात्रेय-
प्रसादसिध्यर्थे जपेविनियोगः ॥ ॐ ऐं अं०, क्रांक्रींक्रूं तर्ज०, ऱ्हां-
ऱ्हींऱ्हूं म०, सः अना०, दत्तात्रेयाय कनि०, विष्णवे नमः कर-
तळ०, एंव हृदयादि ॥ मंदारमू० कालमेघम् ॥ पंचपूजा ॥ मनुः ॥
ॐ ऐं क्रांक्रींक्रूं ऱ्हांऱ्हींऱ्हूं सहदत्तात्रेयाय विष्णवे नमः ॥ ॥

अस्य श्रीदत्तात्रेयअनुष्टुभमंत्रस्य, सदाशिवऋषिः, अनुष्टुप्
च्छंदः, दत्तात्रेयो देवता, द्रां बीजं, स्वाहा शक्तिः, दत्तात्रेयायेति
कीलकम् ॥ दत्तात्रेयप्रसादसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ दत्तात्रेयेति
अं०, हरे कृष्णेति त०, उन्मत्तेति म०, आनंददायकेति अना०,
दिगंबर मुने बालेति कनि०, पिशाचज्ञानसागर इति करतळ०,
ध्यानं ॥ काशीकोल्ला० दिव्ययोगी दयाळुः, पंचपूजा ॥ मनुः ॥ ॐ

दत्तात्रेय हरे कृष्ण उन्मत्तानंददायक ॥ दिगंबर मुने बाल पिशाच ज्ञानसागर ॥ ॥ अस्य श्रीदत्तात्रेयमहामंत्रस्य, विष्णूऋषिः, पंक्तीच्छंदः, श्रीदत्तात्रेयो देवता, ऱ्हां बीजं, ऱ्हीं शक्तिः, ऱ्हूं कीलकं, मम समस्तपापक्षयार्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ ऱ्हां अं०, ॐ ऱ्हीं त०, ॐ ऱ्हूं म०, ॐ ऱ्हां अ०, ॐ ऱ्हीं क०, ॐ ऱ्हूं कर० ॥ एवं ऱ्हदयादि ॥ ध्यानम् ॥ दत्तात्रेयो महादेवो दत्तात्रेयो महागुरुः ॥ दत्तात्रेया-दिवैकुंठनारायणमहं भजे ॥ मनुः ॥ ॐ ऱ्हां ऱ्हीं ऱ्हूं दत्तात्रेयाय नमः ॥ दशसहस्रजपात्सिद्धिः ॥ ॥ तद्दशांशो होमः ॥ तद्दशांशं तर्पणं ॥ तद्दशांशं ब्राह्मणभोजनम् ॥ पंचपूजा ॥

॥ समाप्तोयं ग्रंथः ॥

॥२०॥

हें पुस्तक मद्रास इलाखा गुंटूर जिल्हा नरसारावपेठ तालुका पातुरी लक्ष्मी नारायण शास्त्री योगीश्वर याणी बहु श्रमानें तयार करून सर्व प्रकारचे हक्कांसह आबाजी रामचंद्र सावंत यांना दिलें तें त्यांणीं बेळगांव येथें आपल्या "श्रीरातत्त्व प्रकाश" छापखान्यांत छापून प्रसिद्ध केलें.

शके १८२९ भाद्रपदमास, माहे सप्टंबर सन १९०७ इसवी.